

38 Injusti autem disperibunt simul: reli-
quie impiorum interibunt.

39 Salus autem iustorum à Domino: &
protector eorum in tempore tribulationis.

40 Et adjuvabit eos Dominus, & libera-
bit eos: & eruet eos à peccatoribus, & sal-
vabit eos: quia speraverunt in eo.

1 Psalmus David, in rememorationem
de sabbatho. XXXVII.

2 Domine ne in furore tuo arguas me,
neque in ira tua corripas me.

3 Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi:
& confirmasti super me manum tuam.

4 Non est sanitas in carne mea à facie
iræ tuæ: non est pax ossibus meis à facie
peccatorum meorum.

5 Quoniam iniquitates meæ supergressæ
sunt caput meum: & sicut onus grave gra-
varæ sunt super me.

6 Pertruerunt & corruptæ sunt cicatrices
meæ, à facie insipientiæ meæ.

7 Miser factus sum & curvatus sum usque
in finem tota die contristatus ingrediebar.

8 Quoniam lumbi mei impleti sunt illu-
sionibus: & non est sanitas in carne mea.

9 Afflictus sum, & humiliatus sum nimis:
rugiebam à gemitu cordis mei.

10 Domine, ante te omne desiderium meum
& gemitus meus à te non est absconditus.

11 Cor meum conturbatum est, dereliquit
me virtus mea: & lumen oculorum meo-
rum, & ipsum non est mecum.

12 Amici mei, & proximi mei adversum
me appropinquaverunt, & steterunt.

13 Et qui iuxta me erant, de longe ste-
terunt: & viam faciebant qui quærebant ani-
mam meam.

Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt
vanitates: & dolos tota die meditabantur.

14 Ego autem tanquam surdus non au-
diebam: & sicut mutus non aperiens os
suum.

15 Et factus sum sicut homo non audiens:
& non habens in ore suo redargutiones.

16 Quoniam in te Domine speravi: tu
exaudies me Domine Deus meus.

17 Quia dixi: Nequando supergaudeant
mihi inimici mei: & dum commoventur
pedes mei, super me magna locuti sunt.

18 Quoniam ego in flagella paratus sum:
& dolor meus in conspectu meo semper.

19 Quoniam iniquitatem meam annun-
tiabo: & cogitabo pro peccato meo.

20 Inimici autem mei vivunt, & confir-
mati sunt super me: & multiplicati sunt
qui oderunt me inique.

21 Qui retribuunt mala pro bonis, detra-
hebant mihi: quoniam sequebar bonitatem.

22 Ne derelinquas me Domine Deus
meus: ne discesseris à me.

23 Intende in adiutorium meum, Domi-
ne Deus salutis meæ.

1 In finem, ipsi Idithun, Canticum
David. XXXVIII.

2 Dixi: Custodiam vias meas: ut non
delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, cum consiste-
ret peccator adversum me.

3 Obmutui & humiliatus sum, & sicut à
bonis: & dolor meus renovatus est.

4 Concaluit cor meum intra me: & in
meditatione mea exardescet ignis.

5 Locutus sum in lingua mea: Notum
fac mihi Domine finem meum.

Et numerum dierum meorum: quis est: ut
sciam quid defuit mihi.

6 Ecce mensurabiles posuisti dies meos: &
substantia mea tanquam nihilum ante te.

Verumtamen universa vanitas, omnis ho-
mo vivens.

7 Verumtamen in imagine pertransit ho-
mo: sed & frustra conturbatur.

Thesaurizat: & ignorat cui congregabit ea.

8 Et nunc quæ est expectatio mea nonne
Dominus? & substantia mea apud te est.

9 Ab omnibus iniquitatibus meis erue
me: opprobrium insipienti dedisti me.

10 Obmutui, & non aperui os meum,
quoniam tu fecisti:

11 Amove à me plagas tuas.

12 A fortitudine manus tuæ ego defeci
in increpationibus: propter iniquitatem
corripuisti hominem.

Et tabescere fecisti sicut araneam animam
ejus: verumtamen vane conturbatur omnis
homo.

13 Exaudi orationem meam Domine, &
deprecationem meam: auribus percipe la-
crymas meas.

Ne sileas: quoniam advena ego sum apud
te, & peregrinus, sicut omnes patres mei.

14 Remitte mihi, ut refrigerer prius-
quam abeam, & amplius non ero.

1 In finem, Psalmus ipsi David.
XXXIX.

2 Expectans expectavi Dominum, &
intendit mihi.

3 Et exaudivit preces meas: & eduxit me
de lacu miseriæ, & de luto facis.

Et statuit super petram pedes meos: &
dixit gressus meos.

4 Et immisit in os meum canticum no-
vum, carmen Deo nostro.

Videbunt multi & timebunt: & sperabunt
in Domino.

5 Beatus vir, cuius est nomen Domini
spes ejus: & non respexit in vanitates &
infanias falsas.

6 Multa fecisti tu Domine Deus meus
mirabilia tua: & cogitationibus tuis non
est qui similis sit tibi.

Annuntiavi & locutus sum: multiplicati
sunt super numerum.

7 Sacrificium & oblationem nolui: &
aures autem perfecisti mihi.

Holocautum & pro peccato non postu-
lasti:

8 Tunc dixi: Ecce venio.
In capite libri scriptum est de me

9 Ut facerem voluntatem tuam: Deus
meus volui, & legem tuam in medio cordis
mei.

10 Annuntiavi justitiam tuam in Ecclesia
magna, ecce labia mea non prohibebo:
Domine tu scisti.

11 Iustitiam tuam non abscondi in corde
meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.
Non abscondi misericordiam tuam, & ve-
ritatem tuam, à consilio multo.

12 Tu autem Domine ne longe facias
miserationem

† Heb.
10. 5.

miserationes tuas à me : misericordia tua
& Veritas tua semper susceperunt me.

13 Quoniam circumdederunt me mala
quorum non est numerus: comprehenderunt
me iniquitates meae, & non potui videre.
Multiplicatae sunt super capillos capitis
mei : & cor meum dereliquit me.

14 Complacere tibi Domine ut eruas me :
† Domine, ad adjuvandum me respice.

† Infr. 59.2.
† Sep. 34.4.
15 † Confundantur & reveantur simul,
qui quærunt animam meam, ut auferant eam.
Convertantur retrorsum, & reveantur
qui volunt mihi mala.

16 Ferant confectam confusionem suam,
qui dicunt mihi : Euge, euge.

17 Exultent & latentur super te omnes
querentes te : & dicant semper : Magnifice-
tur Dominus : qui diligit salutare tuum.

18 Ego autem mendicus sum, & pauper :
Dominus sollicitus est mei.

Adjutor meus, & protector meus tu es :
Deus meus ne tardaveris.

1 In finem, Psalmus ipsi David. XL.

2 **B**eatus qui intelligit super egenum, &
pauperem : in die mala liberabit eum
Dominus.

3 Dominus conservet eum, & vivificet
eum, & beatum faciat eum in terra : & non
tradat eum in animam inimicorum ejus.

4 Dominus opem ferat illi super lectum
doloris ejus : universum stratum ejus ver-
fasti in infirmitate ejus.

5 Ego dixi : Domine miserere mei : sana
animam meam, quia peccavi tibi.

6 Inimici mei dixerunt mala mihi : Quan-
do morietur, & peribit non en ejus ?

7 Et si ingrediebatur ut videret, vana lo-
quebatur, cor ejus congregavit iniquitatem
sibi.

Egrediebatur foras, & loquebatur

8 In idipsum.

Adversum me susurrabant omnes inimici
mei : adversum me cogitabant mala mihi.

9 Verbum iniquum constituerunt adver-
sum me : Numquid qui dormit non adjiciet
ut resurgat ?

10 Etenim homo pacis meae, in quo spe-
ravi : qui edebat panes meos, magnifica-
vit super me supplantationem.

11 Tu autem Domine miserere mei, & re-
suscita me : & retribuam eis.

† An. 2.36.
12 In hoc cognovi quoniam voluisti me :
quoniam non gaudebit inimicus meus super
me.

13 Me autem propter innocentiam susce-
pisti : & confirmasti me in conspectu tuo in
aeternum.

14 Benedictus Dominus Deus Israël à sae-
culo, & usque in saeculum : fiat, fiat.

1 In finem, Intellectus filiis Core. XLI.

2 **Q**uomodo desiderat cervus ad
fontes aquarum : ita desiderat ani-
ma mea ad te Deus.

3 Silvabit anima mea ad Deum fortem vi-
vum : quando veniam & apparebo ante fa-
ciem Dei ?

4 Fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac
nocte : dum dicitur mihi quotidie : Vbi est
Deus tuus ?

5 Hec recordatus sum, & effudi in me ani-

mam meam : quoniam transibo in locum ta-
bernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.
In voce exultationis, & confessionis : so-
nus epulantis.

6 Quare tristis es anima mea ? & quare
conturbas me ?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor
illi : salutare vultus mei.

7 Et Deus meus.

Ad me ipsum anima mea conturbata est :
propterea memor ero tui de terra Iordanis,
& Hermonim à monte modico.

8 Abyssus abyssum invocat, in voce cata-
ractarum tuarum.

Omnia excelsa tua, & fluctus tui super me
transierunt.

9 In die mandavit Dominus misericor-
diam suam : & nocte canticum ejus.

10 Apud me oratio Deo vitæ meae, dicam
Deo : Susceptor meus es.

Quare oblitus es mei ? & quare contrista-
tus incedo, dum affligit me inimicus ?

11 Dum confringuntur ossa mea, exprobra-
verunt mihi qui tribulant me inimici mei :

Dum dicunt mihi per singulos dies : Vbi
est Deus tuus ?

12 Quare tristis es anima mea ? & quare
conturbas me ?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor
illi : salutare vultus mei, & Deus meus.

1 Psalmus David. XLII.

Vidua me Deus, & discerne causam meam
de gente non sancta, ab homine iniquo
& doloso erue me.

2 Quia tu es Deus fortitudo mea : quare
me repulisti ? & quare tristis incedo, dum
affligit me inimicus ?

3 Emitte lucem tuam & veritatem tuam :
ipsa me deduxerunt & adduxerunt in mon-
tem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

4 Et introibo ad altare Dei : ad Deum
qui lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus :

5 Quare tristis es anima mea ? & quare
conturbas me ?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor
illi : salutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, Filiis Core ad intellectum.
XLIII.

Deus auribus nostris audivimus : pa-
tres nostri annuntiaverunt nobis.

Opus, quod operatus es in diebus eorum,
& in diebus antiquis.

3 Manus tua gentes disperdidit, & planta-
sti eos : afflixisti populos, & epulisti eos :

4 Nec enim in gladio suo possederunt
terram, & brachium eorum non salvavit
eos :

Sed dextera tua, & brachium tuum, & il-
luminatio vultus tui : quoniam complacuiisti
in eis.

5 Tu es ipse rex meus & Deus meus : qui
mandas salutes Jacob.

6 In te inimicos nostros ventilabimus
coram, & in nomine tuo spernemus insur-
gentes in nobis.

7 Non enim in arcu meo sperabo : &
gladius meus non salvabit me.

8 Salvasti enim nos de afflictionibus nostris
& odientes non confundisti.

9 In Deo laudabimur tota die : & in nomine tuo confitebimur in sæculum.

10 Nunc autem repulisti & confudisti nos : & non egredieris Deus in virtutibus nostris.

11 Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros : & qui oderunt nos, diripiebant sibi.

12 Dedisti nos tanquam oves escarum : & in gentibus dispersisti nos.

13 Vendidisti populum tuum sine pretio : & non fuit multitudo in commutationibus eorum.

14 Posuisti nos opprobrium vicinis nostris subannationem & derisum his, qui sunt in circuitu nostro.

15 Posuisti nos in similitudinem gentibus : commotionem capitis in populis.

16 Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me.

17 A voce exprobrantis, & obloquentis : à facie inimici, & persequentis.

18 Hæc omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te : & inique non egimus in testamento tuo.

19 Et non recessit retro cor nostrum : & declinasti semitas nostras à via tua :

20 Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.

21 Si obliti sumus nomen Dei nostri, & si expandimus manus nostras ad Deum alienum :

22 Nonne Deus requireret ista ? Ipse enim novit abscondita cordis.

† Rom. 8.36. † Quoniam propter te mortificamur tota die : æstimati sumus sicut oves occisionis.

23 Exurge, quare obdormis Domine ? exurge, & ne repellas in finem.

24 Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopie nostræ & tribulationis nostræ ?

25 Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra : conglutinatus est in terra venter noster.

26 Exurge Domine, adjuva nos : & redime nos propter nomen tuum.

† In finem, pro iis, qui commutabuntur, filiis Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto. XLIV.

2 **E**ruetavit cor meum verbum bonum : Edico ego opera mea regi.

Lingua mea calamus scribæ, velociter scribentis.

3 Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labijs tuis : propterea benedixit te Deus in æternum.

4 Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime.

5 Specie tua & pulcritudine tua intende, prospere procede, & regna.

Propter veritatē & mansuetudinē, & justitiam : & deducet te mirabiliter dextera tua.

6 Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.

† Hebr. 1.8. † Sedes tua Deus in sæculum sæculi virga directionis virga regni tui.

8 Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem : propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ confortibus tuis.

9 Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis, à domibus eburneis : ex, quibus delectaverunt te.

10 Filie regum in honore tuo.

† Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato : circumdata varietate.

† 11 Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam : & obliviscere populum tuum, & domum patris tui.

12 Et concupiscet rex decorem tuum : quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.

13 Et filie Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur : omnes divites plebis,

14 Omnis gloria ejus filie regis ab intus, in fimbriis aureis.

15 Circumamicta varietatibus. Adducentur regi virgines post eam : proxime ejus afferentur tibi.

16 Afferentur in lætitia & exultatione : adducentur in templum regis.

17 Pro patribus tuis nati sunt tibi filii : constitues eos principes super omnē terram.

18 Memores erunt nominis tui in omni generatione & generationem.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum : & in sæculum sæculi.

1 In finem, filiis Core, pro arcanis, Psalmus XLV.

2 **D**eus noster refugium, & virtus : adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.

3 Propterea nō timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.

4 Sonuerunt, & turbatæ sunt aquæ eorum : conturbati sunt montes in fortitudine ejus.

5 Fluminis impetus lætificat civitatem Dei : sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.

6 Deus in medio ejus, non commovebitur : Adjuvabit eam Deus mane diluculo.

7 Conturbatæ sunt gētes, & inclinata sunt regna : dedit vocem suam, mota est terra.

8 Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Iacob.

9 Venite, & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram :

10 Auferens bella usque ad finem terræ. Arcum conerit, & confringet arma : & scuta comburet igni.

11 Vacate, & videte quoniam ego sum Deus : exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.

12 Dominus virtutum nobiscum : susceptor noster Deus Iacob.

1 In finem pro filiis Core Psalmus. XLVI.

2 **O**mnes gentes plaudite manibus : jubilate Deo in voce exultationis.

3 Quoniam Dominus excelsus, terribilis : Rex magnus super omnem terram.

4 Subjecit populos nobis : & gentes sub pedibus nostris.

5 Elegit nobis hereditatem suam : speciem Iacob, quam dilexit.

6 † Ascendit Deus in jubilo : & Dominus in voce tubæ.

7 Psallite Deo nostro, psallite : psallite Regi nostro, psallite.

8 Quoniam rex omnis terræ Deus : psallite sapienter :

9 Regnabit Deus super gentes : Deus sedet super sedem sanctam suam.

10 Principes populorum congregati sunt cum

† 22 Regum 6.15.

Deum: nequando rapiat, & non sit qui eripiat.

23 Sacrificium laudis honorificabit me: & illuc iter, quo ostendam illi salutare Dei.

1 In finem, Psalmus David,
2 Cum venit ad eum Nathan Propheta, quando intravit ad Bethsabée, (2. Reg. 12.)

L.

3 **M**iserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.
Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.

4 Amplius lava me ab iniquitate mea: & a peccato meo munda me.

5 Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: & peccatum meum contra me est semper.

† Rem. 3.4. 6 Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: & ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas cum judicaris.

7 Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea.

8 Ecce enim veritatem dilexisti: incerta & occulta sapientiae tuae manifestasti mihi.

† Levit. 24. Num. 19. 9 † Asperges me hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor.

10 Auditui meo dabis gaudium & letitiam: & exultabunt ossa humiliata.

11 Averte faciem tuam a peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.

12 Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innova in visceribus meis.

13 Ne projicias me a facie tua: & spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

14 Redde mihi letitiam salutaris tui: & spiritum principali confirma me.

15 Docebo iniquos vias tuas: & impii ad te convertentur.

16 Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meae: & exultabit lingua mea iustitiam tuam.

17 Domine, labia mea aperies: & os meum annuntiabit laudem tuam.

18 Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis.

19 Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non despicies.

20 Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion: ut aedificentur muri Ierusalem.

21 Tunc acceptabis sacrificium iustitiae: oblationes, & holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

1 In finem, intellectus David.

2 Cum venit Dōg Idumaeus, & nuntiavit Sauli: Veni David in domum Achimelech. (1. Reg. 22. 9.) L I.

3 **Q**uid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?

4 Totā die iniquitatem cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum.

5 Dilexisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui aequitatem.

6 Dilexisti omnia verba praecipitationis, lingua dolosa.

7 Propterea Deus destruet te in finem, evellat te, & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuam de terra viventium.

8 Videbunt iusti, & timebunt, & super eum ridebunt, & dicent:

9 Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum.

Sed speravit in multitudine divitiarum suarum: & prevaluit in vanitate sua.

10 Ego autem, sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei in aeternum, & in saeculum saeculi.

11 Confitebor tibi in saeculum quia fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

1 In finem, pro Maëleth intelligentiae David. L I I.

† **D**ixit insipiens in corde suo: Non est Deus.

2 Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum.

3 † Deus de caelo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.

4 † Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

5 Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis?

6 Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.

7 Quis dabit ex Sion salutare Israël? cum converterit Deus captivitatem plebis suae, exultabit Iacob, & letabitur Israël.

1 In finem,

In carminibus intellectus David.

2 Cum venissent Z. phæi, & dixissent ad Saul: Nonne David absconditus est apud nos. (1. Reg. 23. 19. & 26. 1.) L I I I.

3 **D**eus in nomine tuo salvum me fac: & in virtute tua iudica me.

4 Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.

5 Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quaesierunt animam meam: & non proposuerunt Deum ante conspectum suum.

† 6 Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus susceptor est animae meae.

7 Averte mala inimicis meis, & in veritate tua disperde illos.

8 Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine: quoniam bonum est:

9 Quoniam ex omni tribulatione eripui me: & super inimicos meos desipxit oculus meus.

1 In finem, In carminibus intellectus David. L I V.

† **E**xaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam: intende mihi, & exaudi me.

3 Contristatus sum in exercitatione mea: & conturbatus sum a voce inimici, & a tribulatione peccatoris.

4 Quoniam declinaverunt in me iniquitates: & in ira molesti erant mihi.

5 Cor meum conturbatum est in me: & formido mortis cecidit super me.

6 Timor & tremor venerunt super me: & contexerunt me tenebrae.

7 Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbar, & volabo, & requiescam?

8 Ecce elongavi fugiens: & mansi in solitudine.

9 Expectabam eum, qui salvum me fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate.

10 Præcipita Domine, divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in civitate.

11 Die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas: & labor in medio ejus, & injustitia.

12 Et non defecit de plateis ejus usura, & dolus.

13 Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem unquam.

Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset; abscondissem me forsitā ab eo.

14 Tu vero homo unanims, dux meus, & notus meus.

15 Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulavimus cum consensu.

16 Veniat mors super illos: & descendant in infernum viventes.

Quoniam nequitia in habitaculis eorum: in medio eorum.

17 Ego autem ad Deum clamavi: & Dominus salvabit me.

18 Vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam.

19 Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.

20 Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui est ante secula.

21 Non enim est illis commutatio, & non timuerunt Deum: extendit manum suam in retribuendo.

22 Contaminaverunt testamentum ejus, divisi sunt ab ira vultus ejus: & appropinquavit cor illius.

Molliti sunt sermones ejus super oleum: & ipsi sunt jacula.

† *Matth.* 23 † Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem justo.

† *Luc.* 12. 22. 24 Tu vero Deus deduces eos, in puteum interitus.

† *1. Petr.* 5. 7. Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.

In finem.

1 Pro populo, qui à sanctis longe factus est, David in tituli inscriptionem, cum tenuerunt eum Allophyli in Geth. (1. Reg. 21. 12.)

L V.

1 Miserere mei Deus, quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me.

2 Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me.

3 Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo.

4 In Deo laudabo sermones meos, in Deo speravi: non timebo quid faciat mihi caro.

5 Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum, in malum.

6 Inhabitabunt & abscondent: ipsi calcancum meum observabunt.

Sicut sustinuerunt animam meam,

8 Pro nihilo salvos facies illos: in ira populos confringes.

Deus,

9 Vitam meam annuntiavi tibi: posuisti lacrymas meas in conspectu tuo.

Sicut in promissione tua:

10 Tunc convertentur inimici mei retrorsum:

In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam Deus meus es.

11 In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem: in Deo speravi, non timebo quid faciat mihi homo.

12 In me sunt Deus vota tua, quæ redam, laudationes tibi.

13 Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu: ut placeam coram Deo in lumine viventium.

1 In finem: Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, cum fugeret à facie Saul in speluncam. (2. Reg. 22. 1. & 24. 4.)

L V I.

2 Miserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

3 Clamabo ad Deum altissimum: Deum qui benefecit mihi.

4 Misit de cælo, & liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me.

Misit Deus misericordiam suam, & veritatem suam,

5 Eripuit animam meam de medio caliculis leonum: dormivi conturbatus.

6 Filii hominum dentes eorum arma & sagittæ: & lingua eorum gladius acutus.

7 Exaltare super cælos Deus: & in omnem terram gloria tua.

8 Laqueum paraverunt pedibus meis: & incurvaverunt animam meam.

9 Eoderunt ante faciem meam foveam: & inciderunt in eam.

10 Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & psalmum dicam.

11 Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara: exurgam diluculo.

12 Confitebor tibi in populis Domine: & psalmum dicam tibi in gentibus:

13 Quoniam magnificata est usque ad cælos misericordia tua: & usque ad nubes veritas tua.

14 Exaltare super cælos Deus: & super omnem terram gloria tua.

In finem,

1 Ne disperdas, David in tituli inscriptionem. L V I I.

2 Si vere utique justitiam loquimini: recta judicate filii hominum.

3 Etenim in corde iniquitates operamini: in terra iniustitias manus vestra constringunt.

4 Alienati sunt peccatores à vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.

5 Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas,

6 Quæ non exaudiet vocem incantantium: & benefici incantantis sapienter.

7 Deus conteret dentes eorum in ore ipso.

Bb 4

sum: molas leonum confringet Dominus.

8 Ad nihilum devenient tanquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmementur.

9 Sicut cera, quæ fuit, auferentur: supercecidit ignis, & non viderunt solem.

10 Priusquam intelligerent spinæ vestræ thammum: sicut viventes, sic in ira absorbet eos.

11 Lætabitur justus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris.

12 Et dicat homo: Si utique est fructus iusto: utique est Deus iudicans eos in terra.

In finem,

1 Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul, & custodivit domum ejus, ut eum interficeret.

(1. Reg. 19. 11.) LVIII.

2 **E**Ripe me de inimicis meis Deus meus: & ab insurgentibus in me libera me.

3 Eripe me de operantibus iniquitatem: & de viris sanguinum salva me.

4 Quia ecce ceperunt animam meam: iruerunt in me fortes.

5 Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine: sine iniquitate cucurri, & direxi.

6 Exurge in occursum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Israël,

Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem.

7 Convertentur ad vespem: & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem.

8 Ecce loquentur in ore suo, & gladius in labiis eorum: quoniam quis audiuit?

9 Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum deduces omnes gentes.

10 Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deusceptor meus es.

11 Deus meus, misericordia ejus præveniet me.

12 Deus ostendet mihi super inimicos meos, ne occidas eos: nequando obliviscantur populi mei,

Disperge illos in virtute tua: & depone eos protector meus Domine:

13 Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum: & comprehendantur in superbia sua.

Et de execratione & mendacio annuntiabuntur.

14 In consummatione: in ira consummationis, & non erunt.

Et scient quia Deus dominabitur Jacob: & finem terræ.

15 Convertentur ad vespem, & famem patientur ut canes: & circuibunt civitatem.

16 Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati, & moriurabunt.

17 Ego autem cantabo fortitudinem tuam: & exultabo mane misericordiam tuam.

Quia factus esceptor meus, & refugium meum, in die tribulationis meæ.

18 Adjutor meus tibi psallam, quia Deusceptor meus es: Deus meus misericordia mea.

In finem,

1 Pro his qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam.

2 Cum succendit Mesopotamiam Syriæ, & Sobal, & convertit Ioab, & percussit Idumæam in valle Salinarum duodecim millia. (2. Reg. 8. 1. & 10. 7. & 1. Par. 18. 1.)

LIX.

3 **D**eus repulisti nos, & destruxisti nos: iratus es, & misertus es nobis.

4 Commovisti terram, & conturbasti eam: sana contritiones ejus, quia commota est.

5 Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis.

6 Dedisti mentibus te significationem: ut fugiant à facie arcus:

7 Ut liberentur dilecti tui: salvum fac dextera tua, & exaudi me.

8 Deus locutus est in sancto suo: Læabor, & parabor Sichimam: & convallem tabernaculorum metabor.

9 Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim fortitudo capitis mei.

Juda rex meus:

10 Moab olla spei meæ.

In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ subditi sunt.

11 Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?

12 Nonne tu Deus, qui repulisti nos: & non egredieris Deus in virtutibus nostris:

13 Da nobis auxilium de tribulatione quia vana salus hominis.

14 In Deo faciemus virtutem: & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem,

1 In Hymnis David. LX.

2 **E**xaudi Deus deprecationem meam: intende orationi meæ.

3 A finibus terræ ad te clamavi: dum anxietur cor meum, in petra exaltasti me.

4 Deduxisti me, quia factus es spes mea: curris fortitudinis à facie inimici.

5 Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæculo: protegar in velamento alarum tuarum.

6 Quoniam tu Deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timen-tibus nomen tuum.

7 Dies super dies regis adjicies: annos ejus usque in diem generationis & generationis.

8 Permanet in æternum in conspectu Dei: misericordiam & veritatem ejus quis requirer?

9 Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi: ut reddam vota mea de die in diem.

In finem,

1 Pro Idithun, Psalmus David. LXI.

2 **N**onne Deo subjecta erit anima mea? Nab ipso enim salutarem meum.

3 Nam & ipse Deus meus, & salutaris meus:ceptor meus, non movebor amplius.

4 Quousque irruiis in hominem? interficis universi vos: tanquam parieti inclinato & maceræ depulsæ?

5 Verumtamen premium meum cogitaverunt repellere, cucurri in siti: ore suo benedicebant,

dicabant, & corde suo maledicebant.

6 Verumtamen Deo subjecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea;

7 Quia ipse Deus meus, & salvator meus: adiutor meus, non emigrabo.

8 In Deo salutare meum, & gloria mea: Deus auxilii mei, & spes mea in Deo est.

9 Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra: Deus adiutor noster in æternum.

10 Verumtamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris: ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum.

11 Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere: divitiæ si affluant, nolite cor apponere.

12 Semel locutus est Deus, duo hæc audi vi, quia potestas Dei est,

13 Et tibi Domine misericordia: † quia tu reddes unicuique juxta opera sua.

Psalmus David,

1 Cum esset in deserto Idumææ.

(1. Reg. 22. 5.) L X I I.

2 **D**eus Deus meus ad te de luce vigilo. Sicut vivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.

3 In terra deserta, & invia, & in aquosa: sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam: & gloriam tuam.

4 Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.

5 Sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo levabo manus meas.

6 Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea: & labijs exultationis laudabit os meum.

7 Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te:

8 Quia fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum tuarum exultabo,

9 Adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.

10 Ipsi vero in vanum quaesierunt animam meam: introibunt in interiora terræ:

11 Tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.

12 Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui jurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

In finem,

1 Psalmus David. L X I I I.

2 **E**xaudi Deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam.

3 Protexisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem.

4 Quia exacuerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram.

5 Ve sagittent in occultis immaculatum.

6 Subito sagittabunt eum, & non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam.

Narraverunt ut absconderent laqueos: direrunt: Quis videbit eos.

7 Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutiny.

Acceder homo ad cor altum:

8 Et exaltabitur Deus.

Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum.

9 Et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum;

Contrubati sunt omnes qui videbant eos:

10 Et timuit omnis homo.

Et annuntiaverunt opera Dei: & facta ejus intellexerunt.

11 Lætabitur iustus in Domino, & sperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

In finem, Psalmus David,

1 Canticum Jeremiæ & Ezechielis populo transmigrationis, cum inciperent exire. L X I V.

2 **T**E decet hymnus Deus in Sion: & tibi reddetur votum in Ierusalem.

3 Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

4 Verba iniquorum prævaluerunt super nos: & impietatibus nostris tu propitiaberis.

5 Beatus, quem elegisti: & assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis.

6 Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate.

Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terræ, & in mari longe.

7 Præparans montes in virtute tua, ac cinctus potentia:

8 Qui contrubas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

9 Turbabitur gentes, & timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini & vespere delectabis.

10 Visitasti terram & inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repleum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est præparatio ejus.

11 Rivos ejus inebria, multiplica gemina ejus: in stillicidiis ejus lætabitur germinans.

12 Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: & campi tui replebuntur ubertate.

13 Pinguescent speciosa deserti: & exultatione colles accingentur.

14 Induti sunt arietes ovium, & valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

In finem,

1 Canticum Psalmi resurrectionis.

L X V.

2 **I**nvilite Deo omnis terra, psalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus.

3 Dicite Deo, quam terribilia sunt opera tua Domine! in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.

4 Omnis terra adoret te, & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.

5 Venite, & videte opera Dei: terribilis in consiliis super filios hominum.

6 Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi lætabitur in ipso.

7 Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi ejus super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis.

8 Benedicite gentes Deum nostrum: & audiam facie vocem laudis ejus.

9 Qui posuit animam meam ad vitam: & non dedit in commotionem pedes meos.

10 Quoniam probasti nos Deus: igne nos

B b 5

examinasti, sicut examinatur argentum.

11 Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro:

12 Imposuisti homines super capita nostra:

Transivimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.

13 Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea,

14 Quae distinxerunt labia mea.

Et locum est os meum, in tribulatione mea.

15 Holocaustra medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis.

16 Venite, audite, & narrabo, omnes qui timeris Deum, quanta fecit anima mea.

17 Ad ipsum ore meo clamavi, & exaltavi sub lingua mea.

18 Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.

19 Propterea exaudivit Deus, & attendit voci deprecationis meae.

20 Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, & misericordiam suam a me.

In finem,

1 In hymnis, Psalmus Cantici David.

LXVI.

2 **D**eus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri.

3 Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum.

4 Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.

5 Latentur & exultent gentes: quoniam iudicas populos in aequitate, & gentes in terra dirigis.

6 Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes:

7 Terra dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus, Deus noster,

8 Benedicat nos Deus: & metuant eum omnes fines terrae.

In finem,

1 Psalmus Cantici ipsi David. LXVII.

2 **E**xurgat Deus, & dissipentur inimici ejus: & fugiant qui oderunt eum, a facie ejus.

3 Sicut deficit fumus, deficient: sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei.

4 Et iusti epulentur, & exultent in conspectu Dei: & delectentur in laetitia.

5 Cantate Deo, psalmum dicite nomini ejus: iter facite ei, qui ascendit super occasum: Dominus nomen illi.

Exultate in conspectu ejus, turbabuntur a facie ejus.

6 Patris orphanorum, & iudicis viduarum.

7 Deus in loco sancto suo: Deus qui inhabitare facit unius moris in domo:

Qui educit victos in fortitudine, similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.

8 Deus cum egrederis in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto:

9 Terra mota est, etenim caeli distillaverunt a facie Dei Sinai, a facie Dei Israël.

10 Pluviam voluntariam segregabis Deus hereditati tuae: & infirmata est, tu vero perfecisti eam.

11 Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi, Deus.

12 Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa.

13 Rex virtutum dilecti dilecti: & speciei domus dividere spolia.

14 Si dormiatis inter medios cleros pennae columbae deargentatae, & posteriora dorsi ejus in pallore auri.

15 Dum discernit caelestis reges super eam, nive dealbabuntur in Selmon:

16 Mons Dei, mons pinguis.

Mon. coagulatus, mons pinguis:

17 Ut quid suspicamini montes coagulatos?

Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.

18 Currus Dei decem millibus multiplex, millia latantium: Dominus in eis in Sina in sancto.

19 Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus:

Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum.

20 Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.

21 Deus noster, Deus salvos faciendi: & Domini. Domini exitus mortis.

22 Verumtamen Deus confingeret capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.

23 Dixit Dominus: Ex Bafan convertam, convertam in profundum maris:

24 Ut intingat pes tuus in sanguine: lingua eorum tuorum ex inimicis, ab ipso.

25 Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei: regis mei qui est in sancto.

26 Praevenerunt principes conjuncti psallentibus, in medio juvenularum tympanistiarum.

27 In Ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israël.

28 Ibi Benjamin adolescentulus, in mentis excessu.

Principes Iuda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.

29 Manda Deus virtuti tuae: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

30 A templo tuo in Ierusalem, tibi offerent reges munera.

31 Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt argento.

32 Dissipa gentes, quae bella volunt: venient legati ex Aegypto: Aethiopia praeveniet manus ejus Deo.

33 Regna terrae, cantate Deo: psallite Domino: psallite Deo.

34 Qui ascendit super caelum caeli, ad orientem.

Ecce dabit voci suae vocem virtutis,

35 Date gloriam Deo super Israël, magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus.

36 Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israël ipse dabit virtutem, & fortitudinem plebi suae, benedictus Deus.

2 In finem, pro iis, qui commutabuntur,
David. L X V I I I.

3 **S**alvum me fac Deus: quoniam intra-
verunt aquæ usque ad animam meam.

4 Infixus sum in limo profundi: & non
est substantia.

Veni in altitudinem maris: & tempestas
demersit me.

5 Laboravi clamans, rancæ factæ sunt
fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum
spero in Deum meum.

6 Multiplicati sunt super capillos capitis
mei, qui oderunt me gratis.

Confortati sunt qui persecuti sunt me ini-
mici mei iniuste: quæ non rapui, tunc
exolvebam.

7 Deus tu scis insipientiam meam: & de-
ficta mea à te non sunt abscondita.

8 Non erubescant in me qui expectant te
Domine, Domine virtutum.

9 Non confundantur super me qui quærunt
te, Deus Israël.

10 Quoniam propter te sustinui oppro-
brium: operuit confusio faciem meam.

11 Extraneus factus sum fratribus meis, &
peregrinus filiis matris meæ.

† 10. 17. **12** Quoniam zelus domus tuæ correxit
me: & opprobria exprobrantium tibi ce-
derunt super me.

† 15. 3. **13** Et operni in jejunio animam meam: &
factum est in opprobrium mihi.

14 Et posui vestimentum meum cilicium:
& factus sum illis in parabolam.

15 Adversum me loquebantur qui sede-
bant in porta: & in me psallebant qui bi-
bebant vinum.

16 Ego vero orationem meam ad te Do-
mine: reus beneplaciti Deus.

In multitudine misericordiæ tuæ exaudi
me, in veritate salutis tuæ.

17 Eripe me de luto, ut non infigar: li-
bera me ab iis qui oderunt me, & de pro-
fundis aquarum.

18 Non me demergat tempestas aquæ, ne-
que absorbeat me profundum: neque ur-
geat super me puteus os suum.

19 Exaudi me Domine, quoniam benigna
est misericordia tua: secundum multitudi-
nem miserationum tuarum respice in me.

20 Et ne avertas faciem tuam à puero tuo:
quoniam tribulor, velociter exaudi me.

21 Intende animæ meæ, & libera eam:
propter inimicos meos eripe me.

22 Tu scis improperium meum, & confu-
sionem meam, & reverentiam meam.

23 In conspectu tuo sunt omnes, qui tri-
bulant me, improperium expectavit cor
meum, & miseriam.

Et sustinui qui simul contristaretur, & non
fuit: & qui consolaretur: & non inveni.

† 27. 4. 8. **24** Et dederunt in escam meam fel, &
in siti mea potaverunt me aceto.

25 Fiat mensa eorum coram ipsis in la-
queum, & in retributiones, & in scandalum.

26 Obscurentur oculi eorum ne videant:
& dorsum eorum semper incurva.

27 Ista super eos iram tuam: & furor
iræ tuæ comprehendat eos.

† 28. 20. **28** Fiat habitatio eorum deserta: & in
tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.

27 Quoniam quem tu percussisti, perse-
cuti sunt: & super dolorem vulnere meo-
rum addiderunt.

28 Appone iniquitatem super iniquitatem
eorum: & non inirent in iustitiam tuam.

29 Deleantur de libro viventium: & cum
iustis non scribantur.

30 Ego sum pauper & dolens: salus tua
Deus suscepit me.

31 Laudabo nomen Dei cum cantico: &
magnificabo eum in laude.

32 Et placebit Deo super vitulum: no-
vellum: cornua producentem & ungulas.

33 Videant pauperes & lætentur: quæ-
rite Deum, & vivet anima vestra.

34 Quoniam exaudivit pauperes Domi-
nus: & victos suos non despexit.

35 Laudent illum cæli & terra, mare, &
omnia reptilia in eis.

36 Quoniam Deus salvam faciet Sion: &
ædificabuntur civitates Iuda:

Et inhabitabunt ibi, & hæredita e acqui-
rent eam.

37 Et semen servorum ejus possidebit eam,
& qui diligunt nomen ejus, habitabunt in
ea.

† In finem, Psalmus David,
In rememorationem, quod salvum fecerit
eum Dominus. L X I X.

2 **D**eus in adiutorium meum intende:
Domine ad adjuvandum me festina.

3 Confundantur, & reveantur, qui quæ-
runt animam meam.

4 Avertantur retrorsum, & erubescant,
qui volunt mihi mala:

Avertantur statim erubescences, qui dicunt
mihi: Euge, euge.

5 Exultent & lætentur in te omnes qui
quærunt te, & dicant semper: Magnificetur
Dominus: qui diligunt salutare tuum.

6 Ego vero egenus, & pauper sum: Deus
adjuva me.

Adjutor meus, & liberator meus es tu:
Domine ne moreris.

† Psalmus David,
Filiorum Ionadab, & Priorum captivorum.
L X X.

IN te Domine speravi, non confundar in
æternum:

2 In iustitia tua libera me, & eripe me.
Inclina ad me aurem tuam, & salva me.

3 Esto mihi in Deum protectorem, & in
locum munitum: ut salvum me facias.

Quoniam firmamentum meum, & refu-
gium meum es tu.

4 Deus meus eripe me de manu peccato-
ris, & de manu contra legem agentis & ini-
qui:

5 Quoniam tu es patientia mea Domine:
Domine spes mea à juventute mea.

6 In te confirmatus sum ex utero: de ven-
tre matris meæ tu es protector meus.

7 In te cautatio mea semper: tanquam
prodigium factus sum multis: & tu adiutor
fortis.

8 Repleatur os meum laude, ut cantem
gloriam tuam tota die magnitudinem tuam.

9 Ne propicias me in tempore senectutis:
cum defecerit virtus mea, ne derelinquas
me.

10 Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum.

11 Dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum: quia non est qui eripiat.

12 Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice.

13 Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meæ: operiantur confusione, & pudore, qui quærent mala mihi.

14 Ego autem semper sperabo: & adjiciam super omnem laudem tuam.

15 Os meum annuntiabit justitiam tuam: tota die salutare tuum.

Quoniam non cognovi litteraturam:

16 Introibo in potentias Domini:

Domine memorabor justitiæ tuæ solius.

17 Deus docuisti me à juventute mea: & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua.

18 Et usque in senectam & senium: Deus ne derelinquas me.

Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est:

potentia tuam.

19 Et justitiam tuam Deus usque in altissimam, quæ fecisti magnalia: Deus quis similis tibi?

20 Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, & malas: & conversus vivificasti me: & de abyssis terræ iterum reduxisti me:

21 Multiplicasti magnificentiam tuam: & conversus consolatus es me.

22 Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam: Deus psallam tibi in cithara, sanctus Israël.

23 Exultabunt labia mea cum cantavero tibi: & anima mea, quam redemisti.

24 Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi & reверiti fuerint qui quærent mala mihi.

Psalmus,

1 In Salomonem. LXXI.

2 Domine iudicium tuum regi da: & justitiam tuam filio regis:

3 iudicare populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio.

4 Scilicet montes pacem populo: & colles iustitiam.

5 Iudicabit pauperes populi, & salvos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem.

6 Et permanebit cum sole, & ante lunam, in generatione & generationem,

7 Descendat sicut pluvia in vellus: & sicut fluvius stillantia super terram.

8 Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna.

9 Et dominabitur à mari usque ad mare: & à flumine usque ad terminos orbis terrarum,

10 Coram illo procident Æthiopes: & inimici eius terram lingent.

11 Reges Tharsis, & insulæ munera offerent ei: Arabum, & Saba dona adducent.

12 Et adorabunt eum omnes reges terræ: & omnes gentes servient ei.

13 Quia iudicabit pauperem à potente, & pariter in conspectu altissimi.

14 Parce, Domine, & iudica: & adiuva pauperem, & iustus.

14 Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum coram illo.

15 Et vivet, & dabitur ei de auro Arabia, & adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei.

16 Et erit firmamentum in terra in summis montium, super extolletur super Libanum fructus ejus: & florebit de civitate sicut cœnum terræ.

17 Sit nomen ejus benedictum in sæcula: ante solem permanet nomen ejus.

Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eum.

18 Benedictus Dominus Deus Israël, qui facit mirabilia solus:

19 Et benedictum nomen majestatis ejus in æternum: & replebitur maiestate ejus omnis terra: fiat, fiat.

20 Defecerunt laudes David filii Jesse.

1 Psalmus Asaph. LXXI.

2 Vani bonus Israël Deus his, qui recto sunt corde!

3 Mel autem penè moti sunt pedes: potens effusi sunt gressus mei.

4 Quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns.

5 Quia non est respectus mortis eorum: & firmamentum in plaga eorum.

6 In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.

7 Ideo tenuit eos superbia, operiti sunt iniquitate & impietate sua.

8 Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis.

9 Cogitaverunt, & locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelsis locuti sunt.

10 Posuerunt in cælum os suum: & lingua eorum transivit in terra.

11 Ideo convertetur populus meus hic: & dies pleni inveniantur in eis.

12 Et dixerunt, Quomodo scit Deus, & si est scientia in excelsis?

13 Ecce ipsi peccatores, & abundantes in sæculo, obtinuerunt divitias.

14 Et dixi: Ergo sine causa justificavi cor meum, & lavi inter innocentes manus meas:

15 Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis.

16 Si dicebam: Narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.

17 Existimabam ut cognoscerem hoc, labor est ante me:

18 Donec intrem in sanctuarium Dei: & intelligam in novissimis eorum.

19 Verumtamen propter dolos posuisti eis: deiecasti eos dum allevarentur.

20 Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt: perierunt propter iniquitatem suam.

21 Velut somnium surgentium Domine, in civitate tua imaginem ipsorum adhibere noluisti.

22 Quia inflammatum est cor meum, & tenes mei commutati sunt.

23 Et ego ad nihilum redactus sum, & nihil vivi.

24 Ut jam enim factus sum ap. tuus: & ego te speravi.

25 Redemisti manum dexteram meam, & non recedisti à me.

In voluntate tu deduxisti me & cum gloria
in castris tuis.

25 Quid enim mihi est in caelo? & a te
quid volo in super terram?

26 Deridet caro mea, & cor meum: Deus
cordis mei, & pars mea Deus in aeternum.

27 Quia ecce, qui elongant se a te, peri-
lunt: perdidisti omnes, qui fornicantur
ab te.

28 Mihi autem adherere Deo bonum est,
ponere in Domino Deo spem meam:

Ut annuntiem omnes predicationes tuas,
in portis filiae Sion.

1. In uellestis Asaph. LXXIII.

VT quid Deus repulisti in finem: iratus
est furor tuus super oves pascuae tuae?

2 Memor esto congregationis tuae, quam
possedisti ab initio.

Redemisti virgam hereditatis tuae: mons
Sion, in quo habitasti in eo.

3 Leua manus tuas in superbias eorum in
finem: quanta inalignatus est inimicus in
sancto!

4 Et gloriosi sunt qui oderunt te, in me-
dio sollemnitas tuae.

5 Posuerunt signa sua, signa: & non
cognoverunt sicut in exitu super summum.

Quasi in silva lignorum securibus.

6 Exciderunt januas ejus in idipsum: in
securi & ascia deiecerunt eam.

7 & 25. 9. Locenderunt igni in sanctuarium tuum. in
terra polluerunt tabernaculum nominis tui.

8 Dixerunt in corde suo cognatio eorum
simul: Quiescere faciamus omnes dies fe-
stos Dei a terra.

9 Signa nostra non vidimus, jam non est
propheta: & nos non cognoscet amplius.

10 Viquequo Deus improperebit inimicus:
inuitat adversarius nomen tuum in finem?

11 Ut quid avertis manum tuam, & dex-
teram tuam, de medio sinu tuo in finem?

12 & 48. Deus auream rex noster ante secula:
operatus est salutem in medio terrae.

13 Tu confirmasti in virtute tua mare:
conturbasti capita draconum in aquis.

14 Tu contregisti capita draconis: dedi-
sti eam escam populi Aethiopum.

15 Tu diripisti fontes & torrentes: tu
siccasti fluvios Ehan.

16 Tuus est dies, & tua est nox: tu fabri-
catus es auroram & solem.

17 Tu fecisti omnes terminos terrae: astra
tuam & ver tu plasmasi ea.

18 Memor esto hujus, inimicus impro-
peravit Domino: & populus insipiens in-
citavit nomen tuum.

19 Ne traahas bestias animas confientes
tibi, & anima pauperum tuorum ne obli-
viscaris in finem.

20 Ripe in testamentum tuum: quia
replebitur, qui oblectati sunt terrae do-
minibus iniquitatum.

21 Ne avertatur humilis factus confusus:
pauper & inops laudabunt nomen tuum.

22 Exultet Dominus, iudica causam meam:
memor esto inproperiorum tuorum, eo-
rum quae ab insipiente sunt tota die.

23 Ne obliviscaris voces iano iecorum tuo-
rum, superbia eorum, qui te oderunt, ascen-
dit semper.

1 In finem, ne contempnas. Psalmus.

Canticum Asaph. LXXIV.

2 **C**onfitebimur tibi Deus: confitebi-
mur & invocabimus nomen tuum.

Narrabimus mirabilia tua:

3 Cum accepto tempus, ego iustitias
iudicabo.

4 Liquefacta est terra, & omnes qui habi-
tant in ea: ego confitebor columbas ejus.

5 Dixi iniquis: Nolite inique agere: &
delinquentibus: Nolite exaltare cornu:

6 Nolite extollere in altum cornu vestrum:
nolite loqui adversus Deum in iniquitatem.

7 Quia neque ab oriente, neque ab oc-
cidente neque a desertis montibus:

8 Quoniam Deus iudex est.

9 Illic humiliat, & hunc exultat: quasi
calix in manu Domini vini meri plenus misto.

Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen
sax ejus non est exinanita, bibent omnes
peccatores terrae.

10 Ego autem annuntiabo in saecula:
cantabo Deo Iacob.

11 Et omnia cornua peccatorum confusa-
gam: & exultabuntur cornua iusti.

1. In finem, in laudibus,
Psalmus Asaph.

Canticum ad Assyrios. LXXV.

2 **N**otus in Iuda Deus, in Israel ma-
gnus nomen ejus:

3 Et factus est in pace locus ejus: & ha-
bitatio ejus in Sion.

4 Ibi confregit potentias arcuum, seu-
tum, gladium, & belum.

5 Illuminans tu mirabiliter a montibus
aeternis.

6 Turbati sunt omnes insipientes corde.
Domuerunt fortium suum: & nihil in-
venerunt omnes viri divitiarum in manibus
suis.

7 Ab increpatione tua Deus Iacob dormi-
taverunt qui ascenderunt equos.

8 Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex-
tunc ira tua.

9 De caelo audivimus fecisti iudicium: ter-
ratremuit & quievit.

10 Cum exurgeret in iudicium Deus sal-
vos faceret omnes inaccessos terrae.

11 Quoniam cogitatio hominis confite-
bitur tibi: & reliquae cogitationis diem fe-
stum agent tibi.

12 Vovete, & reddite Domino Deo vestro,
omnes qui in circuitu ejus offeritis manera.

Terribili

13 Et ei qui aufert spiritum principum,
terribili apud reges terrae.

1. In finem, pro Iudith. Psalmus
Asaph. LXXVI.

2 **V**oce mea ad Dominum clamavi: vo-
ce mea ad Deum, & intendit mihi:

3 Et dimittitulationis meae Deum expro-
vi, manibus meis nocte contra eum: &
non sum deceptus.

Revertit consolari anima mea.

4 Me confusus sum, & delectatus sum, &
exercitatus sum: & defecit spiritus meus.

5 Anticipaverunt vigilias oculi mei: tur-
batus sum, & non fui locutus.

6 Cogitavi dies antiquos: & annos aeter-
nos in mente habui.

Et meditatus fui nocte cum corde meo,
exercitatus & excubiatus spiritum meum.
Namque in nocturnis projectus Deus:
aut non apponet ut complacitior sit adhuc?

Aut in finem misericordiam suam abscondet a generatione in generationem?

Aut obliviscetur mihi cum Deus: aut continebit in ira sua misericordias suas?

Et dixi: Nunc capio hanc narrationem dextere excelsi.

Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio mirabili in tuorum.

Et meditabor in omnibus operibus tuis: & in adinventibus tuis exercebor.

Deus in sancto via tua, quis Deus magnus sicut Deus noster?

Tu es Deus qui facis mirabilia: Notam fecisti in populis virtutem tuam:

Redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob, & Ioseph.

Viderunt te aquae Deus, viderunt te aquae: & timerunt, & turbatae sunt abyssi.

Multitudo tonitru aquarum: vocem dederunt nubes.

Item sagittae tuae transeunt: Vox tonitruum in tota.

Maxerunt convulsiones tuae orbi terra: commota est & contremuit terra.

In mari via tua, & seminae tuae in aquis multis: & vestigia tua non cognoscuntur.

† Deduxisti sicut oves populum tuum, in manu Moysi & Aaron.

In intellectu Asaph. LXXVII.

Tendite popule meus legem meam in a-

Acclinate aurem vestram in verba oris mei.

Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio.

Quanta audivimus & cognovimus ea: & patres nostri narrauerunt nobis.

Non sunt occultata a filiis eorum, in generatione altera.

Narrantes laudes Domini, & virtutes ejus, & mirabilia ejus quae fecit.

Et susceperunt testimonium in Iacob: & legem posuit in Israel.

Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis: ut cognoscat generatio altera.

Filii qui nascentur, & exurgent, & narrabunt filiis suis.

Ut ponant in Deo spem suam, & non obliuiscantur operum Dei: & mandata ejus exquirant.

Ne fiant sicut patres eorum: generatio prava & exasperans:

Generatio, quae non direxit cor suum: & non est creditus cum Deo spiritus ejus.

Filii Ephraim intendentes & mutantes arcum: conversi sunt in die belli.

Non custodierunt essentiam unum Deum: & in lege ejus noluerunt ambulare.

Et obliuiscuntur iustitiam operum ejus, & mirabilia ejus quae ostendit eis.

Coram oculis eorum est mirabilia operum ejus in campo Tabernaculi.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

Et in campo Tabernaculi, & producit eos: & stabunt quasi quiescentes.

† Exod.
17. 6.
Psalm.
104.
91.

† Num.
11. 1.

† Exod.
16. 2.
† Num.
11. 7.
Joan.
6. 31.

1. Cor.
10. 34.
† Num.
11. 31.

† Num.
11. 31.

† Num.
7. 234.

† Exod.
14. 29.

20 Præfector noster aspice Deus : & respice in faciem Christi tui :

21 Quia melior est dies una in atriis tuis super multa.

Elegi at iectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

22 Quia misericordiam, & veritatem diligit Deus : gratiam, & gloriam dabit Domini.

23 Nec privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia : Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.

In finem, filiis Core, Psalmus.

LXXXIV.

1 Benedixisti Domine terram tuam : Baveristi captivitatem Iacob.

2 Remisisti iniquitatem plebis tuæ : operuisti omnia peccata eorum.

3 Mitigasti omnem iram tuam : avertisti ab ira indignationis tuæ.

4 Converte nos Deus salutaris noster : & averte iram tuam à nobis.

5 Numquid in æternum irascēris nobis ? aut extends iram à generatione in generationem ?

6 Deus tu conversus vivificabis nos : & plebs tua lætabitur in te.

7 Ostende nobis Domine misericordiam tuam : & salutare tuum da nobis.

8 Audiam quid loquatur in me Dominus Deus : quoniam loquetur pacem in plebem suam,

Et super sanctos suos : & in eos qui convertentur ad cor.

9 Verumtamen propè timentes eum salutate ipsius : ut inhabitet gloria in terra nostra.

10 Misericordia & veritas obviaverunt sibi : iustitia & pax osculatz sunt.

11 Veritas de terra orta est : & iustitia de celo prospexit.

12 Etenim Dominus dabit benignitatem : & terra nostra dabit fructum suum.

13 Iustitia ante eum ambulabit : & ponet in via gressus suos.

Oratio ipsi David. LXXXV.

1 Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me : quoniam inops & pauper sum ego.

2 Custodi animam meam, quoniam sanctus sum : salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te.

3 Miserere mei Domine, quoniam ad te clamavi tota die :

4 Lætifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi.

5 Quoniam tu Domine suavis, & mitis : & multæ misericordiz omnibus invocantibus te.

6 Auribus percipe Domine orationem meam : & intende voci deprecationis meæ.

7 In die tribulationis meæ clamavi ad te : quia exaudivi me.

8 Non est similis tui in diis Domine : & non est secundum opera tua.

9 Omnes gentes quascumque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine : & glorificabunt nomen tuum.

10 Quoniam magnus es tu, & facient mirabilia tui.

11 Deduc me Domine in viam tuam, & ingrediar in veritate tua : lætetur cor meum ut timeat nomen tuum.

12 Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum.

13 Quia misericordia tua magna est super me : & eruisi animam meam ex inferno inferiori.

14 Deus, iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæcivit animam meam : & non proposuerunt te in conspectu tuo.

15 Et tu Domine Deus miserator & misericors, patiens, & multæ misericordiz, & verax.

16 Respice me, & miserere mei, da imperium tuum puero tuo : & salvum fac filium ancillæ tuæ.

17 Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur : quoniam tu Domine adjuvisti me, & consolatus es me.

Filiis Core, Psalmus Cantici.

LXXXVI.

1 Fundamenta eius in montibus sanctis : Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob.

2 Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.

3 Memor ero Rahab & Babylonis scientium me.

4 Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthiopum, hi fuerunt illic.

5 Nunquid Sion dicit : Non ego, & homo natus est in ea : & ipse fundavit eam Altissimus ?

6 Dominus narrabit in scripturis populum, & principum, horum, qui fuerunt in ea.

7 Sicut lætantium omnium habitatio est in te.

Canticum Psalmi.

1 Filiis Core, in finem, pro Maheleth ad respondendum, in illektus Eman Elialitz.

LXXXVII.

1 Domine Deus salutis meæ, in die clamavi, & nocte coram te.

2 Intrret in conspectu tuo oratio mea : inclina aurem tuam ad preces meas :

3 Quia repleta est malis anima mea : & vita mea inferno appropinquavit.

4 Astimatus sum cum descendentibus in lacum : factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber.

5 Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius : & ipsi de manu tua repulsi sunt.

6 Posuerunt me in lacu inscripti : in tenebrosis, & in umbra mortis.

7 Super me confirmatus est furor tuus : & omnes fluctus tuos induxisti super me.

8 Longè fecisti notos mens à me : posuerunt me abominationem sibi.

9 Traditus sum, & non egrediebar : oculi mei languerunt præ inopia.

10 Clamavi ad te Domine tota die, expandi ad te manus meas.

11 Nunquid, in ortu factes mirabilia : ut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi ?

12 Nunquid narrabit aliquis in sepulchro
nomen tuum, & veritatem tuam in
perditione?

13 Nunquid cognoscetur in recessis
montium, & iustitia tua in terra obli-
vionis?

14 Ego ad te Domine clamavi: & mane
ora mea praevenit te.

15 Ut quid Domine repellis orationem
meam: avertis faciem tuam a me?

16 Pauper sum ego, & in laboribus à ju-
ventute mea: exaltatus autem, humiliatus
sum & conturbatus.

17 In me transferunt iram tuam: & terrores
tui conturbaverunt me.

18 Circumdederunt me sicut aqua tota
die: circumdederunt me simul.

19 Longasti à me a vicinis, & proximum:
& notos meos à miseria.

Intellectus tui non prohibet.

LXXXVIII.

2 **M**isericordias Domini in aeternum
cantabo.

In generationem & generationem annun-
tiabo veritatem tuam in ore meo.

3 Quoniam dixisti: In aeternum miseri-
cordia edificabitur in calis: preparantur
veritas tua in eis.

† 2. **4** Disposui testamentum electis meis: †
Rege. juravi David servo meo:

7 12. **5** Usque in aeternum preparabo semen tuum.
Et edificabo in generationem & genera-
tionem sedem tuam.

6 Confitebuntur caeli mirabilia tua Domi-
ne: etenim veritatem tuam in Ecclesia
sanctorum.

7 Quoniam quis in nubibus aequabitur
Domino: similis erit Deo in filius Dei?

8 Deus, qui glorificatur in consilio san-
ctorum: magnus & terribilis super omnes
qui in circuitu eius sunt.

9 Domine Deus virtutum quis similis ti-
bi? potens es Domine, & veritas tua in
circuitu tuo.

10 Tu dominaris potestati maris: motum
aquarum tuarum eius tu mitigas.

11 Tu humiliasti sicut vulneratum, su-
perbum: in brachio virtutis tuae dispersisti
imicos tuos.

† 6. **12** † Tui sunt caeli, & tua est terra. orbem
† 1. terrae & plenitudinem eius tu fundasti:

13 Aquilonem & mare tu creasti.

Thabor & Hermon in nomine tuo exulta-
bunt:

14 Tuum brachium cum potentia.

Et arietum manus tua, & exaltetur dextera
tua:

15 Iustitia & iudicium preparatio sedis
tuae.

Misericordia & veritas praecedent faciem
tuam:

16 Beatus populus, qui scit jubilationem.

Domine, in lumine vultus tui ambulabunt.

17 In nomine tuo exultabunt tota die:
& iustitia tua exaltabuntur.

18 Quoniam plenus vultus eorum tu es:
& in teoplacito tuo exaltabitur cornu
nostrum.

19 Quia Domini est assumptio nostra, &
sancti Israel regis nostri.

20 Tunc locutus es in visione sanctis tuis,
& dixisti: Posui adiutorium in potentie: &
exaltavi electum de plebe mea:

21 † Iuvam David servum meum: oleo † 7.
sanctum unguentum.

22 Manus enim mea auxiliabitur ei: & 1. 12.
brachium meum confortabit eum.

23 Nihil proficiet inimicus in eo, & filius 13. 23.
iniquitatis non apponet nocere ei.

24 Et corce dam à facie ipsius inimicos
eius: & obolescentes cum in fugam convertantur.

25 Et veritas mea, & misericordia mea
cum ipso: & in nomine meo exaltabitur
cornu eius.

26 Et ponam in mari manum eius: &
in fluminibus dexteram eius.

27 Ipse invocabit me: Pater meus es tu:
Deus meus, & inceptor salutis meae.

28 Ego puerogentium ponam illum
excelsum pra regibus terrae.

29 In aeternum servabo illi misericordiam
meam: & testamentum meum fidele ipsi.

30 Et ponam in saeculum saeculi semen
eius: & thronum eius sicut de saeculo.

31 Si autem dereliquerint filii eius legem
meam, & in iudiciis meis non ambulaverint:

32 Si iustitias meas pronaverint: &
mandata mea non custodierint:

33 Visitabo in virga iniquitates eorum:
& in verberibus peccata eorum.

34 Misericordiam autem meam non disper-
gam ab eo: neque nocebo in veritate mea.

35 Neque profutabo testamentum meum:
& quae procedunt de labiis meis non fa-
ciam irrita.

36 Semel juravi in sancto meo, si David
mentiar:

37 Semen eius in aeternum manebit.

38 † Et thronus eius sicut sol in conspectu † 23.
† 2. meo, & sicut luna perfecta in aeternam:
7. 18. & testis in caelo fidelis.

39 Tu vero repulisti & despexisti: dista-
listi Christum tuum.

40 Iveristi testamentum servi tui: profa-
nasti in terra sanctuarium eius.

41 Destruixisti omnes spes eius: posuisti
firmamentum eius formidinem.

42 Disperuerunt eum omnes transientes
viam: factus est opprobrium vicinis suis.

43 Exaltasti dexteram deprimentium eum:
laetificasti omnes inimicos eius.

44 Avertisti adiutorium gladii eius: &
non es auxiliatus ei in bello.

45 Destruixisti eum ab emundatione: &
sedem eius in terram collidisti.

46 Minorasti dies temporis eius: perfadisti
eum confusione.

47 Usquequo Domine avertis in finem:
exardescet sicut ignis ira tua?

48 Memorate quae mea tul stantia: nun-
quid enim vane constitisti omnes filios
hominum?

49 Quis est homo, qui viveret, & non vi-
debit mortem: et uel animam tuam de ma-
nu interit?

50 Vbi sunt misericordiae tuae antiquae Do-
mine, & sicut iurasti David in veritate tua?

51 Memor esto Domine opprobrium servo
tuo: & quod constitisti in sinu meo
militarium gentium.

52 Quod

72 Quia deprobataverunt inimici tui Domine, quod exprobraverunt commutationem Chab tui.

73 Benedictus Dominus in eternum: fiat, fiat.

Oratio Moyfi hominis Dei.

XXXIX.

Domine, refugium factus es nobis: a generatione in generationem.

2 Priusquam montes fierent, aut formarentur terra, & orbis: a seculo & usque in seculum tu es Deus.

3 Ne avertas hominem in humilitatem: & dixisti: Convertimini filii hominum.

4 Quoniam mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesterni, quæ præterierunt.

5 Et custodia in nocte, quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt.

6 Mane sicut herba transeat, mane floreat, & transeat: vespere decidat, induret, & arecat.

7 Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus.

8 Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: seculum nostrum in illuminatione vultus tui.

9 Quoniam omnes dies nostri defecerunt: & in ira tua defecimus.

Anni nostri sicut aranea meditabuntur:

10 † Dies annorum nostrorum in ipsis, septuaginta anni.

Si autem in potentatibus, octoginta anni: & amplius eorum labor & dolor,

Quoniam supervenit mansuetudo: & corripimur.

11 Quis novit potestatem iræ tuæ: & præ timore tuo iram tuam dinumerare?

12 dexteram tuam sic notam fac: & eruditus corde in sapientia.

13 Convertere Domine usquequo? & deprecabilis esto super servos tuos.

14 Repleti sumus mane misericordia tua: & exultavimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.

15 Læti sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala.

16 Reipice in servos tuos, & in opera tua: & dirige filios eorum.

17 Et sit splendor Domini Dei nostri super nos: & opera manuum nostrarum dirige super nos: & opus manuum nostrarum dirige.

Laus Cantici David. XC.

Qui habitat in adjutorio Altissimi in protectione Dei cæli conorabitur.

2 Dicit Domino: Susceptor meus es tu, & refugium meum: Deus meus sperabo in eum.

3 Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium: & a verbo aspero.

4 Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub pedibus tuis sperabis.

5 Non circumdabit te veritas ejus: non timebis a timore nocturno.

6 Ave in die, a negotio per tenebris: ab incurso, & de-

7 Mane in die, a negotio per tenebris: ab incurso, & de-

8 Mane in die, a negotio per tenebris: ab incurso, & de-

9 Mane in die, a negotio per tenebris: ab incurso, & de-

8 Veruntamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum videbis.

9 Quoniam tu es Domine spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum.

10 Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

11 † Quoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.

12 In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

13 Super aspidem & basilicum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

14 Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

15 Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum & glorificabo eum.

16 Longitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum.

Psalmus Cantici.

I In die Sabbathi XCII.

Bonum est confiteri Domino: & psallere nomini tuo Altissime;

3 Ad annuntiandum mane misericordiam tuam: & veritatem tuam per noctem;

4 In decachordo, psalterio: cum cantico in cithara.

5 Quia delectasti me Domine in factura tua: & in operibus manuum tuarum exultabo.

6 Quam magnificata sunt opera tua Domine: nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ.

7 Vir insipiens non cognoscet: & stultus non intelliget hæc.

8 Cum exorti fuerint peccatores sicut scenum: & apparuerint omnes, qui operantur iniquitatem.

9 Ut intereant in seculum seculi:

Tu autem altissimus in eternum Domine.

10 Quoniam ecce inimici tui Domine: Quoniam ecce inimici tui peribunt: & dispergentur omnes qui operantur iniqua.

11 Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: & senectus mea in misericordia uberis.

12 Et despexit oculus meus inimicos meos: & in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.

13 Iustus, ut palma florebit: sicut cedrus Libani multiplicabitur.

14 Plantati in domo Domini: in atriis Domus Dei nostri florebit.

15 Adhuc multiplicabuntur in senecta uberis: & bene patientes erunt,

16 Ut annuntient: Quoniam rectus Dominus Deus noster: & non est iniquitas in eo.

Laus Cantici ipsi David in die ante sabbatum quando fundata est terra. XCIII.

Dominus regnavit, decorem induit: Deus est: indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se.

Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.

2 Parata sedes tua ex tunc: a seculo tu es, & elevaverunt flumina Dominum: elevaverunt flumina vocem suam.

3 Elevaverunt flumina vocem suam: & elevaverunt flumina vocem suam.

4 Elevaverunt flumina vocem suam: & elevaverunt flumina vocem suam.

7 F. 11.
26. 8.

h

†

4 A vocibus aquarum multarum.
Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.
5 Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: donum tuum decet sanctitudo Domini in longitudinem dierum.

Psalmus ipsi David.

Quarta sabbathi. XCIII.

1 Dominus ultionum: Dominus: Deus ultionum libere eget.
2 Exaltate qui iudicatis terram: redde retributionem superbis.
3 Viquequo peccatores Domine: usquequo peccatores gloriantur:
4 Instabunt ut, & loquentur iniquitatem: loquentur omnes, qui operantur in iustitiam?
5 Populum tuum Domine humiliaverunt: & hereditatem tuam vexaverunt.
6 Viduam & advenam interfecerunt: & pupillos occiderunt.
7 Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.
8 Intellige insipientes in populo: & stulti aliquando sapite.
9 Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui fixit oculum non considerat?
10 Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam?
11 Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanae sunt.
12 Bonus homo, quem tu erudieris Domine: & de lege tua docueris eum:
13 Venitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea.
14 Quia non repellet Dominus plebem suam: & hereditatem suam non derelinquet.
15 Quoadusque iustitia convertatur in iudicium: & qui iuxta illam omnes qui recti sunt corde.
16 Quis confurget mihi adversus malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?
17 Nisi quia Dominus adjuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea.
18 Si dicebam: Motus est pes meus: misericordia tua Domine adjuvabat me.
19 Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tuae iustificaverunt animam meam.
20 Numquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in precepto?
21 Captabunt in animam iusti: & sanguinem innocentem condemnabunt.
22 Et factus est mihi Dominus in refugium & Deus meus in adiutorium spei meae.
23 Et reddet illis iniquitatem ipsorum: & in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos Dominus Deus noster.
Laus Cantici ipsi David. XCIV.
1 Venite, exulemus Domino: jubilemus Deo saluari nostro.
2 Preoccupemus faciem ejus in confessione: & in psalmis jubilemus ei.
3 Quoniam Deus magnus Dominus: & rex sanus super omnes deos.
4 Quia in manu ejus sunt omnes fines terrae: & altitudines nonivum ipsius sunt.
5 Quoniam ipse est mare, & ipse fecit illud: & siccat manus ejus formaverunt.
6 Venite adoremus, & procidamus: & plo-

remus ante Dominum, qui fecit nos.

7 Quia ipse est Dominus Deus noster: & nos populus pascuae ejus, & oves manus ejus.

8 Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.

9 Sicut in irritatione secundum & temtentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, & viderunt opera mea.

10 Quia quadraginta annis est usus fui generationi illi, & dixi: Semper hi errant corde.

11 Et isti non cognoverunt vias meas: ut juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam.

Canticum ipsi David,

1 Quando domus edificabatur post captivitatem. (1. Par. 15.) XCV.

Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.

2 Cantate Domino, & benedicite nomini ejus: annuntiate de die in diem salutare ejus.

3 Annuntiate inter gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.

4 Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.

5 Quoniam omnes dii gentium daemonia: Dominus autem caelos fecit.

6 Confessio & pulchritudo in conspectu ejus sanctimonia & magnificentia in sanctificatione ejus.

7 Afferte Domino patrie gentium, afferte Domino gloriam & honorem:

8 Afferte Domino gloriam nomini ejus. Tollite hostias, & introite in atria ejus:

9 Adorate Dominum in atriis sanctis ejus. Commoveatur a facie ejus universa terra:

10 Dicite in gentibus quia Dominus regnavit.

Etenim correxit orbem terrae qui non commovebitur: iudicabit populos in aequitate.

11 Latantur caeli, & exaltet terra, commoveatur mare, & plenitudo ejus:

12 Gaudebunt campi, & omnia quae in eis sunt.

Tunc exultabunt omnia ligna silvarum.

13 A facie Domini, quia venit: quoniam venit iudicare terram.

Iudicabit orbem terrae in aequitate, & populos in veritate sua.

1 Hinc David,

Quando terra ejus restituta est XCVI.
Dominus regnavit, exultet terra: latentur insulae multae.

2 Nubes, & caligo in circuitu ejus: iustitia, & iudicium correctio sedis ejus.

3 Ignis ante ipsum praecedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus.

4 Illuxerunt fulgura ejus orbi terrae: vidit, & commota est terra.

5 Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini: a facie Domini omnis terra.

6 Annuntiaverunt caeli iustitiam ejus: & viderunt omnes populi gloriam ejus.

7 Confundantur omnes, qui adorant sculptilia: & qui gloriantur in simulacris suis.

8 Adorate eum omnes Angeli ejus: Audite, & latata est Sion.

Exultaverunt filii Iudæ, propter iudicium a Domino:

Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos.

† 4. 10. 11. Qui diligitis Dominum, odite malum; custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.

12. Lux orta est iusto, & rectis corde letitia.

12. Latamini iusti in Domino: & confitemini memoriam sanctificationis eius.

1. Psalmus ipsi David. XC VII.

Cantate Domino canticum novum: quia mirabilia fecit.

Salvavit sibi dexteram eius: & brachium sanctum eius.

2. Notum fecit Dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit iustitiam suam.

3. Recordatus est misericordiam suam, & veritatis sue domui Israël.

† 1. 52. 10. Viderant omnes termini terre salutare Dei nostri.

4. Iubilate Deo omnis terra: cantate, & exultate, & psallite.

5. Psallite Domino in cithara, in cithara & voce psalmi:

6. In tubis ductilibus, & voce tubæ cornez.

Iubilate in conspectu regis Domini:

7. Moveatur mare, & plenitudo eius: orbis terrarum, & qui habitant in eo.

8. Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt.

9. A conspectu Domini: quoniam venit iudicare terram.

Iudicabit orbem terrarum in iustitia, & populos in æquitate.

1. Psalmus ipsi David. XC VIII.

Dominus regnavit, irascamur populi: qui sedet super cherubim, moveatur terra.

2. Dominus in Sion magnus: & excelsus super omnes populos.

3. Confitebamur nomini tuo magno: quoniam terribile, & sanctum est:

4. Et honor regis iudicium diligit.

Tu parasti directores: iudicium & iustitiam in Jacob tu fecisti.

5. Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius: quoniam sanctum est.

6. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius: & Samuel inter eos, qui invocant nomen eius.

Invocabant Dominum, & ipse exaudiebat eos.

7. In columna nubis loquebatur ad eos.

Custodierant testimonia eius, & præceptum quod dedit illis.

8. Domine Deus noster tu exaudiebas eos: Deus tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinventiones eorum.

9. Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus Dominus Deus cõter.

1. Psalmus in confessione. XC IX.

2. Iubilate Deo omnis terra, servite Domino in letitia.

Introite in conspectu eius, in exultatione.

3. Scitote quoniam Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos:

Populus eius, & oves pascuæ eius:

4. Introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis: confitemini illi.

Laudate nomen eius.

5. Quoniam suavis est Dominus, in æternam misericordia eius, & usque in generationem & generationem veritas eius.

1. Psalmus ipsi David. C.

Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine:

Psallam,

2. Et intelligam in via immaculata, quando venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.

3. Non proponebam ante oculos meos rem injustam: facientes prævaricationes odivi.

Non adhæsit mihi

4. Cor pravum: declinantem a me malignum non cognoscebam.

5. Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequabar.

Superbo oculo, & insatiabili corde cum hoc non edebam.

6. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.

7. Non habitabat in medio domus meæ qui facit superbiam, qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.

8. In matutino interficiebam omnes peccatores terre: ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1. Oratio pauperis,

Cum anxius fuerit, & in conspectu Domini effuderit precem suam. C I.

2. **D**omine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat.

3. Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacumque die invocavero te, velociter exaudi me.

4. Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremum aruerunt.

5. Percussus sum ut fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

6. A voce gemitus mei adhæsit os meum carni meæ.

7. Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio.

8. Vigilavi, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

9. Tota die exprobrabam mihi inimici mei: & qui laudabant me, adversum me iurabant.

10. Quia cinerem tanquam panem & alutalem, & potum meum cum fletu miscebam.

11. A facie ire & indignationis tue: quia elevans altissimæ.

12. Dies mei sicut umbra declinaverunt: & ego sicut iæxum arui.

13. Tu autem Domine in æternum permans: & nomenale tantum in generationem & generationem:

14. Tu exiens misereberis Sion: quia tempus miserendi tui, quia venit tempus.

15 Quoniam plures erant servi tui lapides
eius : & terra : & omnes interibunt.

16 Et timebunt gentes nomen tuum Domine : & omnes reges terre gloriam tuam.

17 Quia edificavit Dominus Sion : & videbitur in gloria sua.

18 Respexit in orationem humilium : & non sprevit precem eorum.

19 Scribantur hæc in generatione altera , & populus , qui creabitur , laudabit Dominum :

20 Quia prospexit de excelsis sanctus suus : Dominus de cælo in terram aspexit :

21 Ut audiret gemitus compeditorum : ut solueret filios interemptorum.

22 Ut audirent in Sion nomen Domini : & laudem ejus in Ierusalem.

23 In conveniendo populos in unam , & reges ut serviant Domino.

24 Respondit ei in via virtutis sue : Paucitate nunc derum meorum , nuncia mihi.

25 Ne revoces me in dimidio dierum meorum : in generationem & generationem anni tui.

26 Initio tu Domine terram fundasti : & opera manuum tuarum sunt cæli.

27 Ipsi peribunt , tu autem permanes : & omnes sicut vestimentum veterascent.

Et sicut operterium mutabis eos , & mutabuntur :

28 Tu autem idem ipse es : & anni tui non deficient.

29 Filii servorum tuorum habitabunt : & semen eorum in sæculum dignegetur.

Ipsi David. CII.

Benedic anima mea Domino : & omnia , quæ intra me sunt : nomini sancto ejus.

2 Benedic anima mea Domino : & noli oblivisci omnes retributiones ejus.

3 Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis , qui sanat omnes infirmitates tuas ,

4 Qui redimit de interitu vitam tuam : qui coronat te in misericordia & miserationibus.

5 Qui replet in bonis desiderium tuum : renovabitur ut aquila juvenus tua.

6 Faciens misericordias Domine : & iudicium omnibus iniquitatem patientibus.

7 Nota tedit vias suas Moyses , filiis Israël voluntates suas.

8 † Misericors , & misericors Dominus : longanimis , & multum misericors.

9 Non in perpetuum irascetur : neque in aeternam comminabitur.

10 Non secundum peccata nostra fecit nobis : neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

11 Quoniam secundum altitudinem cæli a terra corrobora vit misericordiam suam super timentes se.

12 Quare distat orus ab occidente : Proge te a nobis iniquitates nostras.

13 Quoniam misericors pater filiorum , misericors est Dominus timentibus se :

14 Quoniam ipse cognovit signum nostrum.

20 Quoniam est quoniam palvis sumus :

21 Quoniam est quoniam deus ejus , tamquam deus agri facit , & dedit.

16 Quoniam spiritus penetravit in nos , & non tuobus : & non condescendit ad nos locum suum.

17 Misericordia autem Domini ab æterno , & usque in æternum super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum.

18 Illi qui servaverunt mandata ejus : Et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea.

19 Dominus in cælo paravit sedem suam : & regnum ipsius omnibus dominabitur.

20 Benedicite Domino omnes viri , & omnes potentes virtute , facientes verbum illius , ad audiendam vocem & tonitruum ejus.

21 Benedicite Domino omnes vires ejus : ministri ejus , qui faciunt voluntatem ejus.

22 Benedicite Domino omnia opera ejus , in omni loco dominationis ejus , benedic anima mea Domino.

Ipsi David CIII.

Benedic anima mea Domino : Domine Deus meus magnificatus es vehementer.

Confessionem , & decorem induisti :

2 Amictus lumine sicut vestimenta :

3 Qui regis aquis superiora ejus.

Qui ponis nubem ascensum tuum : qui ambulat super pennas venientium.

4 † Qui facis angelos tuos , spiritus : & ministros tuos , ignem urentem.

5 Qui fundasti terram super stabilitatem suam : non inclinabitur in sæculum sæculi.

6 Abyssus sicut vestimentum , amictus ejus : super montes stabunt aquæ.

7 Ab increpatione tua fugient : à voce tonitru tui formidabunt.

8 Ascendunt montes : & descendunt campi in locum , quem fundasti eis.

9 Terminum posuisti , quem non transgredientur : neque convertentur operire terram.

10 Qui emittis fontes in convallibus : inter montium montium pertransibunt aquæ.

11 Potabunt omnes bestie agri : expectabunt onagri in siti sua.

12 Super ea volucres cæli habitabunt : de medio penarum dabunt voces.

13 Rigans montes de superioribus suis : de tracta operum tuorum satiabitur terra :

14 Proluens fœcundam jumentis , & herbam servituti hominum :

Ut educa panem de terra :

15 Et vinum lætificet cor hominis :

Ut exiliet faciem in oleo : & panis eorum hominis confirmet.

16 Saturabuntur ligna campi , & cedit Libani , quas plantavit :

17 Illi cæ pastores edificabunt.

Herodum domus domus est eorum.

18 Montes excelsi cervis : petra refugium herinæ.

19 Fecit lunam in tempora : sol cognovit occasum suum.

20 Posuisti tenebras , & facta est nox : in ipsa pertransibunt omnes bestie silvæ.

21 Cæuli locum , & cæcos , ut rapiantur : & quæ tota deo erant tibi.

22 Orus est sol , & congregavit : & in cubilibus suis collocavit.

multitudinis misericordiam.

Et ita verunt ascendentes in mare, mare rubrum.

8 Et salvavit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam suam.

† Exod. 9 † Et increpuit mare rubrum, & exsiccatum est: & deduxit eos in abyssis sicut in deserto.

10 Et salvavit eos de manu odientium, & redemit eos de manu inimici.

† Exod. 11 † Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit.

12 Et crediderunt verbis ejus: & laudaverunt laudem ejus.

13 Cito fecerunt, oblii sunt operum ejus: & non sustinuerunt consilium ejus.

† Exod. 14 † Et concupierunt concupiscentiam in deserto: & tentaverunt Deum in iniquo.

† Num. 15 † Et dedit eis petitionem ipsorum: & misit saturitatem in animas eorum.

† Num. 16 Et irritaverunt Moysen in castris: Aaron sanctum Domini.

† Num. 17 † Aperta est terra, & deglutivit Dathan: & operuit super congregationem Abiron.

18 Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores.

† Exod. 19 † Et fecerunt vitulum in Horeb: & adoraverunt sculptile.

20 Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum.

21 Obliti sunt Deum, qui salvavit eos: qui fecit magnalia in Aegypto.

22 Mirabilia in terra Cham: terribilia in mari rubro.

† Exod. 23 † Et dixit ut disperderet eos: si non Moyses electus ejus steteret in confectione in conspectu ejus:

Ut averteret iram ejus ne disperderet eos:

24 Et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem:

Non crediderunt verbo ejus,

25 Et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem Domini.

† Num. 26 † Et elevavit manum suam super eos: & 32. ut prosterneret eos in deserto:

27 Et ut dejiceret semen eorum in nationibus: & dispergeret eos in regionibus.

28 Et iniuncti sunt Beelphegor: & comederunt sacrificia mortuorum.

29 Et irritaverunt eum in adinventionibus suis: & multiplicata est in eis ruina.

† Num. 30 † Et stetit Phinees, & placavit: & cessavit quassatio.

31 Et reputatum est ei in iustitiam, in generationem & generationem usque in sempiternum.

† Num. 32 † Et irritaverunt eum ad aquas confectionis: & vexatus est Moyses propter eos:

33 Quia exacerbaverunt spiritum ejus. Et fluxum in labiis suis:

34 Non disperdiderunt gentes, quas dixit Dominus illis.

35 Et commissi sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum:

36 Et prevaluerunt sculptilibus eorum: & factum est illis in scandalum.

37 Et humolaverunt filios suos, & filias suas dantes.

38 Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan.

Et infecta est terra in sanguinibus.

39 Et contaminata est in operibus eorum: & fornicati sunt in adinventionibus suis.

40 Et iratus est furore Dominus in populum suum: & abominatus est hereditatem suam.

41 Et tradidit eos in manus gentium: & dominati sunt eorum qui oderunt eos.

42 Et tribulaverunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum:

43 Sæpe liberavit eos.

Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo: & humiliati sunt in iniquitatibus suis.

44 Et vidit cum tribularentur: & audivit orationem eorum.

45 † Et memor fuit testamenti sui: & † Deut. 10. 1. penituit eum secundum multitudinem misericordiarum suarum.

46 Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos.

47 Salvos nos fac Dominus Deus noster: & congrega nos de nationibus.

Ut confiteamur nomini sancto tuo: & gloriemur in laude tua.

48 Benedictus Dominus Deus Israël à sæculo & usque in sæculum: & dicet omnis populus: Fiat, fiat.

Alleluia. (Iudith. 13. 21.) C VI.

1 Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

2 Dicant qui redempti sunt à Domino, quos redemit de manu inimici: & de regionibus congregavit eos.

3 A solis ortu, & occasu: ab aquilone, & mari.

4 Erraverunt in solitudine in iniquo: & viam civitatis habitaculi non invenerunt.

5 Esurientes, & sitientes: anima eorum in ipsis defecit.

6 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: & de necessitatibus eorum eripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam: ut irent in civitatem habitaculi.

8 Confiteantur Domino misericordiarum ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.

9 Quia satiavit animam inanem: & animam esurientem satiavit bonis.

10 Sedentes in tenebris, & umbra mortis: vincit in mendicitate, & ferro.

11 Quia exacerbaverunt eloquia Dei: & consilium Altissimi irritaverunt.

12 Et humiliatum est in laqueo eorum: infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret.

13 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: & de necessitatibus eorum liberavit eos.

14 Et eduxit eos de tenebris, & umbra mortis: & vincula eorum destruxit.

15 Confiteantur Domino misericordiarum ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.

16 Quia contrivit portas æreas: & vectes ferreos confregit.

17 Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter injustitias eorum suam humiliauit.

18 Omnia

18. Ontem. etiam abominata est anima eorum : & appropinquaverunt usque ad portas mortis.

19. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur : & de necessitatibus eorum liberavit.

20. Misit verbum suum, & sanavit eos : & eripuit eos de intentionibus eorum.

21. Confiteantur Domino misericordie ejus : & mirabilia ejus filiis hominum.

22. Et sacrificent sacrificium laudis : & annuntient opera ejus in exultatione.

23. Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis.

24. Ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia ejus in profundo.

25. Dixit, & sicut spiritus procellæ : & exaltati sunt fluctus ejus.

26. Ascendunt usque ad calos, & descendunt usque ad abyssos : anima eorum in malis tæhecebat.

27. Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius : & omnis sapientia eorum devorata est.

28. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum eduxit eos.

29. Et statuit procellam ejus in auram : & siluerunt fluctus ejus.

30. Et lætati sunt quia siluerunt : & deduxit eos in portum voluntatis eorum.

31. Confiteantur Domino misericordie ejus : & mirabilia ejus filiis hominum.

32. Et exaltent eum in ecclesia plebis : & in cathedra seniorum laudent eum.

33. Posuit flumina in desertum : & exitus aquarum in siim;

34. Terram fructiferam in saluginem, & malicia inhabitantium in ea.

35. Posuit desertum in stagna aquarum : & terram sine aqua in exitus aquarum.

36. Et collocavit illic esurientes : & constituerunt civitatem habitationis.

37. Et seminaverunt agros, & plantaverunt vineas : & fecerunt fructum civitatis.

38. Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis : & jumenta eorum non minoravit.

39. Et pauci facti sunt : & vexati sunt à tribulatione malorum, & dolore.

40. Effusa est contempcio super principes : & errare fecit eos in invio, & non in via.

41. Et adjuvit pauperem de inopia : & posuit sicut oves familias.

42. Videbunt recti, & lætabuntur : & omnis iniquitas oppilabit os suum.

43. Quis sapiens & custodiet hæc? & intelliget misericordias Domini?

1. Canticum Psalmi ipsi David.

(Sup. 56. 2.) CVII.

1. **P**aratum cor meum Deus, paratum cor meum : cantabo, & psallam in gloria mea.

2. Exurge gloria mea, exurge psalterium, & cithara : exurgam de cubiculo.

3. Confitebor tibi in populis Domine : & psallam tibi in nationibus.

4. Quia magna est super calos misericordia tua : & usque ad nubes veritas tua.

5. Exaltare super calos Deus, & super omnem terram gloria tua.

6. Ut liberentur dilecti tui.

Salva fac dextera tua, & exaltabitur.

8. De stercore estis, & creatus estis.

9. Turbabo, & dividam in calum, & convallibus calvariarum ducetis.

10. Me sicut Galatam, & non sicut Manassam : & Ephraim in scriptis capitis mei.

Juda rex meus :

11. Moab sicut spumæ.

12. In Idumæam exenda calvariarum meum : in hiis vigena amici mei sunt.

13. Quis dedit cor meum in calum, & iniquitatem? quis de laceratione usque in Idumæam?

14. Nonne tu Deus, qui repulisti nos, & non exibis Deus in virtutibus nostris?

15. Da nobis auxilium de tribulatione : quia vana salus hominis.

16. In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihil nos deducet inimicos nostros.

17. In finem, Psalmus David. CVIII.

1. **D**ominus laudem meam ne tacueris : quia os peccatoris, & os dolosi super me apertum est.

2. Locuti sunt adversum me lingua dolosa, & sermonebus odi circumdederunt me : & expugnaverunt me ut eras.

3. Pro eo ut me dilacerent, & de tabernaculo meo : ego autem orabam.

4. Et posuerunt adversum me mala pro bonis : & odium pro dilectione mea.

5. Constitue super eum peccatorem : & diabolus stet à dextris ejus.

6. Cum judicatur, exeat condemnatus : & oratio ejus fiat in peccatum.

7. Fiant dies ejus pauci : & episcoporum ejus accipiat alter.

8. Fiant filii ejus orphani : & uxor ejus vidua.

9. Nutantes transferantur filii ejus, & mendicent : & ejiciantur de habitationibus suis.

10. Scrupetur foenerator omnem substantiam ejus : & diripiant alieni labores ejus.

11. Non sit illi adjutor : nec sit qui misereatur pupillis ejus.

12. Fiant nati ejus in interitum : in generatione una deleatur nomen ejus.

13. In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini : & peccatum matris ejus non deleatur.

14. Fiant contra Dominum semper, & dispereat de terra memoria eorum.

15. Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam.

16. Et persecutus est hominem inopem, & mendicum, & conpunctam corde mortificare.

17. Et dilexit maledictionem, & venit ei : & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.

18. Et induit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus.

19. Fiat ei sicut vestimentum, quo operitur : & sicut zona, qua semper prætorquetur.

20. Hoc opus eorum, qui derisunt mihi apud Dominum : & qui loquuntur mala adversus animam meam.

21. Et tu Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum : quia suavis est misericordia tua.

2 Beati, qui fecerunt testimonium tuum : in toto corde exquirunt eum.

3 Noluerunt qui operantur iniquitatem, in viis eius ambulare.

4 Tu mandasti in lata tua custodiri nimis.

5 Viam dirigantur viæ meæ, ad custodiendas justificationes tuas.

6 Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

7 Confitebor tibi in directione cordis : in eo quod dedisti iudicia iustitiæ tuæ.

8 Justificationes tuas custodiam : non me derelinquas usquequaque.

B E T H.

9 In quo corrigit adolescentior viam suam : in custodiendo sermones tuos.

10 In toto corde meo exquisivi te : ne repellas me à mandatis tuis.

11 In corde meo abscondi eloquia tua : ut non peccem tibi.

12 Benedictus es Domine : doce me justificationes tuas.

13 In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia oris tui.

14 In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.

15 In mandatis tuis exercebor : & considerabo vias tuas.

16 In justificationibus tuis meditabor : non obliviscar sermones tuos.

G I M E L.

17 Retribue servo tuo, vivisti a me : & custodiam sermones tuos.

18 Revela oculos meos : & considerabo mirabilia de lege tua.

19 Incola ego sum in terra : non abscondas à me mandata tua.

20 Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas, in omni tempore.

21 Increpasti superbos : maledicti qui declinant à mandatis tuis.

22 Aufer à me opprobrium, & contempnum : quia testimonia tua exquisivi.

23 Etenim sederunt principes, & adversum me loquebantur : servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis.

24 Nam & testimonia tua meditatio mea est : & concilium meum justificationes tuæ.

D A L E T H.

25 Adhæsit pavimento anima mea, vivificavit me secundum verbum tuum.

26 Vias meas enuntiavi, & exaudisti me : doce me justificationes tuas.

27 Viam justificationum tuarum instrue me : & exercebor in mirabilibus tuis.

28 Dormitavit anima mea præ radio : confirma me in verbis tuis.

29 Viam iniquitatis aufer à me : & de lege tua miserere mei.

30 Viam veritatis elegi : iudicia tua non sunt oblitus.

31 Adhæsi testimoniis tuis Domine : noli me confundere.

32 Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

H F.

33 Legem pone mihi Domine viam justificationum tuarum : & exquiram eam semper.

34 Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.

35 Deduc me in semitam mandatorum tuorum : quia ipsam volui.

36 Inclina cor meum in testimonia tua : & non in avaritiam.

37 Averte oculos meos ne videant vanitatem : in via tua vivifica me.

38 Statue servo tuo eloquium tuum, in timore tuo.

39 Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum : quia iudicia tua jucunda.

40 Ecce concupiivi mandata tua : in æquitate tua vivifica me.

V A V.

41 Et veniat super me misericordia tua Domine : salutare tuum secundum eloquium tuum.

42 Et respondebo exprobrantibus mihi verbum : quia speravi in sermonibus tuis.

43 Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque : quia in iudiciis tuis supersperavi.

44 Et custodiam legem tuam semper : in sæculum & in sæculum sæculi.

45 Et ambulabam in latitudine : quia mandata tua exquisivi.

46 Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum : & non confundebam.

47 Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.

48 Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi : & exercebar in justificationibus tuis.

Z A I N.

49 Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti.

50 Hæc me consolata est in humilitate mea : quia eloquium tuum vivificavit me.

51 Superbi inquit agebant usquequaque : à lege autem tua non declinavi.

52 Memor fui iudiciorum tuorum à sæculo Domine : & consolatus sum.

53 Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinentibus legem tuam.

54 Cantabiles mihi erant justificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.

55 Memor fui nocte nominis tui Domine : & custodivi legem tuam.

56 Hæc facta est mihi : quia justificationes tuas exquisivi.

H E T H.

57 Portio mea Domine, dixi, custodie legem tuam.

58 Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo : miserere mei secundum eloquium tuum.

59 Cogitavi vias meas : & converti pedes meos in testimonia tua.

60 Paratus sum, & non sum turbatus : ut custodiam mandata tua.

61 Funes peccatorum circumplexi sunt me : & legem tuam non sum oblitus.

62 Media nocte surgebam ad assistendum tibi, super iudicia justificationis tuæ.

63 Particeps ego sum omnium inventium te, & custodiebam mandata tua.

64 Misericordia tua Domine plena est terra : justificationes tuas doce me.

T H I T H.

65 Bonitatem testifi cum servo tuo Domine, secundum verbum tuum.

66 Bonitas

66 Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me, quia mandatis tui credidi.
 67 Præquam humiliarer ego d. I. qui: propterea eloquium tuum custodivi.
 68 Bonus es tu: & in bonitate tua doce me justificationes tuas.
 69 Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.
 70 Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum.
 71 Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam justificationes tuas.
 72 Bonum mihi lex oris tui, super millia auri & argenti.

I O D

73 Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me: da mihi intellectum, & discam mandata tua.
 74 Qui timent te videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperavi.
 75 Cognovi Domine quia æquitas iudicia tua: & in veritate tua humiliasti me.
 76 Fiat misericordia tua ut consoletur me, secundum eloquium tuum servo tuo.
 77 Veniant mihi miserationes tuæ, & vivam, quia lex tua meditatio mea est.
 78 Confundantur superbi, quia injuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.
 79 Convertantur mihi timentes te: & qui noverunt testimonia tua.
 80 Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.

C A P H.

81 Defecit in salutare tuum anima mea: in verbum tuum supersperavi.
 82 Defecerunt oculi mei, in eloquium tuum, dicentes: quando consolaberis me?
 83 Quia factus sum sicut uer in pruina: iustifi at ones tuas non sum oblitus.
 84 Quot sunt dies servi tui: quando facies de persequentibus me iudicium?
 85 Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua.
 86 Omnia mandata tua veritas: inique perfructi sunt me, adjuva me.
 87 Paulo minus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua.
 88 Secundum misericordiam tuam vivifica me: & custodiam testimonia oris tui?

L A M E D.

89 In æternum Domine, verbum tuum permanet in cælo.
 90 In generationem & generationem veritas tua: fundasti terram, & permanet.
 91 Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi.
 92 Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea.
 93 In æternum non obliviscar justificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me.
 94 Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam justificationes tuas exquisivi.
 95 Me expectaverunt peccatores ut perderem me, testimonia tua intellexi.
 96 Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

M E M.

97 Quomodo dilexi legem tuam Domi-

ne? tota die meditatio mea est.

98 Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est.
 99 Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.
 100 Super senes intellexi: quia mandata tua quæsi.
 101 Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua.
 102 A iudiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi.
 103 Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo!
 104 A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis.

N V N.

105 Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.
 106 Iuravi, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.
 107 Humiliatus sum usquequaque Domine: vivifica me secundum verbum tuum.
 108 Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine: & iudicia tua doce me.
 109 Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus.
 110 Posuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erravi.
 111 Hereditate acquisivi testimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei sunt.
 112 Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.

S A M E C H.

113 Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi.
 114 Adjutor, & susceptor meus es tu: & in verbum tuum supersperavi.
 115 Declinate à me maligni: & scrutabor mandata Dei mei.
 116 Suscipe me secundum eloquium tuum, & vivam: & non confundas me ab expectatione mea.
 117 Adjuva me, & salvus ero, & meditabor in justificationibus tuis semper.
 118 Sprevisi omnes discedentes à iudiciis tuis: quia injusta cogitatio eorum.
 119 Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideo dilexi testimonia tua.
 120 Confige timore tuo carnes meas: à iudiciis enim tuis timeo.

A I N.

121 Feci iudicium & iustitiam: non tradas me calumniantibus me.
 122 Suscipe servum tuum in bonum: non calumniatur me superbi.
 123 Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium iustitiæ tuæ.
 124 Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: & justificationes tuas doce me.
 125 Servus tuus sum ego: da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua.
 126 Tempus faciendi Domine: dissipaverunt legem tuam.
 127 Ideo dilexi mandata tua, super aurum & topazion.
 128 Propterea ad omnia mandata tua dirigebam: omnem viam iniquam odio habui.

129 Mirabilia testimonia tua : ideo scrutata est ea anima mea.

130 Declaratio sermonum tuorum illuminat : & intellectum dat parvulis.

131 Os meum aperui, & attraxi spiritum : quia mandata tua desiderabam.

132 Aspice in me, & miserere mei, secundum iudicium diligentium nomen tuum.

133 Gressus meos dirige secundum eloquium tuum : non dominetur mei omnis iniquitas.

134 Redime me à calumniis hominum : ut custodiam mandata tua.

135 Faciem tuam illumina super servum tuum : & doce me justificationes tuas.

136 Exitus aquarum deduxerunt oculi mei : quia non custodierunt legem tuam.

S A D E.

137 Iustus es Domine : & rectam iudicium tuum.

138 Mandasti iustitiam testimonia tua : & veritatem tuam nimis.

139 Tabescere me fecit, zelus meus : quia obliti sunt verba tua inimici mei.

140 Ignitum eloquium tuum vehementer : & servus tuus dilexit illud.

141 Adolescens sum ego, & contempnus : justificationes tuas non sum oblitus.

142 Iustitia tua, iustitia in æternum : & lex tua veritas.

143 Tribulatio & angustia invenerunt me : mandata tua meditatio mea est.

144 Aiquitas testimonia tua in æternum : intellectum da mihi & vivam.

C O P H.

145 Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine : justificationes tuas requiram.

146 Clamavi ad te, salvum me fac : ut custodiam mandata tua.

147 Præveni in maturitate, & clamavi : quia in verba tua superperavi.

148 Prævenierunt oculi mei ad te diluculo : ut mediterer eloquia tua.

149 Vocem meam audi secundum misericordiam tuam Domine : & secundum iudicium tuum vivifica me.

150 Appropinquaverunt persequentes me iniquitati : à lege autem tua longe facti sunt.

151 Prope es tu Domine : & omnes viæ tuæ veritas.

152 Initio cognovi de testimoniis tuis : quia in æternum fundasti ea.

R E S.

153 Vide humilitatem meam, & eripe me : quia legem tuam non sum oblitus.

154 Iudica iudicium meum, & redime me : propter eloquium tuum vivifica me.

155 Longe à peccatoribus salus : quia justificationes tuas non exquisierunt.

156 Misericordix tuæ multæ Domine : secundum iudicium tuum vivifica me.

157 Multi qui persequuntur me, & tribulant me : à testimoniis tuis non declinavi.

158 Vidi prævariantes, & tabescebam : quia eloquia tua non custodierunt.

159 Vide quoniam mandata tua dilexi Domine : in misericordia tua vivifica me.

160 Principium verborum tuorum, veri-

tas : in æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ.

S I N.

161 Principes perierunt cum sunt me gratis : & à verbis tuis torrens lavit cor meum.

162 Lætabor ego super eloquia tua : sicut qui invenit spolia multa.

163 Iniquitatem odio habui, & abominatus sum : legem autem tuam dilexi.

164 Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ.

165 Pax multa diligentibus legem tuam : & non est illis scandalum.

166 Expectabam salutare tuum Domine : & mandata tua dilexi.

167 Custodivit anima mea testimonia tua : & dilexit ea vehementer.

168 Servavi mandata tua, & testimonia tua : quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

T A V.

169 Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine : juxta eloquium tuum da mihi intellectum.

170 Intrer postulatio mea in conspectu tuo : secundum eloquium tuum eripe me.

171 Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me justificationes tuas.

172 Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum : quis omnia mandata tua æquitas.

173 Fiat manus tua ut salvet me : quoniam mandata tua elegi.

174 Concupivi salutare tuum Domine : & lex tua meditatio mea est.

175 Vivet anima mea, & laudabit te : & iudicia tua adjuvabunt me.

176 Erravi, sicut ovis quæ perit : quare servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

1 Canticum graduum.

C X I X.

AD Dominum cum tribularet clamavi : & exaudivit me.

2 Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa.

3 Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam ?

4 Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatoriis.

5 Si in iniquis, quia incolatus meus prolongatus est : habitavi cum habitantibus Cedar :

6 Multum incola fuit anima mea.

7 Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus : cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum.

C X X

1 Lævavi oculos meos in montes : unde veniet auxilium mihi.

2 Auxilium meum à Domino, qui fecit celum & terram.

3 Non dec in commotionem pedem tuum : neque dormitet qui custodit te.

4 Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.

5 Dominus custodit te, Domine protegit te, super manum dexteram tuam.

6 Per diem sol non urit te, neque calor per noctem.

7 Dominus custodit te ab omni malo : custodit animam tuam Domine.

8 Non timor

2. Par.
20.17.

8 Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum: ex hoc nunc, & usque in seculum.

1 Canticum graduum. CXXI.

Latus sum in his, quæ dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus.

2 Stantes erant pedes nostri, in atris tuis Ierusalem.

3 Ierusalem, quæ ædificatur ut civitas: cujus participatio in idipsum.

4 Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini testimonium Israel ad constendum nomini Domini.

5 Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum David.

6 Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem: & abundantia diligentibus te.

7 Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.

8 Propter fratres meos, & proximos meos, loquebar pacem de te:

9 Propter domum Domini Dei nostri quasi bona tibi.

1 Canticum graduum. CXXII.

Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cælis.

2 Ecce sicut oculi servorum: in manibus dominorum suorum.

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec mseratur nostri.

3 Miserere nostri Domine, miserere nostri quia multum repleti sumus despectu.

4 Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

1 Canticum graduum. CXXIII.

Nisi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Israel:

2 Nisi quia Dominus erat in nobis.

Cum exurgerent homines in nos.

3 Forte vivos deglutissent nos:

Cum irasceretur furor eorum in nos.

4 Forsitan aqua absorbuisset nos.

5 Torrentem pertransiit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.

6 Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captivem dentibus eorum.

7 Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.

8 Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram.

1 Canticum graduum. CXXIV.

Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in æternum, qui habitat

2 In Ierusalem

Montes in circuitu eius: & Dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc & usque in seculum,

3 Quia non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

4 Benefac Domine bonis, & rectis corde

5 Declinantes autem in obligationes, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel.

1 Canticum graduum. CXXV.

In convertendo Dominus captivum Sion: facti sumus sicut consolati:

2 Tunc repleti sunt gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis.

3 Magnificavit Dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.

4 Convertite Domine captivitatem nostram sicut torrens in austro.

5 Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent.

6 Lantes ibant & flebant, mittentes semina sua.

Venientes autem venient cum exultatione, portant manipulos suos.

1 Canticum graduum Salomonis.

CXXVI

Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificat eam.

Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

2 Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cum dederit dilectis suis somnum:

3 Ecce hæc dicit Dominus, filii: merces, fructus ventris.

4 Sicut sagittæ in manu potentis: ita filii excussorum.

5 Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis, non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

1 Canticum graduum.

CXXVII

Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus.

2 Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

3 Vxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ,

Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ.

4 Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

5 Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Ierusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

6 Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

1 Canticum graduum.

CXXVIII.

Sæpe expugnaverunt me à juventute mea, sedicat nunc Israel.

2 Sæpe expugnaverunt me à juventute mea: etenim non potuerunt mihi.

3 Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores prolongaverunt iniquitatem suam.

4 Dominus justus concidit cervices peccatorum:

5 Confundantur & convertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.

6 Fiant sicut scænum rectorum: quod priusquam evellatur, exaruit:

7 De quo non implevit manum suam qui meruit, & sinum suum qui manipulos colligit.

8 Et non dixerunt qui præteribant: Benedictio Domini super vos: benediximus vobis in nomine Domini.

1 Canticum

1 Canticum graduum CXXXIX.

De profundis clamavi ad te Domine.
 Domine exaudi vocem meam.
 2 Domine exaudi vocem meam.
 3 Si iniquitates observaveris Domine :
 Domine quis sustinebit ?

4 Quia apud te propitiatio est : & propitiatus es in manu sustinui te Domine.

5 Speravit anima mea in Domino

6 A custodia matutina usque ad noctem,
 speret Israel in Domino

7 Quia apud Dominum misericordia : & copiosa apud eum redemptio.

8 Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus ejus.

1 Canticum graduum David. CXXX.

Domine non est exaltatum cor meum :
 neque elati sunt oculi mei.

Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.

2 Si non humiliter sentiebam : sed exaltavi animam meam.

Sicut ablactatus est super matrem suam, ita retributio in anima mea.

3 Super Israel in Domino, ex hoc nunc & usque in seculum.

1 Canticum graduum. CXXXI.

Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus :

2. Reg. 2. Sic ut juravit Domino, votum vovit tibi Jacob :

3 Si introiero in tabernaculum domus mee, si ascendero in lectum strati mei.

4 Si dederero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem.

5 Et requiem temporibus meis : donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.

6 Ecce audivimus eam in Ephrata : invenimus eam in campis silve.

7 Introibimus in tabernaculum ejus : adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.

† 1. Par. 6. 8. Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tue.

41. 9. Sacerdotes tui induantur iustitiam : & sancti tui exultent.

10 Propter David servum tuum : non avertas faciem Christi tui.

† 2. Regum 7. 12. 11. Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam : ut de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

7. 12. 12. Si custodierint filii tui testamentum meum, & testimonia mea hæc, quæ docebo eos :

55. 13. Et filii eorum usque in seculum, sedebunt super sedem tuam.

2. 30. 14. Quoniam elegit Dominus Sion : elegit eam in habitationem sibi.

15 Hæc requies mea in seculum seculi : hic habitabo quoniam elegi eam.

16 A tuam cui benedicens benedicam : per omnes ejus laus et opus.

17 65. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

† 1. Reg. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

† 1. Reg. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1 Canticum graduum David.

CXXXII.

Ecce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum.

2 Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron :

3 Quod descendit in ornam vestimenti ejus :

4 Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.

5 Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in seculum.

1 Canticum graduum. CXXXIII.

Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini.

Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.

2 In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum.

3 Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cælum & terram.

1 Alleluia. CXXXIV.

Laudate nomen domini, laudate servi Domini.

2 Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.

3 Laudate Dominum, quia bonus Dominus : psallite nomini ejus, quoniam suavis.

4 Quoniam Iacob elegit sibi Dominus, Israel in possessionem sibi.

5 Quia ego cognovi quod magnus est Dominus, & Deus noster præ omnibus diis.

6 Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit in cælo, in terra, in mari, & in omnibus abyssis.

7. 1. 7. 2. 7. 3. 7. 4. 7. 5. 7. 6. 7. 7. 7. 8. 7. 9. 7. 10. 7. 11. 7. 12. 7. 13. 7. 14. 7. 15. 7. 16. 7. 17. 7. 18. 7. 19. 7. 20. 7. 21. 7. 22. 7. 23. 7. 24. 7. 25. 7. 26. 7. 27. 7. 28. 7. 29. 7. 30. 7. 31. 7. 32. 7. 33. 7. 34. 7. 35. 7. 36. 7. 37. 7. 38. 7. 39. 7. 40. 7. 41. 7. 42. 7. 43. 7. 44. 7. 45. 7. 46. 7. 47. 7. 48. 7. 49. 7. 50. 7. 51. 7. 52. 7. 53. 7. 54. 7. 55. 7. 56. 7. 57. 7. 58. 7. 59. 7. 60. 7. 61. 7. 62. 7. 63. 7. 64. 7. 65. 7. 66. 7. 67. 7. 68. 7. 69. 7. 70. 7. 71. 7. 72. 7. 73. 7. 74. 7. 75. 7. 76. 7. 77. 7. 78. 7. 79. 7. 80. 7. 81. 7. 82. 7. 83. 7. 84. 7. 85. 7. 86. 7. 87. 7. 88. 7. 89. 7. 90. 7. 91. 7. 92. 7. 93. 7. 94. 7. 95. 7. 96. 7. 97. 7. 98. 7. 99. 7. 100.

8. 1. 8. 2. 8. 3. 8. 4. 8. 5. 8. 6. 8. 7. 8. 8. 8. 9. 8. 10. 8. 11. 8. 12. 8. 13. 8. 14. 8. 15. 8. 16. 8. 17. 8. 18. 8. 19. 8. 20. 8. 21. 8. 22. 8. 23. 8. 24. 8. 25. 8. 26. 8. 27. 8. 28. 8. 29. 8. 30. 8. 31. 8. 32. 8. 33. 8. 34. 8. 35. 8. 36. 8. 37. 8. 38. 8. 39. 8. 40. 8. 41. 8. 42. 8. 43. 8. 44. 8. 45. 8. 46. 8. 47. 8. 48. 8. 49. 8. 50. 8. 51. 8. 52. 8. 53. 8. 54. 8. 55. 8. 56. 8. 57. 8. 58. 8. 59. 8. 60. 8. 61. 8. 62. 8. 63. 8. 64. 8. 65. 8. 66. 8. 67. 8. 68. 8. 69. 8. 70. 8. 71. 8. 72. 8. 73. 8. 74. 8. 75. 8. 76. 8. 77. 8. 78. 8. 79. 8. 80. 8. 81. 8. 82. 8. 83. 8. 84. 8. 85. 8. 86. 8. 87. 8. 88. 8. 89. 8. 90. 8. 91. 8. 92. 8. 93. 8. 94. 8. 95. 8. 96. 8. 97. 8. 98. 8. 99. 8. 100.

9. 1. 9. 2. 9. 3. 9. 4. 9. 5. 9. 6. 9. 7. 9. 8. 9. 9. 9. 10. 9. 11. 9. 12. 9. 13. 9. 14. 9. 15. 9. 16. 9. 17. 9. 18. 9. 19. 9. 20. 9. 21. 9. 22. 9. 23. 9. 24. 9. 25. 9. 26. 9. 27. 9. 28. 9. 29. 9. 30. 9. 31. 9. 32. 9. 33. 9. 34. 9. 35. 9. 36. 9. 37. 9. 38. 9. 39. 9. 40. 9. 41. 9. 42. 9. 43. 9. 44. 9. 45. 9. 46. 9. 47. 9. 48. 9. 49. 9. 50. 9. 51. 9. 52. 9. 53. 9. 54. 9. 55. 9. 56. 9. 57. 9. 58. 9. 59. 9. 60. 9. 61. 9. 62. 9. 63. 9. 64. 9. 65. 9. 66. 9. 67. 9. 68. 9. 69. 9. 70. 9. 71. 9. 72. 9. 73. 9. 74. 9. 75. 9. 76. 9. 77. 9. 78. 9. 79. 9. 80. 9. 81. 9. 82. 9. 83. 9. 84. 9. 85. 9. 86. 9. 87. 9. 88. 9. 89. 9. 90. 9. 91. 9. 92. 9. 93. 9. 94. 9. 95. 9. 96. 9. 97. 9. 98. 9. 99. 9. 100.

10. 1. 10. 2. 10. 3. 10. 4. 10. 5. 10. 6. 10. 7. 10. 8. 10. 9. 10. 10. 10. 11. 10. 12. 10. 13. 10. 14. 10. 15. 10. 16. 10. 17. 10. 18. 10. 19. 10. 20. 10. 21. 10. 22. 10. 23. 10. 24. 10. 25. 10. 26. 10. 27. 10. 28. 10. 29. 10. 30. 10. 31. 10. 32. 10. 33. 10. 34. 10. 35. 10. 36. 10. 37. 10. 38. 10. 39. 10. 40. 10. 41. 10. 42. 10. 43. 10. 44. 10. 45. 10. 46. 10. 47. 10. 48. 10. 49. 10. 50. 10. 51. 10. 52. 10. 53. 10. 54. 10. 55. 10. 56. 10. 57. 10. 58. 10. 59. 10. 60. 10. 61. 10. 62. 10. 63. 10. 64. 10. 65. 10. 66. 10. 67. 10. 68. 10. 69. 10. 70. 10. 71. 10. 72. 10. 73. 10. 74. 10. 75. 10. 76. 10. 77. 10. 78. 10. 79. 10. 80. 10. 81. 10. 82. 10. 83. 10. 84. 10. 85. 10. 86. 10. 87. 10. 88. 10. 89. 10. 90. 10. 91. 10. 92. 10. 93. 10. 94. 10. 95. 10. 96. 10. 97. 10. 98. 10. 99. 10. 100.

11. 1. 11. 2. 11. 3. 11. 4. 11. 5. 11. 6. 11. 7. 11. 8. 11. 9. 11. 10. 11. 11. 11. 12. 11. 13. 11. 14. 11. 15. 11. 16. 11. 17. 11. 18. 11. 19. 11. 20. 11. 21. 11. 22. 11. 23. 11. 24. 11. 25. 11. 26. 11. 27. 11. 28. 11. 29. 11. 30. 11. 31. 11. 32. 11. 33. 11. 34. 11. 35. 11. 36. 11. 37. 11. 38. 11. 39. 11. 40. 11. 41. 11. 42. 11. 43. 11. 44. 11. 45. 11. 46. 11. 47. 11. 48. 11. 49. 11. 50. 11. 51. 11. 52. 11. 53. 11. 54. 11. 55. 11. 56. 11. 57. 11. 58. 11. 59. 11. 60. 11. 61. 11. 62. 11. 63. 11. 64. 11. 65. 11. 66. 11. 67. 11. 68. 11. 69. 11. 70. 11. 71. 11. 72. 11. 73. 11. 74. 11. 75. 11. 76. 11. 77. 11. 78. 11. 79. 11. 80. 11. 81. 11. 82. 11. 83. 11. 84. 11. 85. 11. 86. 11. 87. 11. 88. 11. 89. 11. 90. 11. 91. 11. 92. 11. 93. 11. 94. 11. 95. 11. 96. 11. 97. 11. 98. 11. 99. 11. 100.

12. 1. 12. 2. 12. 3. 12. 4. 12. 5. 12. 6. 12. 7. 12. 8. 12. 9. 12. 10. 12. 11. 12. 12. 12. 13. 12. 14. 12. 15. 12. 16. 12. 17. 12. 18. 12. 19. 12. 20. 12. 21. 12. 22. 12. 23. 12. 24. 12. 25. 12. 26. 12. 27. 12. 28. 12. 29. 12. 30. 12. 31. 12. 32. 12. 33. 12. 34. 12. 35. 12. 36. 12. 37. 12. 38. 12. 39. 12. 40. 12. 41. 12. 42. 12. 43. 12. 44. 12. 45. 12. 46. 12. 47. 12. 48. 12. 49. 12. 50. 12. 51. 12. 52. 12. 53. 12. 54. 12. 55. 12. 56. 12. 57. 12. 58. 12. 59. 12. 60. 12. 61. 12. 62. 12. 63. 12. 64. 12. 65. 12. 66. 12. 67. 12. 68. 12. 69. 12. 70. 12. 71. 12. 72. 12. 73. 12. 74. 12. 75. 12. 76. 12. 77. 12. 78. 12. 79. 12. 80. 12. 81. 12. 82. 12. 83. 12. 84. 12. 85. 12. 86. 12. 87. 12. 88. 12. 89. 12. 90. 12. 91. 12. 92. 12. 93. 12. 94. 12. 95. 12. 96. 12. 97. 12. 98. 12. 99. 12. 100.

13. 1. 13. 2. 13. 3. 13. 4. 13. 5. 13. 6. 13. 7. 13. 8. 13. 9. 13. 10. 13. 11. 13. 12. 13. 13. 13. 14. 13. 15. 13. 16. 13. 17. 13. 18. 13. 19. 13. 20. 13. 21. 13. 22. 13. 23. 13. 24. 13. 25. 13. 26. 13. 27. 13. 28. 13. 29. 13. 30. 13. 31. 13. 32. 13. 33. 13. 34. 13. 35. 13. 36. 13. 37. 13. 38. 13. 39. 13. 40. 13. 41. 13. 42. 13. 43. 13. 44. 13. 45. 13. 46. 13. 47. 13. 48. 13. 49. 13. 50. 13. 51. 13. 52. 13. 53. 13. 54. 13. 55. 13. 56. 13. 57. 13. 58. 13. 59. 13. 60. 13. 61. 13. 62. 13. 63. 13. 64. 13. 65. 13. 66. 13. 67. 13. 68. 13. 69. 13. 70. 13. 71. 13. 72. 13. 73. 13. 74. 13. 75. 13. 76. 13. 77. 13. 78. 13. 79. 13. 80. 13. 81. 13. 82. 13. 83. 13. 84. 13. 85. 13. 86. 13. 87. 13. 88. 13. 89. 13. 90. 13. 91. 13. 92. 13. 93. 13. 94. 13. 95. 13. 96. 13. 97. 13. 98. 13. 99. 13. 100.

14. 1. 14. 2. 14. 3. 14. 4. 14. 5. 14. 6. 14. 7. 14. 8. 14. 9. 14. 10. 14. 11. 14. 12. 14. 13. 14. 14. 14. 15. 14. 16. 14. 17. 14. 18. 14. 19. 14. 20. 14. 21. 14. 22. 14. 23. 14. 24. 14. 25. 14. 26. 14. 27. 14. 28. 14. 29. 14. 30. 14. 31. 14. 32. 14. 33. 14. 34. 14. 35. 14. 36. 14. 37. 14. 38. 14. 39. 14. 40. 14. 41. 14. 42. 14. 43. 14. 44. 14. 45. 14. 46. 14. 47. 14. 48. 14. 49. 14. 50. 14. 51. 14. 52. 14. 53. 14. 54. 14. 55. 14. 56. 14. 57. 14. 58. 14. 59. 14. 60. 14. 61. 14. 62. 14. 63. 14. 64. 14. 65. 14. 66. 14. 67. 14. 68. 14. 69. 14. 70. 14. 71. 14. 72. 14. 73. 14. 74. 14. 75. 14. 76. 14. 77. 14. 78. 14. 79. 14. 80. 14. 81. 14. 82. 14. 83. 14. 84. 14. 85. 14. 86. 14. 87. 14. 88. 14. 89. 14. 90. 14. 91. 14. 92. 14. 93. 14. 94. 14. 95. 14. 96. 14. 97. 14. 98. 14. 99. 14. 100.

15. 1. 15. 2. 15. 3. 15. 4. 15. 5. 15. 6. 15. 7. 15. 8. 15. 9. 15. 10. 15. 11. 15. 12. 15. 13. 15. 14. 15. 15. 15. 16. 15. 17. 15. 18. 15. 19. 15. 20. 15. 21. 15. 22. 15. 23. 15. 24. 15. 25. 15. 26. 15. 27. 15. 28. 15. 29. 15. 30. 15. 31. 15. 32. 15. 33. 15. 34. 15. 35. 15. 36. 15. 37. 15. 38. 15. 39. 15. 40. 15. 41. 15. 42. 15. 43. 15. 44. 15. 45. 15. 46. 15. 47. 15. 48. 15. 49. 15. 50. 15. 51. 15. 52. 15. 53. 15. 54. 15. 55. 15. 56. 15. 57. 15. 58. 15. 59. 15. 60. 15. 61. 15. 62. 15. 63. 15. 64. 15. 65. 15. 66. 15. 67. 15. 68. 15. 69. 15. 70. 15. 71. 15. 72. 15. 73. 15. 74. 15. 75. 15. 76. 15. 77. 15. 78. 15. 79. 15. 80. 15. 81. 15. 82. 15. 83. 15. 84. 15. 85. 15. 86. 15. 87. 15. 88. 15. 89. 15. 90. 15. 91. 15. 92. 15. 93. 15. 94. 15. 95. 15. 96. 15. 97. 15. 98. 15. 99. 15. 100.

16. 1. 16. 2. 16. 3. 16. 4. 16. 5. 16. 6. 16. 7. 16. 8. 16. 9. 16. 10. 16. 11. 16. 12. 16. 13. 16. 14. 16. 15. 16. 16. 16. 17. 16. 18. 16. 19. 16. 20. 16. 21. 16. 22. 16. 23. 16. 24. 16. 25. 16. 26. 16. 27. 16. 28. 16. 29. 16. 30. 16. 31. 16. 32. 16. 33. 16. 34. 16. 35. 16. 36. 16. 37. 16. 38. 16. 39. 16. 40. 16. 41. 16. 42. 16. 43. 16. 44. 16. 45. 16. 46. 16. 47. 16. 48. 16. 49. 16. 50. 16. 51. 16. 52. 16. 53. 16. 54. 16. 55. 16. 56. 16. 57. 16. 58. 16. 59. 16. 60. 16. 61. 16. 62. 16. 63. 16. 64. 16. 65. 16. 66. 16. 67. 16. 68. 16. 69. 16. 70. 16. 71. 16. 72. 16. 73. 16. 74. 16. 75. 16. 76. 16. 77. 16. 78. 16. 79. 16. 80. 16. 81. 16. 82. 16. 83. 16. 84. 16. 85. 16. 86. 16. 87. 16. 88. 16. 89. 16. 90. 16. 91. 16. 92. 16. 93. 16. 94. 16. 95. 16. 96. 16. 97. 16. 98. 16. 99. 16. 100.

17. 1. 17. 2. 17. 3. 17. 4. 17. 5. 17. 6. 17. 7. 17. 8. 17. 9. 17. 10. 17. 11. 17. 12. 17. 13. 17. 14. 17. 15. 17. 16. 17. 17. 17. 18. 17. 19. 17. 20. 17. 21. 17. 22. 17. 23. 17. 24. 17. 25. 17. 26. 17. 27. 17. 28. 17. 29. 17. 30. 17. 3

3 Confitemini Deo deorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

4 Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

5 Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternum misericordia ejus.

† Gen. 1. 1 Qui fecit cælos in intellectu: quoniam in æternum misericordia ejus.

6 Qui firmavit terram super aquas: quoniam in æternum misericordia ejus.

7 Qui fecit luminaria magna: quoniam in æternum misericordia ejus.

8 Solem in potestatem diei: quoniam in æternum misericordia ejus.

9 Lunam & stellas in potestatem noctis: quoniam in æternum misericordia ejus.

† Exod. 12. 19 Qui percussit Ægyptum cum primo-

genitis eorum: quoniam in æternam misericordia ejus.

† Exod. 13. 17 Qui eduxit Israël de medio eorum:

quoniam in æternum misericordia ejus.

11 In manu potentis, & brachio excelso: quoniam in æternum misericordia ejus.

12 Qui divisit mare rubrum in divisiones: quoniam in æternum misericordia ejus.

13 Et eduxit Israël per medium ejus: quoniam in æternum misericordia ejus.

† Exod. 14. 28 Qui excussit Pharaonem, & virtutem

ejus in mari rubro: quoniam in æternum misericordia ejus.

15 Qui traduxit populum suum per desertum: quoniam in æternum misericordia ejus.

16 Qui percussit reges magnos: quoniam in æternum misericordia ejus.

† Num. 21. 24 Et occidit reges fortes: quoniam in æternum misericordia ejus.

17 Sehon regem Amorrhæorum, quoniam in æternum misericordia ejus.

† Num. 21. 33 Et Og regem Basan: quoniam in æternum misericordia ejus.

18 Et dedit terram eorum hereditatem: quoniam in æternum misericordia ejus.

19 Hereditatem Israël servo suo: quoniam in æternum misericordia ejus.

20 Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in æternum misericordia ejus.

21 Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in æternum misericordia ejus.

22 Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia ejus.

23 Confitemini Deo cæli: quoniam in æternum misericordia ejus.

Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

Psalmus David, Ieremæ.

CXXXVI.

1 Super flumina Babylonis, illic sedimus & flevimus: cum recordaremur Sion:

2 In salicibus in medio ejus suspendimus organa nostra.

3 Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba canticum:

Et qui abduxerunt nos, Hymnum cantate nobis de canticis Sion.

4 Quomodo cantabimus canticum Domino in terra aliena?

5 Si oblitus fuero tui Ierusalem, oblivioni dante delensere me:

6 Adhæreat lingua mea sauci tui, & non negaverit tui:

7 Si non proposuero Ierusalem, in principio latuit mea.

8 Memor esto Domine filiorum Ierusalem: qui dicunt: Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.

9 Filia Babylonis misera & heu! retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis.

10 Beatus, qui tenebit: & allidet parvulos tuos ad petram.

11 Ipsi David. CXXXVII.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.

In conspectu angelorum psallam tibi: 2 Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

Super misericordia tua, & veritate tua: quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.

3 In quacunque die invocavero te: exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

4 Confiteantur tibi Domine omnes reges terræ, quia audierunt omnia verba oris tui.

5 Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini.

6 Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit: & alta à longe cognoscit.

7 Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam: & salvum me fecit dextera tua.

8 Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.

9 In finem, Psalmus David.

CXXXVIII.

Domine probasti me, & cognovisti me: 2 Tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam.

3 Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam, & funiculum meum investigasti.

4 Et omnes vias meas prævidisti: quia non est sermo in lingua mea.

5 Ecce Domine tu cognovisti omnia, novissima & antiqua: tu formasti me, & posuisti super me, manum tuam.

6 Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam.

7 Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam?

8 Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades.

9 Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris.

10 Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.

11 Et dixi Forsitan tenebræ conculcabunt me: & nox illuminatio mea in deliciis meis.

12 Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.

13 Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ.

14 Confitebor tibi quia terribiles meæ gestationes es: mirabilia opera tua, & animas meas cognovisti nimis.

15 Non est occultatum os meum à te, quod fecisti in occulto: & substantia mea in inferioribus terræ.

16 Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur, & nemo in eis.

17 Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus: nimis confortatus est principatus eorum.

18 Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc sum tecum.

19 Si occideris Deus peccatores: viri sanguinum declinate à me?

20 Quia dicitis in cogitatione: Accipient in vanitate civitates tuas.

21 Nonne qui oderunt te Domine, odetam: & super inimicos tuos tabescebam?

22 Perfecto odio oderam illos: & inimici facti sunt mihi.

23 Proba me Deus, & scito cor meum: interroga me, & cognosce semitas meas.

24 Et vide, si via iniquitatis in me est: & deduc me in via æterna.

In finem, Psalmus David.

CXXXIX

2 **E**ripe me Domine ab homine malo: à viro iniquo eripe me.

3 Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die constituiebant prælia.

4 **†** Auerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum.

5 Custodi me Domine de manu peccatoris: & ab hominibus iniquis eripe me.

Qui cogitaverunt supplantare gressus meos:

6 Absconderunt superbi laqueum mihi:

Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt mihi.

7 Dixi Domino: Deus meus es tu: exaudi Domine vocem deprecationis meæ.

8 Domine, Domine virtus salutis meæ: obumbrasti super caput meum in die belli:

9 Ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, ne forte exultentur.

10 Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos.

11 Cadent super eos carbonem, in ignem deficiet eos: in miseriis non subsistent.

12 Vir linguosus non dirigitur in terra: virum inustum mala capient in interitu.

13 Cognovi quia faciet Dominus iudicium inopis: & vindictam pauperum.

14 Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo & habitabunt recti cum vultu tuo.

In Psalmus David. CXL

Domine clamavi ad te, exaudi me: intende voci meæ, cum clamavero ad te.

2 Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.

3 Pone Domine custodiam os meo: & ostium circumstantiæ labiis meis.

4 Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.

Cum hominibus operantibus iniquitatem: & non communicabo cum electis eorum.

5 Domine exaudi vocem meam: & misericordia tua Domine autem peccatoris non operietur.

Quoniam adhuc & oratio mea in beneficiis eorum:

6 Absorpti sunt iuncti petreæ iudices eorum: Audient verba mea quoniam potuerunt:

7 Sicut crassitudo terræ erupta est super terram.

Dispersa sunt ossa nostra secus infernum:

8 Quia ad te Domine, Domine oculi mei: in te speravi, non auferas animam meam.

9 Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi: & à scandalis operantium iniquitatem:

10 Cadent in retiaculo ejus peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

In Intellectus David,

Cum esset in spelunca, oratio.

(1. Reg. 24.) CXLII

2 **V**oce mea ad Dominum clamavi: voce sapientie mea ad Dominum deprecatus sum.

3 Effundo in conspectu ejus orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuntio.

4 In deficiendo ex me spiritum meum, & tu cognovisti semitas meas.

In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.

5 Considerabam ad dexteram, & videbam: & non erat qui cognosceret me.

Periit fuga à me, & non est qui requirat animam meam.

6 Clamavi ad te Domine, dixi: Tu es spes mea, portio mea in terra viventium.

7 Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.

Libera me à persequentibus me: quia confortati sunt super me.

8 Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

In Psalmus David.

1 Quando persequabatur eum Absalom filius ejus. (2. Reg. 17) CXLIII

Domine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua iustitia.

2 Et non intres in iudicium cum servo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

3 Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Collocavit me in obscuris sicut mortuos faciebant:

4 Et anxius est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

5 Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis: in cunctis manuum tuarum meditabar.

6 Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi:

7 Velociter exaudi me Domine: defecit spiritus meus.

Non avertas faciem tuam à me: & similis ero descendens in lacum.

8 Audiam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speravi.

Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam.

9 Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi:

10 Doce me facere voluntatem tuam: quia Deus meus es tu.

In finem

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam :

11 Propter nomen tuum Domine vivificabis me, in æquitate tua.

Educes de tribulatione animam meam.

12 Et in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes, qui tribulant animam meam : quoniam ego servus tuus sum.

Psalmus David,

1 Adversus Goliath. CXLIII.

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælum, & digitos meos ad bellum.

2 Misericordia mea, & refugium meum : susceptor meus, & liberator meus.

Proector meus, & in ipso speravi : qui subdit populum meum sub me.

3 Domine quid est homo, quia innotuisti ei ? aut filius hominis, quia reputas eum ?

† Job. 8. 4 Homo vanitati similis factus est : † dies ejus sicut umbra prætereunt.

9. 6 5 Domine inclina celos tuos, & descende : tange montes, & fumigabunt.

14. 26 6 Fulgura coruscationem, & dissipabis eos : mite sagittas tuas, & conturbabis eos.

7 Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis, de manu filiorum alienorum.

8 Quorum os locutum est vanitatem : & dextera eorum, dextera iniquitatis.

9 Deus canticum novum cantabo tibi : in psalterio, decachordo psallam tibi.

10 Qui das salutem regibus : qui redemisti David servum tuum de gladio maligno :

11 Eripe me.

Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem : & dextera eorum, dextera iniquitatis :

12 Quorum filii, sicut novellæ plantationes in juventute sua.

Filiæ eorum compositz : circumornatz ut similitudo templi :

13 Promptuaria eorum plena, cructantia ex hoc in illud.

Oves eorum fætosæ, abundantes in egressibus suis.

14 Boves eorum crassæ.

Non est ruina maris, neque transitus, neque clamor in plateis eorum.

15 Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt : beatus populus, cujus Dominus Deus ejus.

1 Laudatio ipsi David. CXLIV.

Exaltabo te Deus meus rex : & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi.

2 Per singulos dies benedicam tibi : & laudabo nomen tuum in sæculum, & in sæculum sæculi.

3 Magnus Dominus, & laudabilis nimis : & magnitudinis ejus non est finis.

4 Generatio & generatio laudabit opera tua : & potentiam tuam pronuntiabunt :

5 Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur, & mirabilia tua narrabunt.

6 Et virtutem terribilium tuorum dicent : & magnitudinem tuam narrabunt.

7 Memoriam abundantis suavitatis tuæ cunctabant, & justitia tua exultabunt.

8 Misericors & misericors Dominus : patiens, & multum misericors.

9 Suavis Dominus universis : & miserationes ejus super omnia opera ejus.

10 Consecrantur tibi Domine omnia opera tua & sancti tui benedicant tibi.

11 Gloriam regni tui dicent : & potentiam tuam loquentur.

12 Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam : & gloriam magnificentiæ regni tui.

13 Regnum tuum regnum omnium sæculorum : & dominatio tua in omni generatione & generationem.

Fidelis Dominus in omnibus verbis suis : & sanctus in omnibus operibus suis.

14 Allevat Dominus omnes, qui corruunt : & erigit omnes elisos.

15 Oculi omnium in te sperant Domine : & tu das escam illorum in tempore opportuno.

16 Aperis tu manum tuam, & implebis omne animal benedictione.

17 Iustus Dominus in omnibus viis suis : & sanctus in omnibus operibus suis.

18 Prope est Dominus omnibus invocantibus eum : omnibus invocantibus eum in veritate.

19 Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet : & salvos faciet eos.

20 Custodit Dominus omnes diligentes se : & omnes peccatores disperdet.

21 Laudationem Domini loquetur os meum : & benedicat omnis caro nomini sancto ejus in sæculum, & in sæculum sæculi.

1 Alleluia, Aggæ, & Zachariæ.

CXLV.

2 **L**auda anima mea Dominum, lauda Deo meo quandiu fuero. psalm. 144. 3.

3 Noli confidere in principibus : in filiis hominum, in quibus non est salus.

4 Exhibet spiritus ejus, & revertetur in terram suam : in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

5 Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deo ipso.

6 † Qui fecit cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt. 14. 14. 14. 7.

7 Qui custodit veritatem in sæculum, facit judicium injuriis patientibus : dat escam esurientibus,

Dominus solvit compeditos.

8 Dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit elisos, Dominus diligit justos.

9 Dominus custodit advenas : pupillum & viduam suscipiet : & vias peccatorum disperdet.

10 Regnabit Dominus in sæcula, Deus tuus Sion in generatione & generationem.

1 Alleluia. CXLVI.

Laudate Dominum, quoniam bonus est Psalmus : Deo nostro sit jucunda, decoraque laudatio.

2 Edificans Jerusalem Dominus : dispersiones Israël congregabit,

3 Qui sanat contritos corde : & alligat conquisitiones eorum.

4 Qui numerat multitudinem stellarum :
 & omnibus eis nomina vocat.
 5 Magnus Dominus noster, & magna vir-
 tus ejus : & sapientiz ejus non est numerus.
 6 Suscipiens mansuetos Dominus : humi-
 lians autem peccatores usque ad terram.
 7 Præcinite Domino in confessione : psal-
 lite Deo nostro in cithara.

8 Qui operit cælum nubibus : & parat
 terræ pluviam.

Qui producit in montibus fœnum, & her-
 bam serviuti hominum.

9 Qui dat jumentis escam ipsorum, &
 pullis corvorum invocantibus eum.

10 Non in fortitudine equi voluntas est ha-
 bebitorum : nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.

11 Beneplacitum est Domino super timentes
 eum : & in eis, qui sperant super miseri-
 cordia ejus.

Alleluia. CXLVII.

12 **L**auda Ierusalem Dominum : lauda
 Deum tuum Sion.

13 Quoniam confortavit seras portarum
 earum : benedixit filiis tuis in te.

14 Qui posuit fines tuos pacem : & adipe
 frumenti satiat te.

15 Qui emittit eloquium suum terræ : ve-
 lociter currit sermo ejus.

16 Qui dat nivem sicut lanam : nebulam
 sicut cinerem spargit.

17 Mittit crystallum suum sicut buccellas :
 ante faciem frigoris ejus quis sustinebit ?

18 Emittit verbum suum, & liquefaciet
 ea : stabit spiritus ejus, & fluent aquæ.

19 Qui annunciat verbum suum Jacob :
 iustitias & judicia sua Israël.

20 Non fecit taliter omni nationi : & ju-
 dicia sua non manifestavit eis. Alleluia.

Alleluia. CXLVIII.

Lauda Dominum de cælis : laudate eum
 in excelsis.

2 Laudate eum omnes angeli ejus : lau-
 date eum omnes virtutes ejus.

3 Laudate eum sol & luna : laudate eum
 omnes stellæ, & lumen.

† Dan. 3 59. 60. 4 † Laudate eum cæli cælorum : & aquæ
 omnes, quæ super cælos sunt,

5 Laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, & facta sunt : ipse man-
 davit, & creata sunt.

6 Statuit ea in æternum, & in sæculum sæ-
 culi : præceptum posuit, & non præteribit.

7 Laudate Dominum de terra, dracones,
 & omnes abyssi.

8 Ienis, grando, nix, glaciæ, spiritus
 procellatum : quæ faciunt verbum ejus.

9 Montes, & omnes colles : ligna fructi-
 fera, & omnes cedri.

10 Bestiæ, & universa pecora : serpentes,
 & volucres pennarum.

11 Reges terræ, & omnes populi princi-
 pes : & omnes iudices terræ.

12 Juvenes, & virgines, senes cum ju-
 nioribus laudent nomen Domini :

13 Quia exaltatum est nomen ejus solius.

14 Confessus est super cælum & terram :
 & exaltavit coram populo suo.

Hymnus omnibus sanctis ejus : filiis
 Israël, populo appropriantibus tibi. Al-
 leluia.

Alleluia. CXLIX.

Cantate Domino canticum novum : laus
 ejus in ecclesia sanctorum.

1 Latetur Israël in eo, qui fecit eum : &
 filii Sion exultent in rege suo.

2 Laudest nomen ejus in choro : in tym-
 pano & psalterio psallant ei.

3 Quia beneplacitum est Domino in po-
 pulo suo : & exaltabit mansuetos in salutem.

4 Exultabunt sancti in gloria : lætabuntur
 in cubilibus suis.

5 Exaltationes Dei in gutture eorum : &
 gladii ancipites in manibus eorum :

6 Ad faciendam vindictam in nationibus :
 increpationes in populis.

7 Ad alligandos reges eorum in compedi-
 bus : & nobiles eorum in manicis ferreis.

8 Ut faciant in eis iudicium conscriptum :
 gloria hæc est omnibus sanctis ejus. Al-
 leluia.

Alleluia. CL.

Laudate Dominum in sanctis ejus : lau-
 date eum in firmamento virtutis ejus.

2 Laudate eum in virtutibus ejus : lauda-
 te eum secundum multitudinem magnitu-
 dinis ejus.

3 Laudate eum in sono tubæ : laudate
 eum in psalterio, & cithara.

4 Laudate eum in tympano, & choro :
 laudate eum in chordis, & organo.

5 Laudate eum in cymbalis bene sonanti-
 bus : laudate eum in cymbalis jubilationis.

6 Omnis spiritus laudet Dominum : Al-
 leluia.

LIBER PROVERBIORVM,

QVEM

HEBRÆI MISLE

APPELLANT.

CAPVT I.

*Parabolarum utilitas : auditus & studium sa-
 pientiz commendatur, filius admonetur ne peccato-
 rum sequatur blanditias : sapientia ad sui am-
 plexum invitat, & contemptoribus minatur ex-
 tium.*

1 **P**arabolæ Salomonis filii David, re-
 gis Israël,

2 Ad sciendam sapientiam, &
 disciplinam :

3 Ad intelligenda verba prudentiz, &
 suscipiendam eruditionem doctrinæ, iusti-
 tiam, & iudicium, & æquitatem :

4 Ut detur parvulis assuetudo, adolescenti
 scientia & intellectus.

5 Audens sapiens, sapientior erit : & in-
 telligens, gubernacula possidebit.

6 Animadvertere parabolas, & in interpreta-
 tione verba sapientium, & ængularum eorum.

7 Timor Domini principium sapientiæ,
 Sapientiam, atque doctrinam stulti despi-
 ciunt.

8 Audi, filium, disciplinam patris tui, &
 ne cum iras legem oatis tor-

9 Ut addatur gratia capiti tuo, & torques
 collo tuo.

10 Fall

10 Filii mi, si te laetaverint peccatores, ne acquiescas eis.

11 Si dixerint, Veni nobiscum, insidiamur sanguini, abscondamus tendiculas contra innocentem frustra:

12 Deglutiamus eum sicut infernus viventem, & integrum quasi descendentem in lacum.

13 Omnem pretiosam substantiam reperieris, implebimus domos nostras spolis.

14 Sortemur tunc nobiscum, marsupium tuum sit omnium nostrum.

15 Filii mi, ne arbores cum eis, prohibe pedem tuum a semitis eorum:

+ 16. 16. Pedes enim illorum ad malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem.

17 Frustra autem jacitur rete ante oculos pennatorum.

18 Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur & moluntur fraudes contra animas suas.

19 Sic semitæ omnis avari, animas possidentium rapiunt.

20 Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam.

21 In capite turbarum clamat, in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens:

22 Usquequo parvuli diligitis infantiam, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, & imprudentes odibunt scientiam?

23 Convertimini ad correptionem meam: et proferam vobis spiritum meum, & ostendam vobis verba mea.

+ 24. 24. Quia vocavi, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret.

25 Despexistis omne consilium meum: & increpationes meas neglexistis.

26 Ego quoque in interitum vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenierit.

27 Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio: & angustia:

28 Tunc invocabunt me, & non exaudiam: mane consurgent, & non invenient me:

29 Eo quod exosam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint,

30 Nec acquiescebat consilio meo, & detraherint universæ correptioni meæ.

31 Concedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.

32 Aversio parvulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet illos.

33 Qui autem me audit erit absque terrore requiescet, & abundantia perficietur, timore malorum sublato.

CAPUT II.

Sapientia a quibusvis quantâ bona confert, & quæ temeritas vitæ, & quæ Dei dicitur veniunt, & sunt, ut ubi per erit.

1 Filii mi, si susceperis sermones meos, & mandata mea absconditis prout te:

2 Vix dicit sapientiam autem tuam: inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam.

3 Si enim sapientiam non invocaveris, & inclinaveris cor tuum prudentiæ:

4 Si quæsieris eam quasi pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam.

5 Tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei invenies.

+ 6. 6. Quia Dominus dat sapientiam: & ex ore eius prudentia, & scientia.

7 Custodiet rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,

8 Servans semitas iustitiæ, & vias sanctorum custodiens.

9 Tunc intelliges iustitiam, & iudicium, & æquitatem: & omnem semitam bonam.

10 Si intraverit sapientia cor tuum, & scientia animæ tuæ placuerit:

11 Consilium custodiet te, & prudentia servabit te.

12 Ut eruaris à via mala, & ab homine, qui perversa loquitur:

+ 13. 13. Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas:

14 Qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis:

15 Quoniam viæ perversæ sunt, & infames gressus eorum.

+ 16. 16. Ut eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ molit sermones suos:

17 Et relinquit ducem pubertatis suæ,

18 Et pacti Dei sui oblita est: inclinata est enim ad mortem domus ejus, & ad inferos semitæ ipsius.

19 Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non reverentur, nec apprehendent sententias viæ.

20 Ut ambules in via bona: & calles iustorum custodias.

21 Qui enim recti sunt, habitabunt in terra, simplices permanebunt in ea.

22 Impii vero de terra perdentur: & qui inique agunt, auferentur ex ea. + 106. 12. 17.

CAPUT III.

Sapientia vitam prolongat: misericordia & veritas non deferenda: fiducia in Deum: timor Dei: honorandus Deus: correctio Dei cum laetitia ferenda: sapientia tua: sapientiam sequentibus omnia prospera: amico statim dandum, nec ei maleficiendum: non contendendum: iniqui non imitandi: impiorum perditio, & piorum benedictio.

1 Filii mi, ne obliviscaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum custodiat.

2 Longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.

3 Misericordia & veritas te non deferant, circumda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui:

4 Et invenies gratiam, & disciplinam bonam, coram Deo & hominibus.

5 Habe si luciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ.

6 In cunctis viis tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos,

7 Ne sis sapiens apud temetipsum: time Deum & recede à malo. + 1. 16.

8 Sagittæ quippe erit umbilico tuo, & irrita erit otium tuorum. + 26.

9 Non nota Domini de tua substantia, & de pretiis omnium fragum tuarum da eis: + 11. 13.

10 Implebuntur horrea tua frumento, & vinum & odor uvarum tuarum redolent.

11 Date plenam Domini fidem, ne ab his qui deſecras eam ab eo corripieris. + 11. 13.

12 Quoniam dicit Dominus, cunctis qui diligunt me, dabo eam. + 11. 13.

pit: & quasi pater in filio complacet sibi.

13 Beatus homo, qui invenit sapientiam, & qui affluit prudentia:

14 Melior est acquisitio ejus negotiorum argenti, & auri primi, & purissimi fructus ejus:

15 Pretiosior est cunctis opibus: & omnia, quæ desiderantur, huic non valent comparari.

16 Longitudo dierum in dextera ejus, & in sinistra illius divitiæ, & gloria.

17 Via ejus via pulchritudinis, & omnes semitæ illius pacificæ.

18 Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam: & qui tenuerint eam, beatus.

19 Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit cælos prudentia.

20 Sapientia illius eruperunt abyssi, & nubes rore concreverunt.

21 Filii mei, ne effluant hæc ab oculis tuis: Custodi legem atque consilium:

22 Eteris vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.

23 Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget:

24 Si dormieris, non timebis: quiesces, & suavis erit somnus tuus.

25 Ne paveas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.

26 Dominus enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum ne capiaris.

27 Noli prohibere benefacere eum, qui potest: si vales, & ipse benefac.

28 Ne dicas amico tuo: Vade, & reverte: cras dabo tibi; cum statim possis dare.

29 Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.

30 Ne contendas adversus hominem frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit.

31 † Ne æmuleris hominem injustum, nec imiteris vias ejus:

32 Quia abominatio Domini est omnis illusor, & cum simplicibus sermocinatio ejus.

33 Egestas à Domino in domo impij: habitacula autem iustorum benedicuntur.

34 Ipse deludet illos, & mansuetis dabit gratiam.

35 Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exaltatio, ignominia.

C A P V T I V.

Sapient suo exemplo hortatur quæcere sapientiam, cujus explicat utilitates: via impiorum declinanda, & iustorum amplectenda: de custodiis cordis, oris, & gressuum.

1 Audite filii disciplinam patris, & attendite ut sciatis prudentiam.

2 Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis.

3 Nam & ego filius fui patris mei, tenellus, & unigenitus coram matre mea:

4 Et docebat me, atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, & vives.

5 Posside sapientiam, posside prudentiam: ne obliviscaris, neque declines à verborum oris mei.

6 Ne dimittas eam, & custodiet te: diliget eam, & conservabit te.

7 Principium sapientiæ, posside sapientiam, & in omni possessione tua, acquire prudentiam.

8 Arripe illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.

9 Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & corona inclita proteget te.

10 Audi filii mei, & suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ.

11 Viam sapientiæ monstrabo tibi, ducam te per semitas æquitatis:

12 Quas cum ingressus fueris, non ardebuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.

13 Tene disciplinam, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua.

14 Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.

15 Fuge ab ea: nec transeas per illam: declina, & desere eam.

16 Non enim dormiunt nisi malefecerint: & rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint.

17 Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt.

† 18 Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit & crescit usque ad perfectam diem.

† 19 Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi corruant.

20 Filii mei, audis sermones meos, & ad eloquia mea inclina aurem tuam.

21 Ne recedant ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui:

22 Vita enim sunt invenientibus ea, & universæ carni sanitas.

23 Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit.

24 Remove à te os pravum, & detrahentia labia sint procul à te.

25 Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.

26 Dirige semitam pedibus tuis, & omnes viæ tuæ stabilientur.

27 Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: averte pedem tuum à malo, vias enim, quæ à dextris sunt, novit Dominus: perversæ vero sunt quæ à sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

C A P V T V.

Vitare jubet meretricem: & ne labores & annus perdantur: propria uxor diligatur, & fugiatur aliena.

1 Filii mei, attende ad sapientiam & eam, & prudentiæ meæ inclina aurem tuam,

2 Ut custodias cogitationes, & disciplinam labia tua conservent. Ne attendas fallaciæ mulieris.

3 Favus enim distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur ejus:

4 Novissima autem illius amara quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps.

5 Pedes ejus descendunt in mortem, & ad inferos gressus illius penetrant.

6 Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus ejus, & investigabiles.

7 Nunc ergo filii mei audi me, & ne recedas à verbis oris mei.

8 Longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus ejus.

9 Ne des alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli.

10 Ne

10. Ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena.

11. Tenebras in novissima te, quando consumpleris carnes tuas & corpus tuum, & dicas.

12. Cur detestatus sum disciplinam, & increpationibus non acquievi cor meum,

13. Nec audiivi vocem docentium me, & magistris non inclinavi aurem meam?

14. Pene fui in omni malo, in medio ecclesie & synagoga.

15. Bibe aquam de cisterna tua, & fluent putes tui.

16. Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide.

17. Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.

18. Sit vena tua benedicta, & letare cum muliere adolescentie tue:

19. Cerva charissima, & gratissimus hinnulus, ubera ejus inebrient te in omni tempore, in amore ejus delectare jugiter.

20. Quare sedu eris fili mi ab aliena, & foveris in sinu alterius?

† Job. 31. 4. 21. Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus ejus considerat.

Job. 34. 22. Iniquitates sue capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.

23. Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, & in multitudine stulticie sue decipietur.

C A P V T VI.

Sponsori ut fidem datam liberis laborandum: pigrum formica exemplo excitat ad laborem: Apostatam describit: sex qua Dominus odit: exhortatur ad legis custodiam, utque mulieris pulchritudinem non concupiscat, sed consortium vitae adultera.

1. Fili mi, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam,

2. Inliqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus.

3. Fac ergo quod dico fili mi, & temetipsum libera: quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum:

4. Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebre tue,

5. Eructe quasi damula de manu, & quasi avis de manu aucupis.

6. Vale ad tornicam & piger, & confidra vias ejus, & disce sapientiam:

7. Quae cum non habeat ducem, nec preceptorem, nec principem,

8. Parat in aestate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat.

9. Usquequo piger dormies? quando consurgas e somno tuo?

† Infra 4. 10. Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conferes manus, ut dormias.

11. Et veniet tibi quasi viator, egestas, & pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris, veniet ut fons mellis tua, & egestas longe fugiet a te.

12. Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso,

13. Anquit oculis, terit pede, digito loquitur.

14. Pravo corde machinatur malum, & cum tempore iurgia temnat.

15. Huic extemplo veniet perditio sua, & subito conteretur, ne habebit ultra mercedem.

16. Sex sunt, quae odit Dominus, & septimum detestatur anima eius:

17. Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem,

18. Cornu machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum,

19. Proterentem mendacia testem fallacem, & cum qui seminat inter fratres discordias.

20. Conserva fili mi precepta patris tui, & ne omittas legem matris tuae.

21. Liga ea in corde tuo jugiter, & circumda gutturi tuo.

22. Cum ambulaveris, gradiantur tecum: cum dormieris, custodiant te, & evigilans loquere cum eis.

23. Quia mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitae increpatio disciplinae:

24. Ut custodiant te a muliere mala, & a blanda lingua extraneae.

25. Non concupiscat pulchritudinem ejus cortuum, nec capiatis lutebus illius.

26. Pretium enim scorii vix est unius panis: mulier autem viri pretiosam animam capit.

27. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?

28. Aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantae ejus?

29. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum te igeris eam.

30. Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit, sed fatatur enim ut effugientem impleat animum:

31. De pretio usus quoque reddet septuplum, & omnem substantiam domus suae tradet.

32. Qui autem adulter est, propter cordia inopiam perdet animam suam:

33. Turpitudinem & ignominiam congregat sibi, & opprobrium illius non delebitur:

34. Quia zelus & furor viri non parces in die vindictae,

35. Nec acquiescet in iussu precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

C A P V T VII.

Exhortatur adolescentem ad sapientiam ad custodiam mandatorum: utque scortorum blanditias, quas late describit, evitet.

1. Fili mi, custodi sermones meos, & precepta mea recondetibi. Fili,

2. Serva mandata mea, & vives: & legem meam quasi pupillam oculi tui:

3. Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui.

4. Dic sapientiae, soror mea es: & prudentiam voca amicum tuum,

5. Ut custodiat te a muliere extranea, & ab aliena, quae verba sua dulcia facit.

6. De fenestra enim domus meae per cancellos prospexi,

7. Et video parvulos, considero vecordes juvenem,

8. Qui transit per plateam juxta aqueductum, & prope viam domus illius, & dicitur:

in obscuro, advesperascens die, in noctis tenebris, & caligine.

19 Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas garrula & vaga.

20 Quiescit impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis.

21 Nunc toris: nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians.

22 Apprehensumque deosculatur juvenem, & procaci vultu blanditur, dicens:

23 Victimam pro salute vovi, hodie reddidi vota mea.

24 Idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi.

25 Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Ægypto.

26 Aspersi cubile meum myrtha, & aloë, & cinnamomo.

27 Veni, inebriemur uberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies:

28 Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima.

29 Sacculum pecuniarum secum tulit: in die plenæ lunæ reversurus est in domum suam.

30 Irretivit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum.

31 Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lascivius, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur.

32 Donec transfigat sagitta jecur ejus: velut si avis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo animæ illius agitur.

33 Nunc ergo fili mi: audi me, & excede verbis oris mei.

34 Ne abstrahatur in viis illius mens tua: neque decipiaris semitis ejus.

35 Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.

36 Vix interi domus ejus, penetrantes in interiora mortis.

C A P V T VIII.

Sapientia ad sui amplexum invitat, se quoque multis modis commendat, quodque sit Deo coterminata, cum ipso cuncta componens: quam quærentes, beati spernentes vero, miseri tandem exadent.

1 Numquid non sapientia clamat, & prudentia dat vocem suam?

2 In summis excelsisque verticibus supra viam, in mediis semitis stans,

3 iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur, dicens:

4 O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.

5 Intelligite parvuli astutiam, & insipientes animadvertite.

6 Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum: & aperientur labia mea, ut recta prædicent.

7 Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium.

8 Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis prævium quid, neque perversum.

9 Recti sunt intelligentibus, & æqui inventientibus scientiam.

10 Accipite disciplinam meam, & non periciam: doctrinam magis, quam aurum eligite.

11 Melior est enim sapientia cunctis præ-

tiosissimis: & omne desiderabile ei non potest comparari.

12 Ego sapientia habito in consilio, & eruditio intersum cogitationibus,

13 Timor Domini odit malum: arrogantiam, & superbiam, & viam pravam, & os bilingue detestor.

14 Meum est consilium, & æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo.

15 Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.

16 Per me principes imperant, & potentes decernunt iustitiam.

17 Ego diligentes me diligo: & qui mane vigilant ad me, invenient me.

18 Mecum sunt divitiæ, & gloria, opes superbiæ, & iustitia.

19 Melior est enim fructus meus auro, & lapide pretioso, & genimina mea argento electo.

20 In viis iustitiæ ambulo, in medio semitarum iudicii.

21 Ut dicam diligentes me, & thesauros eorum repleam.

22 Dominus possedit me initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio.

23 Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret.

24 Nondum erant abyssi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant:

25 Necdum montes gravi mole constituerant: ante colles ego parturiebar:

26 Adhuc terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis terræ.

27 Quando præparabat celos aderam: quando cæta lege, & gyro vallabat abyssi:

28 Quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum:

29 Quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta terræ,

30 Cum eo eram cuncta componens, & delectabor per singulos dies, ludens coram eo omni tempore:

31 Ludent in orbe terrarum: & deliciae meæ, esse cum filiis hominum.

32 Nunc ergo filii audite me: Beati qui custodiunt vias meas.

33 Audite disciplinam, & estote sapientes, & nolite abjicere eam.

34 Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostii mei.

35 Qui me invenerit, inveniet vitam & hauriet salutem à Domino.

36 Qui autem in me peccaverit, lædet animam suam. Omnes, qui me oderunt, diligunt mortem.

C A P V T IX.

Sapientia domo sibi adificata, ducit ad se alios: licet vitam præcipiat, & à morte liberat, & a vitiis liberat: parvo eruditionem & correctionem non suscipiat impius ac derisor, sed iustus & sapiens.

1 Sapientia ædificavit sibi domum, ex-

ædificavit columnas septem.

2 Involavit

2 Immolavit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit in mensam suam.

3 Misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, & ad mercedem civitatis.

4 Si quis est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est.

5 Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miseri vobis.

6 Relinquire infantiam, & vivite, & lulate per vias prudentiae.

7 Qui erudit derisorem, ipse injuriam sibi facit. & qui arguit impium, sibi maculam generat.

8 Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue sapientem, & diliget te.

9 Da sapienti occasionem, & addetur ei sapientia. Doce justum, & festinabit accipere.

10 Principium sapientiae, timor Domini: & scientia sanctorum, prudentia.

11 Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitae.

12 Si sapiens fueris, tibi metipsum eris: si autem illudor, solus portabis malum.

13 Mulier stulta & clamorosa, plenaque illecebris, & nihil omnino sciens,

14 Sedit in foribus domus suae super sellam in excelsu urbis loco,

15 Ut vocaret transeuntes per viam, & pergentes itinere suo,

16 Qui est parvulus, declinet ad me. Et recordi locuta est.

17 Aquae furtivae dulciores sunt, & panis absconditus suavior.

18 Et ignoravit quod ibi sint gigantes, & in profundis inferni convivat ejus.

PARABOLAE SALOMONIS.

CAPUT X.

Allegorice sermonem de filio sapiente & stulto, & justo & impio, operante & otioso, simplici & pravo; de charitate & odio: de bono lingua, & infuso malo.

1 Filius sapiens laetificat patrem: filius vero stultus molestitia est matri suae.

2 Nil proderunt thesauri impietatis: iustitia vero liberabit à morte.

3 Non affliget Dominus fame animam iusti, & insidias impiorum subvertet.

4 Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium divitias parat.

Qui nititur mendaciis, hic pascit ventos: idem autem ipse sequitur aves volantes.

5 Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit aestate, filius confusiois.

6 Benedictio Domini super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.

7 Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorum putrescet.

8 Sapiens corde praecepta suscipit: stultus exditur labiis.

9 Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias suas, manifestus erit.

10 Qui annuit oculo, dabit dolorem: & stultus labiis verberabitur.

11 Vena vitae, os iusti: & os impiorum operit iniquitatem.

12 Odium suscitatur rixas: & universa delicta operit charitas.

13 In labiis sapientis invenitur sapientia:

& virga in dorso ejus qui indiget corde.

14 Sapientes abscondunt scientiam: os autem nullo confusio proximum est.

15 Substantia divitis, urbs fortitudinis ejus: pavor pauperum, epistola eorum.

16 Opus iusti ad vitam: fructus autem impii ad peccatum.

17 Via vitae, custodienti disciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat.

18 Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est.

19 In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.

20 Argentum electum, lingua iusti: cor autem impiorum pro nihilo.

21 Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate moriuntur.

22 Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio.

23 Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia.

24 Quod timet impius veniet super eum: desiderium suum iustis dabitur.

25 Quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem quasi fundamentum seipsum.

26 Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger his qui miserrunt eum.

27 Timor Domini proponet dies: & anni impiorum breviabuntur.

28 Expectatio iustorum laetitia: spes autem impiorum peribit.

29 Fortitudo simplicis via Domini: & pavor his, qui operantur malum.

30 Iustus in aeternum non commovebitur: impii autem non habitabunt super terram.

31 Os iusti parturiet sapientiam: lingua pravorum peribit.

32 Labia iusti considerant placita: & os impiorum perversa.

CAPUT XI.

Aequitatis & iustitiae ceterarumque virtutum commoda, & viscerum ac vanarum divitiarum incommoda.

1 Sclera dolosa, abominatio est apud Dominum: & pondus aequum, voluntas ejus.

2 Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: ubi autem est humilitas, ibi & sapientia.

3 Simplicitas iustorum dirigit eos: & supplantatio perversorum vastabit illos.

4 Non proderunt divitiae in die ultionis: iustitia autem liberabit à morte.

5 Iustitia simplicis dirigit viam ejus: & in impietate sua corruet impius.

6 Iustitia rectorum liberabit eos: & in insidiis suis capientur iniqui.

7 Mortuo homine in pio, nulla erit ultra spes: & expectatio sollicitorum peribit.

8 Iustus de angustia liberatus est: & eladeret impius pro eo.

9 Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia.

10 In bonis iustorum exultabit civitas: & in perditione impiorum erit laudatio.

11 Benedictio iustorum exaltabitur civitas: & ore impiorum subvertetur.

12 Qui despiciat amicum suum, indigens corde est: vir autem prudens tacebit.

13 Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat amici communi suum.

14 Vbi non est gubernator, populus corruet: salus autem, ubi multa consilia.

15 Adhigitur malo, qui fidem facit pro extraneo: qui autem caver laqueos securus erit.

16 Mulier gratiofa inveniet gloriam: & robusti habebunt divitias.

17 Benefacit animæ suæ vir misericors: qui autem crudelis est, etiam propinquos abjicit.

18 Impius facit opus instabile: seminanti autem justitiam merces fidelis.

19 Clementia præparat vitam: & sectatio malorum mortem.

20 Abominabile Domino cor pravum: & voluntas ejus in iis, qui simpliciter ambulat.

21 Manus in manu non erit innocens malus: semen autem justorum salvabitur.

22 Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra & fatua.

23 Desiderium justorum omne bonum est: præstolatio impiorum furor.

24 Alii dividunt propria, & ditiores sunt: alii rapiunt non sua, & semper in egestate sunt.

25 Anima quæ benedicit, impinguabitur: & qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.

26 Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem super caput vendentium.

27 Bene confurgit diluculo qui querit bona: qui autem investigator malorum est, opprimetur ab eis.

28 Qui confidit in divitiis suis, corruet: justus autem quasi virens folium germinabit.

29 Qui conturbat domum suam, possidebit ventos, & qui stultus est, serviet sapienti.

30 Fructus justus lignum vite: & qui suscipit animas, sapiens est.

31 Si [†] justus in terra recipit, quanto magis impius & peccator?

C A P V T XII.

Vicissim loquitur de diligente disciplinam & eam odiente: de impio & justo, operante & oris soluto & sapiente, & de bonis ac malis lingua.

[†] **Q**ui diligit disciplinam, diligit scientiam: qui autem odit increpationes, insipiens est.

2 Qui bonus est, hauriet gratiam à Domino: qui autem confidit in cogitationibus suis impie agit.

3 Non roborabitur homo ex impietate: & radix justorum non commovebitur.

4 Mulier diligens, corona est viro suo: & putredo in ossibus ejus, quæ confusione res dignas gerit.

5 Cogitationes justorum judicia: & consilia impiorum fraudulencia.

6 Verba impiorum inflantur sanguini: os justorum liberabit eos.

7 Verte impios, & non erunt: domus autem justorum permanebit.

8 Doctrina sua noscetur vir: qui autem vanus & excors est, patebit contemptum.

9 [†] Melior est pauper & sufficiens sibi, [†] Eccl. 10.30. quam gloriosus & indigens pane.

10 Novit justus jumentorum suorum animas: viscera autem impiorum crudelia.

11 [†] Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, [†] Eccl. 10.30. stultissimus est.

Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam.

12 Desiderium impii munimentum est pessimorum: radix autem justorum proficiet.

13 Propter peccata labiorum ruina proximi: effugiet autem justus de angustia.

14 De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, & juxta opera manuum suarum retribuetur ei.

15 Via stulti recta in oculis ejus: qui autem sapiens est, audit consilia.

16 Fatuus statim indicat iram suam: qui autem dissimulat injuriam, callidus est.

17 Qui quod novit loquitur, index justitiae est: qui autem mentitur, testis est fraudulentus.

18 Est qui promittit, & quasi gladio pungitur conscientiae: lingua autem sapientium sanitas est.

19 Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem testis est repentinus, concionat linguam mendacii.

20 Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.

21 Non contristabit justum quidquid ei acciderit, impii autem replebuntur malo.

22 Abominatio est Domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei.

23 Homo versutus celat scientiam: & cor insipientium provocat stultitiam.

24 Manus fortium dominabitur: quæ autem remissa est, tribus serviet.

25 Moxor in corde viri humiliabit illum, & sermone bono lætificabitur.

26 Qui negligit damnum propter amicum, justus est: iter autem impiorum decipiet eos.

27 Non inveniet fraudulentus lucrum: & substantia hominis erit auri premium.

28 In semita justitiae, vita: iter autem devium ducit ad mortem.

C A P V T XIII.

De filio sapiente: de oris custodit, & inconsiderato ad loquendum: de paupere divite, & divite paupere, lucerna impiorum, substantia festinata, & dilatione spei: omnia cum consilio agendi, & cum sapientibus gerendum: de peccate roga & insaturabili ventre impii.

[†] **F**ilius sapiens, doctrina patris: qui autem illulor est, non audit cum arguitur.

2 De fructu oris sui homo satietur bonis: anima autem pravicatorum iniqua.

3 Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.

4 Vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.

5 Verbum mendax in hoc deservit: impius autem contemnit, & contemnitur.

Eccl. 10.30.

gratia : omnia Deo nota : cor gaudere : dicit pauper
via mali : secuta mens : vocari ad olera : vir iracundus
et rixosus : laus patientis : iter pigrorum : domus
superborum : fide et misericordia purgantur peccata :
de abijciente disciplinam : et de humilitate.

Infra

25.15.

Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furorem.

2 Lingua sapientium ornat scientiam : os fatuorum ebullit stultitiam.

3 In omni loco oculi Domini contemplanur bonos & malos.

4 Lingua placabilis, lignum vite : quæ autem immoderata est, conteret spiritum.

5 Stultus irridet disciplinam patris sui : qui autem custodit increpationes, astutior fiet.

In abundanti iustitia virtus maxima est : cogitationes autem impiorum eradicabuntur.

6 Domus iusti purissima fortitudo : & in fructibus impii conturbatio.

7 Labia sapientium disseminabunt scientiam : cor stultorum dissimile erit.

† Eccl. 8 † Victimæ impiorum abominabiles Domino : vota iustorum placabilia.

24.21.

9 Abominatio est Domino via impii : qui sequitur iustitiam, diligitur ab eo.

10 Doctrina mala deferenti viam vite, qui increpationes odit, morietur.

11 Infernus, & perditio coram Domino : quanto magis corda filiorum hominum :

12 Non amat pestilens eum, qui se corripit : nec ad sapientes graditur.

† Infra

27.22.

13 † Cor gaudens exhilarat faciem : in merore animi deicitur spiritus.

14 Cor sapientis querit doctrinam : & os stultorum pascitur imperitia.

15 Omnes dies pauperis, mali : secuta mens quasi iuge convivium.

16 Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni & insatiabiles.

17 Melius est vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio.

18 Vir iracundus provocat rixas, qui patientis est, mitigat suscitatas.

19 Iter pigrorum quasi sepes spinarum : via iustorum absque offēdiculo.

20 Filius sapiens lætificat patrem : & stultus homo despicit matrem suam.

21 Stultitia gaudium stulto : & vir prudens dirigit gressus suos.

22 Dissipantur cogitationes ubi non est consilium : ubi vero sunt plures consilarii, confirmantur.

23 Lætatur homo in sententia oris sui : & sermo opportunus est optimus.

24 Semita vite super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.

25 Domum superborum demolietur Dominus : & firmos faciet terminos viduæ :

26 Abominatio Domini cogitationes malæ : & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.

27 Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam : qui autem odit munera, vivet.

26.16.

† Per misericordiam & fidem purgantur peccata : per timorem autem Domini declinat omnis a malo.

28 Mens iusti meditatur obedientiam : os impiorum redundat malis.

29 Longe est Dominus ab impiis : & orationes iustorum exaudiet.

30 Lux oculorum lætificat animam : fama bona impinguat ossa.

31 Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur.

32 Qui abiicit disciplinam, despicit animam suam : qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.

33 Timor Domini, disciplina sapientiæ : & gloria præcedit humilitas.

C A P V T X V I.

Homo animam præparat, Deus spiritum ponderator, linguam viasque hominum dirigit, omnia propter seipsum operans, cui abominatio est omnia arrogans : misericordia redimuntur peccata : pondus & statera Dei iudicia : indignatio & clementia regis : laus sapientiæ, prudentia, eruditio, ac dulcis in verbo, & patientia : & vituperatur impius & perversus : foras a Domino temperantur.

1 Hominis est anima non præparare : & Domini gubernare linguam.

2 Omnes viæ hominis patent oculis ejus : spirituum ponderator est Dominus.

3 Revela Domino opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.

4 Univerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus, impium quoque ad diem malum.

5 Abominatio Domini eſt omnis arrogans : etiam ſi manus ad manum fuerit, & non eſt innocens :

Initium viæ bonæ, facere iuſtitiam : accepta eſt autem apud Deum magis, quam immolare hoſtias.

6 † Miſericordia & veritate redimuntur iniquitas : & in timore Domini declinatur a malo.

7 Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem.

8 Melius eſt parum cum iuſtitia, quam multi fructus cum iniquitate.

9 Cor hominis diſponit viam ſuam : ſed Domini eſt dirigere greſſus ejus.

10 Divinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os ejus.

11 Pondus & ſtara iudicia Domini ſunt : & opera ejus omnes lapides ſacculi.

12 Abominabiles regi qui agunt impie : quoniam iuſtitia firmatur ſolum.

13 Voluntas regum labia iuſta : qui recta loquitur : diligeretur.

14 Indignatio regis, nuntii mortis : & vir ſapiens placabit eam.

15 In hilaritate vultus regis, vita, & clementia ejus quaſi imber ſerotinus.

16 Poſſide ſapientiam, quia auro melior eſt : & acquire prudentiam, quia pretioſior eſt argento.

17 Semita iuſtorum declinat mala : cuſtos animæ ſuæ ſervat viam ſuam.

18 Contritionem præcedit ſuperbia : & ante ruinam exaltatur ſpiritus :

19 Melius eſt humiliari cum mitibus, quam dividere ſpolia cum ſuperbis.

20 Eruditus in verbo reperiet bona : & qui ſperat in Domino, beatus eſt.

21 Qui ſapiens eſt corde, appellabitur prudens : & qui dulcis eloquio, magis percipiet.

22 Qui ſperat in Domino, beatus eſt.

23 Qui ſapiens eſt corde, appellabitur prudens : & qui dulcis eloquio, magis percipiet.

24 Qui ſperat in Domino, beatus eſt.

25 Qui ſperat in Domino, beatus eſt.

22 Fons vitæ eruditio possidentis : doctri-
na stultorum, fatuitas.

23 Cor sapientis erudiet os ejus : & labiis
ejus addet gratiam.

24 Favus mellis composita verba : dulce-
do animæ, sanitas ossium.

25 Est via quæ videtur homini recta, &
novissima ejus ducunt ad mortem.

26 Anima laborantis laborat sibi, quia
compulit eum os suum.

27 Vir impius fodit malum, & in labiis
ejus ignis ardeat.

28 Homo perversus suscitât lites : & ver-
bosis separat principes.

29 Vir iniquus lætat amicum suum : &
ducit eum per viam non bonam.

30 Qui attonitus oculis cogitat prava,
mordens labia sua perficit malum.

31 Corona dignitatis senectus, quæ in viis
justitiæ reperietur.

32 Melior est patiens viro forti : & qui do-
minatur animo suo, expugnatore urbium.

33 Sortes mittuntur in finem, sed à Do-
mino temperantur.

CAPUT XVII.

*Buccella sicca cum gaudio : servus sapiens : Do-
minus corda probat : despiciens pauperem : gaudens
de alterius ruina : coronæ senem : celans delictum :
faciens in stultitia confidens : stultus invidet divitiis :
altam faciens domum suam omni tempore diligit
amicum : animus gaudens, & spiritus tristis : stul-
tus tacens.*

1 Melior est buccella sicca cum gau-
dio, quam domus plena victimis
cum jurgio.

† Eccl. 10. 28. 2 † Servus sapiens dominabitur filiis stul-
tis, & inter fratres hereditatem divideret.

3 Sicut igne probatur argentum, & aurum
camino : ita corda probat Dominus.

4 Malus obedit linguæ iniquæ, & fallax
obtemperat labiis mendacibus.

† Supr. 54. 3. 5 † Qui despicit pauperem, exprobrat fa-
tori ejus : & qui ruina lætatur alterius, non
erit impunitus.

6 Corona senum filii filiorum : & gloria
filiorum patres eorum.

7 Non decent stultum verba composita,
nec principem labium mentiens.

8 Gemma gratissima, expectatio præsto-
lantis : quocumque se vertit, prudenter
intelligit.

9 Qui cedat delictum, quærit amicitias : qui
altero sermone repetit, separat foederatos.

10 Plus proficit correptio apud pruden-
tem, quam centum plagæ apud stultum.

11 Semper jurgia quærit malus : Angelus
autem crudelis mittitur contra eum.

12 Expedit magis uris occurrere raptis
foetibus, quam fatuo confidenti in stulticia
sua.

† Rom. 12. 17. 13 † Qui reddit mala pro bonis, non re-
cedet malum de domo ejus.

1. Petr. 3. 9. 14 Qui dimittit aquam, caput est jurgio-
rum : & antequam patiatur contumeliam,
1. Thes. 5. 15. 15 † Qui justificat impium, & qui con-
† 1. Thes. 5. 23. demnat justum, abominabilis est uterque
apud Deum.

16 Quid prodest stulto habere divitias,
cum sapientiam emere non possit ?

Qui altam facit domum suam, quærit
ruinam : & qui evitat discere, incidet in
mala.

17 Omni tempore diligit qui amicus est,
& frater in angustis eo probatur.

18 Stultus homo plaudet manibus, cum
sponderit pro amico suo.

19 Qui meditatur discordias, diligit rixas :
& qui exaltat ostium, quærit ruinam.

20 Qui perversi cordis est, non inveniet
bonum : & qui vertit linguam, incidet in
malum.

21 Natus est stultus in ignominiam suam :
sed nec pater in fatuo lætabitur.

22 † Animus gaudens ætatem floridam fa-
cit : spiritus tristis exsiccat ossa.

23 Munera de si in impius accipit, ut per-
vertat semitas judicii.

24 † In facie prudentis lucet sapientia :
oculi stultorum in finibus terræ.

25 Ita patris, filius stultus : & dolor ma-
tris quæ genuit eum.

26 Non est bonum, damnum inferre ju-
sto : nec percutere principem, qui recta judicat.

27 † Qui moderatur sermones suos, do-
ctus & prudens est : & pretiosi spiritus vir
eruditus.

28 Stultus quoque si tacuerit, sapiens re-
putabitur : & si compresserit labia sua, in-
telligens.

CAPUT XVIII.

*De recessu ab amico : de incorrigibili : non de-
viandum à veritate : os stulti : justus se accusans :
frater jurans fratrem : fructus oris : mulier bona
& mala : locutio divitis & pauperis : vir
amicabilis.*

1 Occasiones quærit qui vult recede-
re ab amico : omni tempore eris
exprobrabilis.

2 Non recipit stultus verba prudentiæ : ni-
si ea dixeris quæ versantur in corde ejus.

3 Impius, cum in profundum venerit pec-
catorum, contemnit : sed sequitur eum ig-
nominia & opprobrium.

4 Aqua profunda verba ex ore viri : & tor-
rens redundans fons sapientiæ.

5 Accipere personam impij non est bo-
num, ut declines à veritate judicii.

6 Labia stulti miscent se rixis : & os ejus
jurgia provocat.

7 Os stulti contritio ejus, & labia ipsius
ruina animæ ejus.

8 Verba bilinguis, quasi simplicia : & ipsa
perveniant usque ad interiora ventris.

Pigrum dejicit timor : animæ autem esse-
minatorum esurient.

9 Qui mollis & dissolutus est in opere
suo, frater est sua opera dissipantis.

10 Turris fortissima, nomen Domini : ad
ipsum currit justus, & exaltabitur.

11 Substantia divitis, urbs roboris ejus, &
quasi murus validus circumdans eum.

12 Antequam conteratur, exaltatur cor homi-
nis : & antequam glorificetur, humiliatur.

13 † Qui prius respondet quam audiat,
stultum se esse demonstrat, & confusione
dignum.

14 Spiritus viri sustentat imbecillitatem
suam : spiritum vero ad irascendum facilem
quis poterit sustinere ?

15 Cor prudens possidebit scientiam : & auris sapientium quærit doctrinam.

16 Donum hominis dilatat viam ejus, & ante principes spatium ei facit.

17 Iustus, prior est accusator sui : venit amicus ejus, & investigavit eum.

18 Contradictiones comprimunt fors, & inter potentes quoque dijudicant.

19 Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma : & judicia quasi vestes urbum.

20 De fructu oris viri replebitur venter ejus : & genimina labiorum ipsius saturabunt eum.

21 Mors, & vita in manu linguæ : qui diligunt eam, comedent fructus ejus.

22 Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum : & hauriet jucunditatem à Domino.

Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum : qui autem tenet adulteram, stultus est & impius.

23 Cum obsecrationibus loquetur pauper : & dives effabitur rigide.

24 Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit, quam frater.

C A P V T X I X.

Pauper ambulans in similitudine : dirigit ad ducem amicos : verba cedant : salus testis : non deest gladium decora : doctrina per patientiam probatur : ira & hilaritas regis : mulier litigiosa uxor prudens datur à Deo : pugna : precepti custodiam : miser cordis in pauperem : eruditio filii : uxor, uxor consilii : vir mendax : timor Domini : signum : perditio : inobediens parentibus : testis iniquus : decisor.

1 **M**ellior est pauper, qui ambulat in simplicitate tua, quam dives torquens labia tua, & insipiens.

2 Vbi non est scientia animæ, non est bonum : & qui festinat, est pedibus, offendet.

3 Stulticia hominis suppamat gressus ejus : & contra Deum terret animo suo.

4 Divitiæ addunt amicis plurimos : à paupere autem & hi, quos habuit, separantur.

† *Dei.* 5 † Testis falsus non erit impunitus : & 2. 61. qui mendaciis locutus, non effugiet.

6 Multi colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis.

7 Fratres hominis pauperis oderunt eum : insuper & amici pro eo recesserunt ab eo.

Qui tantum vertit a se, etatur, nihil habebit.

8 Qui autem possessor est mentis, diliget a manum suam, & custos prudentiæ inveniet bona.

9 Falsus testis non erit impunitus : & qui loquitur mendacia, peribit.

10 Non decet statum delictæ, nec servandum de mari principis.

11 Deest in auri per patientiam nescitur : & gloria ejus est iniqua prætergressio.

12 Sicut frumens conis, ita & regis ira : & sicut ros super herbam, ita & hilaritas ejus.

13 Color patris, filius stultus : & recta jugiter perhibentia, loquax est mulier.

14 Bonus, & divitiarum datus a parentibus : à bono autem propter uxorem prudens.

15 Non solus in natum loquax, & anima soluta claret.

16 Qui custodit mandatum, custodit animam suam : qui autem negligit viam suam, mortificabitur.

17 Exoneratur Domino qui misereatur pauperis : & vicissitudinem suam reddet ei.

18 Erudi filium tuum, ne desperes : ad interfectionem autem ejus ne ponas animam tuam.

19 Qui impatiens est, sustinebit damnum : & cum rapuerit, aliud apponet.

20 Audi consilium, & suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.

21 Multæ cogitationes in corde viri : voluntas autem Domini permanebit.

22 Homo indigens misericors est : & melior est pauper, quam vir mendax.

23 Timor Domini ad vitam : & in plenitudine commorabitur, absque visitatione personæ.

24 † Abscondit piger manum suam sub † *infra* 26.15. ascella, nec ad os suum applicat eam.

25 † Pestilente flagellato stultus sapientior erit : si autem corripueris sapientem, † *infra* 21.11. intelliget disciplinam.

26 Qui affligit patrem, & fugat matrem, ignominiosus est & infelix.

27 Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiæ.

28 Testis iniquus diridet iudicium : & os impiorum devorat iniquitatem.

29 Parata sunt derisoribus judicia : & mallei percutientes stultorum corporibus.

C A P V T XX.

Luxuriosa res viaum : de peccante in regem, & relinquentis contentiones : piger propter frigus non laborans : rex in solio : nemo potest ducere mundum se habere cor : produs & pondus : omnes non diligentes : Melum est, dicit emptor. panis mendacis : revelans mysteria : non reddendum malum pro malo, devorare sanctorum : festinasse narditas : misericordia, veritas & clementia roborant thronum regis.

1 **L**uxuriosa res, vinum, & tumultuosa libertas : quicumque his delectatur, non erit sapiens.

2 Sicut rugitus leonis, ita & terror regis : qui provocat eum, peccat in animam suam.

3 Honor est homini, qui separat se à contentione : omnes autem stulti miscentur contumeliis.

4 Propter frigus piger arare noluit : mendicabit ergo æstare, & non dabitur illi.

5 Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri : sed homo sapiens exhaustiet illud.

6 Multi homines misericordes vocantur : verum autem fidelem quis inveniet ?

7 Iustus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet.

8 Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum inquitu suo.

† 9 † Quis potest dicere : Mundum est cor † *infra* 10.11. nent, purus sum à peccato ?

10 † Pondus & pondus, mensura & mensura que dominat de est apud Deum. † *infra* 2. 16.

11 Ex studiis tuis intelligitur pater, si munda & recta sint opera ejus. † *infra* 7. 22.

12 Autem audientem, & oculum videntem Dominum teclum negat. † *infra* 10. 1.

13 Noli delirare loquax, de te cessas. † *infra* 10. 23.

aperi oculos tuos, & saturare
panibus.

14 Malum est, malum est, dicit omnis eni-
prior: & cum recesserit, tunc gloriabitur.

15 Est autum, & multitudo gemmarum:
& vas pretiosum labia scientiæ.

† 14fr. 16 † Tolle vestimentum ejus, qui fide-
37.13. justior extitit alieni, & pro extraneis aufer
pignus ab eo.

17 Suavis est homini panis mendacij: &
postea implebitur os ejus calculo.

18 Cogitationes consilij roborantur: &
gubernaculis tractanda sunt bella.

19 Ei, qui revelat mysteria, & ambulat
fraudulenter; & dilatat labia sua, ne com-
miscearis.

† Exod. 20 † Qui maledicit patri suo, & matri,
21.17. extinguetur lucerna ejus in medijs tene-
bris.

21 Hereditas, ad quam festinatur in prin-
cipio, in novissimo benedictione carebit.

22 † Ne dicas: Reddam malum: expecta
Dominum, & liberabit te.

23 Abominatio est apud Dominum pon-
dus & pondus: statera dolosa non est bona.

24 A Domino diriguntur gressus viri:
quis autem hominum intelligere potest
viam suam?

25 Ruina est homini devorare sanctos; &
post vota retractare.

26 Dissipat impios rex sapiens, & incur-
vat super eos fornicem.

27 Lucerna Domini splaculum hominis,
quæ investigat omnia secreta ventris.

28 Misericordia & veritas custodiunt re-
gem, & roboratur clementia thronus ejus.

29 Exultatio juvenum; fortitudo eorum:
& dignitas senum, canities.

30 Livor vulneris absterget mala: & pla-
ga in secretioribus ventris.

C A P V T XXI.

Cor regis in manu Domini, cui misericordia & ju-
dicium magis placent quam victimæ: inique thesau-
rizans: melius est sedere in angulo domus quam,
Ecce, obturans aurem pauperis, &c. diligens epulas:
pro justo dabitur impius: qui custodit os suum: de-
sideria occidunt pigrum: non est sapientia contra
Dominum: equus paratur ad bellum, &c.

1 Sicut divisiones aquarum, ita cor re-
gis in manu Domini: quocumque
voluerit inclinabit illud.

2 Omnia via viri recta sibi videtur: ap-
pendit autem corda Dominus.

3 Facere misericordiam & judicium, ma-
gis placet Domino, quam victimæ.

4 Exaltatio oculorum est dilatio cordis:
lucerna impiorum peccatum.

5 Cogitationes robusti semper in abun-
dantia: omnis autem piger semper in ege-
state est.

6 Qui conetregat thesauros lingua men-
dacij, vanus & excors est, & impingetur ad
laqueos suos.

7 Rapax in proptium detrahens eos, quia
revertentur laquei judicij sui.

8 Perversa via viri aliena est: qui autem
in via Domini, rectum opus est.

9 Melius est habere angulum domus,
& in domo
communis.

10 Anima impij desiderat malum, non
miseretur proximo suo.

11 Muletato pestilente sapientior est
parvulus: & si sectetur sapientem, sumet
scientiam.

12 Excogitat justus de domo impij, ut de-
trahat impios à malo.

13 Qui obturat aurem suam ad clamo-
rem pauperis, & ipse clamabit, & non
exaudietur.

14 Munus absconditum extinguit iras, &
donum in sinu indignationem maximam.

15 Gaudium justo est facere judicium, &
pavor operantibus iniquitatem.

16 Vir, qui erraverit à via doctrinæ, in
cœtu gigantum commorabitur.

17 Qui diligit epulas, in egestate erit: qui
amat vinum, & pinguia, non ditabitur.

18 Pro justo datur impius: & pro rectis
iniquus.

19 † Melius est habitare in terra deserta, † 1fr. 25
quam cum muliere rixosa & iracunda. 25.23.

20 Thesaurus desiderabilis, & oleum in
habituulo justij: & in prudens homo dissi-
pabit illud.

21 Qui sequitur justiciam & misericor-
diam, inveniet vitam, justiciam, & glo-
riam.

22 Civitatem fortium ascendit sapiens, &
destruxit robur fiduciæ ejus.

23 Qui custodit os suum, & linguam suam
custodit ab angustiis animam suam.

24 Superbus & arrogans vocatur indoctus,
qui in ira operatur superbiam.

25 Desideria occidunt pigrum: noluerunt
enim quidquam manus ejus operari:

26 Tota die concupiscit & desiderat: qui
autem justus est, tribuet, & non cessabit.

27 Hostiæ impiorum abominabiles, quia
offeruntur ex scelere.

28 Testis mendax peribit: vir obediens
loquetur victoriam.

29 Vir impius procaciter obfirmat vul-
tum suum: qui autem rectus est, corrigit
viam suam.

30 Non est sapientia, non est prudentia:
non est consilium contra Dominum.

31 Equus paratur ad diem belli: Domi-
nus autem salutem tribuit.

C A P V T XXII.

Laus boni nominis: callidus videns malum: ade-
lescent juxta viam suam: seminans iniquitatem de-
risorem epice: diligens cordis mundiciam, arcus piger.
Leo, &c. os aliena: stultitia in corde pueri: ca-
lumnians pauperem: audienda est sapientia: &
sandi sponsores: terminus antiquus servandi: &c.
in opere suo, &c.

1 Melius est nomen bonum, quam di-
vitiæ multæ: super argentum & 7. 2
aurum, gratia bona.

2 Dives & pauper obviaverunt sibi in vi-
que operator est Dominus.

3 Callidus vidit malum, & abscondit se in-
nocens pertransiit, & abscondit se à damno.

4 Timor, modestus timor Domini, dux
& gloria & vita.

5 Anima & gladius in via perversi: custos
autem animæ suæ bonus rector ab eis.

6 Perversum est aulescent juxta viam
suam, etiam cum senex sit, non recedet ab eis.

7 Dives

† Eccli.
31.28.

7 Dives pauperum imperat: & qui accipit munus, servus est beneficii sui.

8 Qui tenet iniquitatem, non erit natus, & virga & flagellum communia sunt ei.

9 † Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi.

Victoriam & honorem acquirit qui dat munera: animam autem auferit accipientium.

10 Ecce derisorem, & exibat cum eo iurgium, cessabuntque causae & contumeliae.

11 Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem.

12 Oculi Domini custodiunt scientiam: & supplantantur verba iniqui.

13 Dicit piger: Leo est fortis, in medio platearum occidendus sum.

14 Fovea profunda os alienae: cui iratus est Dominus, incidet in eam.

15 Stultitia colligata est in corde pueri, & virga disciplinae fugabit eam.

16 Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori, & egebit.

17 Inclina aurem tuam, & audi verba sapientum: appone autem cor ad doctrinam meam.

18 Quae pulchra erit tibi, cum servaveris eam in ventre tuo, & redundabit in labiis tuis.

19 Ut sit in Domino fiducia tua, unde & ostendat tibi hodie.

20 Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cognitionibus & scientia:

21 Ut ostenderem tibi firmitatem, & eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te.

22 Non facias violentiam pauperi, quia pauper est: neque conteras egenum in porta:

23 Quia iudicabit Dominus causam ejus, & configet eos, qui confixerunt animam ejus.

24 Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso:

25 Ne forte discas semitas ejus, & sumas scandalum animae tuae.

26 Noli esse cum his, qui defigunt manus suas, & qui vades se offerunt pro debitis:

27 Si enim non habes unde restituas, quid causae est ut tollat operimentum de cubili tuo?

28 Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.

29 Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

CAPUT XXIII.

Quomodo sis edendum cum principe: non appetenda divitia, nec cibi invidorum: non opprimendi pupilli: castigandus puer: querenda sapientia: fugiendi peccatores & gula dediti: honorandi patres: sapientia meretricis & ebrietas.

1 Quando sederis, ut comedas cum principe, diligenter attende quae apponuntur ante faciem tuam:

2 Et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam.

3 Ne desideres de cibis ejus, in quo est panis noster dactylus.

4 Noli laborare ut dixeris: sed prudentiae tuae pone modum.

5 Ne erigas oculos tuos a lupo, quasi non possis habere quia facient sibi penas quasi aquile, & volabunt in celum.

6 Ne comedas cum homine invido, & ne desideres cibos ejus:

7 Quoniam in similitudinem asini & conectoris, aestimat quod ignorat:

Comede & bibe, dicit tibi: & mens ejus non est tecum.

8 Cilos, quos contederas, evon es: & perdes pulchros semines tuos.

9 In auribus insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinam eloquii tui.

10 Ne attingas parvulorum terminos: & agrum pupillorum ne introcas:

11 Propinquus enim illorum fortis est, & ipse iudicabit contra te causam illorum.

12 Ingrediarur ad doctrinam cor tuum, & aures tuae ad verba scientiae.

13 † Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusseris eum virga, non morietur.

14 Tu virga percuties eum: & animam ejus de inferno liberabis.

15 Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum:

16 Et exultabunt renes mei, cum locuta fuerint rectum labia tua.

17 † Non amuletur cor tuum peccatores: sed in timore Domini esto tota die:

18 Quia habebis spem in novissimo, & praesentatio tua non auferetur.

19 Audi fili mi, & esto sapiens: & dirige in via animum tuum.

20 Noli esse in conviviiis poratorum, nec in comestationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt:

21 Quia vacantes potibus, & dantes synbola consumuntur, & vestietur pannis dormitatio.

22 Audi patrem tuum, qui genuit te: & ne contemnas cum senuerit natus er tu.

23 Veritatem eme, & noli vendere sapientiam, & doctrinam, & intelligentiam.

24 Exultat gaudio pater iusti: qui sapientem genuit, letabitur in eo.

25 Gaudeat pater tuus, & mater tua, & exaltet quae genuit te.

26 Praebe fili mi cor tuum mihi: & oculi tui vias meas custodiant.

27 Fovea enim profunda est meretrix, & puteus angustus, aliena.

28 Insidiatur in via quasi latro, & quos incautos viderit, interficiet.

29 Cui vx? cuius pater vx? cui fixa? cui fovea? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum?

30 Nonne his qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis?

31 Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenderit in vider color ejus: ingreditur b'ia de,

32 Sed in novissimo mordebis ut coluber, & sicut regulus venena d' standet.

33 Oculi tui videntur extraneas, & cor tuum loquetur perversa.

34 Et eris sicut dormiens in medio mari, & quasi soporatus gubernator, amisso clavo:

35 Et dices: Verberaverunt me, sed non dolui: traxerunt me, & ego non senti: quando evigilabo, & rursus viae repertae.

CAPUT

CAPUT XXIV.

Revelatio malorum : sapientia & eruditio : cogitatio stulti : erudiendi opprobrii : doctrina ut melle arundum : non insidiandum iusto : casus inimici : detractores : iuste iudicandum : nullus verbis laudandus , nec malum pro malo reddendum : ager pigri : dormitanti pigro venit egestas.

supra 1 **N**E æmuletis viros malos, nec desideres esse cum eis :

23.17. 2 Quia rapinas meditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.

3 Sapientia ædificabitur domus, & prudentia robustabitur.

4 In doctrina replebuntur cellaria, universa substantia pretiosa & pulcherrima.

5 Vir sapiens, fortis est : & vir doctus, robustus & validus.

6 Quia cum dispositione initur bellum, & erit salus ubi multa consilia sunt.

7 Excelsa stulto sapientia, in porta non aperiet os suum.

8 Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur.

9 Cogitatio stulti peccatum est : & abominatio hominum detractor.

10 Si desperaveris lassus in die angustiarum : imminuetur fortitudo tua.

+ *Psalm.* 81. 4. 11 Erue eos, qui ducuntur ad mortem : & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.

12 Si dixeris : Vires non supererunt : qui inspector est cordis, ipse intelligit, & servatorem animarum tuarum nihil fallit, reddetque homini juxta opera sua.

13 Concede, fili mi, mel, quia bonum est, & favum dulcissimum gutturi tuo.

14 Sic & doctrina sapientiarum animarum tuarum : quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, & spes tua non peribit.

15 Ne insidieris, & quæras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem ejus.

16 Sepries enim cadet iustus, & resurget : Impii autem corruent in malum.

17 Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exultet cor tuum :

18 Ne forte videat Dominus, & displiceat ei, & auferat ab eo iram suam.

19 Ne contendas cum pessimis, nec æmuleris impios.

20 Quoniam non habent futurorum spem mali : & lucerna impiorum extinguetur.

21 Time Dominum, fili mi, & regem : & cum detractoribus non commiscearis :

22 Quoniam repente consurget perditio eorum : & ruinam utriusque quis novit ?

+ *Lev.* 29. 15. 23 Hæc quoque sapientibus : Cognoscere personam in iudicio non est bonum.

Deut. 1. 24 Qui dicunt impio : Iustus es : maledicent eis populi, & detestabuntur eos tribus.

25 Qui arguunt eum, laudabuntur : & super ipsos veniet benedictio.

42. 1. 26 Labia deosculabuntur, qui recta verba respondet.

27 Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agnum tuum : ut postea ædifices domum tuam.

28 Ne sis testis frustra contra proximum tuum : nec laces quemquam labiis tuis.

+ *supra* 20. 22. 29 Ne dicas : Quomodo fecit mihi, sic faciam ei : reddam unicuique secundum opus suum.

30 Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti :

31 Et ecce totum repleverant urticae, & operuerant superficiem ejus spinæ, & thornia lapillum destructa erat.

32 Quod cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.

33 Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, paucillum manus conferes, ut quiescas :

34 Et veniet tibi quasi cursor egestas, & mendicitas quasi vir armatus.

CAPUT XXV.

Gloria Dei & regum : cor regis : rubigine, quæ est impietas est : ne te exaltes : ne detrahas secreta tua serva : mala aurea, & inauris aurea : frigus in messet nubes sine pluvia : lingua mollis : mel inventum : sanguis acutus : dens putridus : recta vinea : benefac inimico : angulus domus : aqua frigida : fons turbarum multum mellis comestum : urbs absque muro.

1 **H**æc quoque parabola Salomonis : Quas transtulerunt viri Ezechiae regis Iuda.

2 Gloria Dei est celare verbum, & gloria regum investigare sermonem.

3 Cælum sursum, & terra deorsum, & cor regum inscrutabile.

4 Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum.

5 Aufer impietatem de vultu regis, & firmabitur iustitia thronus ejus.

6 Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnorum ne steteris.

7 Melius est enim ut dicatur tibi : Ascende huc, quam ut humiliaris coram principe.

8 Quæ viderunt oculi tui : ne proferas in iurgio cito : ne postea emendare non possis : cum de honestaveris amicum tuum.

9 Causam tuam tracta cum amico tuo, & secretum extraneo ne reveles :

10 Ne forte insultet tibi cum audierit, & exprobrare non cesset.

Gratia & amicitia liberant : quas tibi serva, ne exprobrabilis fias.

11 Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.

12 Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem, & aurem obedientem.

13 Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.

14 Nubes, & ventus, & pluvia non sequentes, vir gloriosus, & promissa non complens.

15 Patientia lenietur princeps, & lingua mollis confringet duritiam.

16 Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiarus evomas illud.

17 Subtrahere pedem tuum de domo proximi tui, nequando satiarus oderit te.

18 Iaculum, & gladius, & sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.

19 Dens putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die angustiarum.

20 Et amittit pallium in die frigoris. Acerum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.

Sicut linea vestimento, & vermis ligno : ita tristitia viri nocet cordi.

+ *supra* 25. 4.

17 Ferrum ferro exacuitur, & homo exacerbatorem suum.

18 Qui tervat fenum, comedit fructus ejus: & qui custos est domini sui, glorificabitur.

19 Quoniam solum in aquis resplendent vultus prospectantium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.

20 Infernus & perditio numquam implebitur: similiter & oculi hominum inatrabiles.

† 5. d. 14. 9. 17. 3. 21. † Quomodo probatur in conflatorio argenteum, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis.

22 Si confuderis stultum in pila quasi prifanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia ejus.

23 Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera:

24 Non enim habebis jugiter potestatem: sed corona tribuetur in generationem & generationem.

25 Aperta sunt prata, & apparuerunt herbarum virentes, & collecta sunt fœca de montibus.

26 † Agni ad vestimentum tuum: & hœdi, ad agri pretium.

27 Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ, & ad victum ancillis tuis.

28 Sicut aqua in torrente, & oleum in cisterna, ita non deficiat cor justum, & non deficiat opus ejus.

29 Sicut arbor quæ fructum suum non perdit, ita justus non deficiet.

30 Sicut vinea quæ non deficiit, ita justus non deficiet.

31 Sicut oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

32 Sicut aqua in torrente, & oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

33 Sicut arbor quæ fructum suum non perdit, ita justus non deficiet.

34 Sicut vinea quæ non deficiit, ita justus non deficiet.

35 Sicut oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

36 Sicut aqua in torrente, & oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

37 Sicut arbor quæ fructum suum non perdit, ita justus non deficiet.

38 Sicut vinea quæ non deficiit, ita justus non deficiet.

39 Sicut oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

40 Sicut aqua in torrente, & oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

41 Sicut arbor quæ fructum suum non perdit, ita justus non deficiet.

42 Sicut vinea quæ non deficiit, ita justus non deficiet.

43 Sicut oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

44 Sicut aqua in torrente, & oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

45 Sicut arbor quæ fructum suum non perdit, ita justus non deficiet.

46 Sicut vinea quæ non deficiit, ita justus non deficiet.

47 Sicut oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

48 Sicut aqua in torrente, & oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

49 Sicut arbor quæ fructum suum non perdit, ita justus non deficiet.

50 Sicut vinea quæ non deficiit, ita justus non deficiet.

51 Sicut oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

52 Sicut aqua in torrente, & oleum in cisterna, ita non deficiat opus ejus.

53 Sicut arbor quæ fructum suum non perdit, ita justus non deficiet.

est: regnans super impiis ruinam hominum.

23 Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.

24 Beatus homo, qui semper est pavidus: qui vero mentis est durus, corruet in malum.

25 Leo rugiens, & ursus esuriens, princeps impius super populum pauperem.

26 Dux indigens prudentia, multos opprimit per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi fient dies ejus.

27 Hominem, qui calumniatur animam sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet.

28 Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui perversis graditur viis, concidet semel.

29 † Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate.

30 Vir fidelis multum laudabitur: † qui autem festinat ditari, non erit innocens.

31 Qui cognoscit in judicio faciem, non benefacit: iste & pro buccella panis deserit veritatem.

32 Vir, qui festinat ditari, & aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei.

33 Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum, magis quam ille, qui per linguarum blandimenta decipit.

34 Qui subtrahit aliquid à patre suo, & à matre: & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est.

35 Qui se jactat, & dilatat, jurgia concitat: qui vero sperat in Domino, sanabitur.

36 Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.

37 Qui dat pauperi, non indigebit: qui despiciit deprecantem, sustinebit penuriam.

38 Cum surrexerint impii, abscondentur homines: cum illi perierint, multiplicabuntur justii.

39 Non audient corripientem: multiplicatio justorum: amor sapientia: rex justus: blandus amicus: pestilenter: contendere cum stulto: viri sanguinum: totum proferens spiritum: verba mendacii: pauper & creditor: rex justus: correctio: multiplicatio impiorum: erudi filium: prophetia: velox ad loquendum: delicate ferrum nutiens: iracundus superbus: cum fure participans: timens hominem: justus abominatur impium, & est diverso.

40 Vir, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus: & cum sanitas non sequetur.

41 In multiplicatione justorum latabitur vulgus: cum impii sumplerint principatum, generet populus.

42 Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: † qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.

43 Rex justus erigit terram, vir avarus destruet eam.

44 Homo, qui blandis factisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.

45 Peccantem virum iniquum involvet sequens: & justus laudabitur atque gaudebit.

46 Novit justus causam pauperum: impius ignorat scientiam.

47 Vir, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus: & cum sanitas non sequetur.

48 In multiplicatione justorum latabitur vulgus: cum impii sumplerint principatum, generet populus.

49 Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: † qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.

50 Rex justus erigit terram, vir avarus destruet eam.

51 Homo, qui blandis factisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.

52 Peccantem virum iniquum involvet sequens: & justus laudabitur atque gaudebit.

53 Novit justus causam pauperum: impius ignorat scientiam.

54 Vir, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus: & cum sanitas non sequetur.

55 In multiplicatione justorum latabitur vulgus: cum impii sumplerint principatum, generet populus.

56 Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: † qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.

57 Rex justus erigit terram, vir avarus destruet eam.

58 Homo, qui blandis factisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.

8 Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes vero avertunt furorem.

9 V. r sapiens, si cum stulto contenderit, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem.

10 Viri sanguinum oderunt simplicem: iusti autem quærent animam ejus.

11 Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt, & reservat in posterum.

12 Princeps, qui libenter audit verba mendacii omnes ministros habet impios.

13 Pauper & creditor obviaverunt sibi: utrique illuminator est Dominus.

14 Rex qui judicat in veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabitur.

15 Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.

16 In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera: & iusti ruinas eorum videbunt.

17 Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ.

18 Cum prophetia defecerit, dissipabitur populus: qui vero custodit legem, beatus est.

19 Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicis intelligit, & respondere contemnit.

20 Vidisti hominem velocem ad loquendum? Stultitia magis speranda est, quam illius correptio.

21 Qui delicate à pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem.

22 Vir iracundus propeccat rixas: & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.

23 † Superbum sequitur humilitas: & humilem spiritu suscipiet gloria.

24 Qui cum fure participat, odit animam suam: adjurantem audit, & non indicat.

25 Qui timet hominem, cito corruet: qui sperat in Domino, sublevabitur.

26 Multi requirunt faciem principis: & judicium à Domino egreditur singulorum.

27 Abominantur iusti virum impium: & abominantur impii eos, qui in recta sunt via.

Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

C A P V T X X X.

Homo Deo vicinus judicat se insipientem, & opera Dei incomprehensibilia: sermo Dei ignitus, cui nihil addendum: deprecatur vanitatem, verba mendacii, mendicitatem & divitias: non accusandus servus apud dominum suum: aliquot generationes execrabiles: duo sanguisuga: via insaturabilis: oculus patrem subsannans: tria difficilia: per tria movetur terra: quatuor minima terræ: tria bene gradientia: vehementer emungens.

1 Verba Congregantis filij, Vomentis. Visio, quam locutus est vir, cum quo est Deus, & qui Deo secum morante confortatus, ait:

2 Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum.

3 Non didici sapientiam, & non novi scientiam sanctorum.

4 Quis ascendit in cælum atque descendit? quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligavit aquas quasi in vesti-

mento? quis suscitavit omnes terminos terræ? quod nomen est ejus, & quod nomen filii ejus, si nosti?

5 † Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se:

6 † Ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniarisque mendax.

7 Duo rogavi te, ne deneges mihi antiquam moriar.

8 Vanitatem, & verba mendacia longè fac à me.

Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria:

9 Ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate cōpulsus furer, & perjurem nomen Dei mei.

10 Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicat tibi, & corruas.

11 Generatio, quæ patri suo maledicit, & quæ matri suæ non benedicit.

12 Generatio, quæ sibi munda videtur, & tamen non est loia à sordibus suis.

13 Generatio, cujus excelsi sunt oculi, & palpebræ ejus in alta surrectæ.

14 Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus.

15 Sanguisugæ duæ sunt filiæ, dicentes: Affert, affert,

Tria sunt insaturabilia, & quartum, quod nunquam dicit: Sufficit.

16 Infernus, & os vulvæ, & terra, quæ non satiatur aqua: ignis vero nunquam dicit: Sufficit.

17 Oculum, qui subsannat patrem, & qui despicit patrem matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.

18 Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro:

19 Viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, & viam viri in adolescentia.

20 Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum.

21 Per tria movetur terra, & quartum non potest sustinere:

22 Per servum cum regnaverit: per stultum cum saturatus fuerit cibo:

23 Per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta: & per ancillam cum fuerit hæres dominiæ suæ,

24 Quatuor sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus:

25 Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi:

26 Lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum:

27 Regem locusta non habet, & egreditur universa per turmas suas:

28 Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis.

29 Tria sunt, quæ bene gradientur, & quartum, quod incedit feliciter:

30 Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit o cutum:

31 Gallus succinctus lumbos: & aries: nec est rex, qui resistat ei.

32 Est qui stultus apparuit postquam ele-
vatus est in sublimem : si enim intellexisset ,
ori suo imposuisset manum.

33 Qui autem fortiter premit ubera ad
eliciendum lac , exprimit butyrum : & qui
vehementer emungit , elicit sanguinem : &
qui provocat iras , producit discordias.

CAPVT XXXI.

1 Exhortatur ne mulieribus dederis substantiam
tuam , nec regibus vinum , sed incontinentibus : aperi
os tuum muto : vindicta inopem : Laus & varietas
mulierum fortis : pulchritudo fallax gratia.

1 Verba Lamuelis regis. Visio , qua
contudivi eum mater sua.

2 Quid dilecte mi , quid dilecte uteri mei ,
quid dilecte votorum meorum ?

3 Ne dederis mulieribus substantiam tuam ,
& divitias tuas ad delendos reges.

4 Noli regibus , o Lamuel , noli regibus
dare vinum : quia nullum secretum est ubi
regnat ebrietas.

5 Et ne forte bibant , & obliviscantur judi-
ciorum , & mutant causam filiorum pauperis.

6 Date siceram incontinentibus , & vinum his
qui anaro sunt animo :

7 Bibant , & obliviscantur egestatis suae ,
& doloris sui non recordentur amplius.

8 Aperi os tuum muto , & causis omnium
filiorum qui pertranseunt :

9 Aperi os tuum , decerne quod justum
est , & judica inopem & pauperem.

10 Mulierem fortem quis inveniet ? pro-
cul , & de ultimis finibus pretium ejus.

11 Confidit in ea cor viri sui , & spoliis
non indigebit.

12 Reddet ei bonum , & non malum , om-
nibus diebus vitae suae.

13 Quasivit lanam & linum , & operata
est consilio manuum suarum.

14 Facta est quasi navis institoris , de
longe portans panem suum.

15 Et de nocte surrexit , deditque praedam
domesticis suis , & cibaria ancillis suis.

16 Consideravit agrum , & emit eum : de
fructu manuum suarum plantavit vineam.

17 Accinxit fortitudine lumbos suos , &
roboravit brachium suum.

18 Gustavit & vidit quia bona est nego-
tiatio ejus : non extinguetur in nocte lu-
cerna ejus.

19 Manum suam misit ad fortia , & digiti
ejus apprehenderunt fufum.

20 Manum suam aperuit inopi , & palmas
suas extendit ad pauperem.

21 Non timebit domui suae à frigoribus
nivis : omnes enim domestici ejus vestiti
sunt duplicibus.

22 Siragulatam vestem fecit sibi : byssus &
purpura indumentum ejus.

23 Nobilis in portis vir ejus , quando se-
derit cum senatoribus terrae.

24 Sindonem fecit , & vendidit , & cin-
gulum tradidit Chanaanæo.

25 Fortitudo & decor indumentum ejus ,
& ridebit in die novissimo.

26 Os suum aperuit sapientiae , & lex cle-
mentiae in lingua ejus.

27 Consideravit seminas domus suae , &
panem otiosa non comedit.

28 Surrexerunt filii ejus , & beatissimam

praedicaverunt , vir ejus , & laudavit eam.

29 Multae filiae congregaverunt divitias :
tu supergressa es universas.

30 Fallax gratia , & vana est pulchritudo :
mulier timeris Dominum , ipsa laudabitur.

31 Date ei de fructu manuum suarum : &
laudent eam in portis opera ejus.

ECCLESIASTES,

Qui ab Hebraeis

COHELETH

appellatur.

CAPVT PRIMVM.

*Omnia vana , & nihil sub sole novum : cuncta-
rum quoque rerum difficilem esse inquisitionem ,
eamque vanam , & spiritus afflictionem.*

1 Verba Ecclesiastae filii David , regis
Ierusalem.

2 Vanitas vanitatum dixit Ecclesia-
stes : vanitas vanitatum : & omnia vanitas.

3 Quid habet amplius homo de universo
labore suo , quo laborat sub sole ?

4 Generatio praeterit , & generatio advenit :
terra autem in aeternum stat.

5 Oritur sol , & occidit , & ad locum suum
revertitur : ibique renascens :

6 Gyrat per meridiem , & flexitur ad aquí-
lonem : lustrans universa in circuitu pergit
spiritus , & in circulos suos revertitur.

7 Omnia flumina intrant in mare , & ma-
re non redundat : ad locum , unde exeunt
flumina , revertuntur ut iterum fluant.

8 Cunctae res difficiles : non potest eas
homo explicare sermone. Non saturatur
oculus visu : nec auris audiri impletur.

9 Quid est quod fuit ? ipsum quod futu-
rum est : quid est quod factum est ? ipsum
quod faciendum est.

10 Nihil sub sole novum , nec valet quis-
quam dicere : Ecce hoc recens est : jam
enim praecessit in saeculis , quae fuerunt ante
nos.

11 Non est priorum memoria : sed nec
eorum quidem , quae postea futura sunt , erit
recordatio apud eos , qui sururi sunt in no-
vissimo.

12 Ego Ecclesiastes fui rex Israël in Ieru-
salem.

13 Et proposui in animo meo quærere &
investigare sapienter de omnibus , quae fiunt
sub sole. Hanc occupationem pessimam de-
dit Deus filiis hominum , ut occuparentur
in ea.

14 Vidi cuncta , quae fiunt sub sole , &
ecce universa vanitas , & afflictio spiritus.

15 Perversi difficile corriguntur , & stul-
torum infinitus est numerus.

16 Locutus sum in corde meo , dicens :
Ecce magnus effectus sum , & praecessi om-
nes sapientia , qui fuerunt ante me in Ieru-
salem : & mens mea contempta est multa
sapienter , & didici.

17 Deditque cor meum ut scirem pruden-
tiam atque doctrinam , erroresque & stul-
titiarum : & agnovi quod in his quoque
E o 3

esset labor, & afflictio spiritus;

18 Eo quod in multa sapientia, multa sit indignatio: & qui addit scientiam, addit & laborem.

C A P V T I I.

In affluentia deliciarum, divitiarum adificiorum & in horum labore est vanitas, & afflictio spiritus: dixit etiam quanta sit vanitatis congregatio futuro heredi, qui qualis futurus sit ignoratur.

1 **D**ixi ego in corde meo: Vadam, & affluam deliciis, & fruor bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas.

2 Risum reputavi errorem: & gaudiodixi: Quid frustra deciperis?

3 Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitareque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum: quo facto opus est sub sole numero dierum vite sue.

4 Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos, & plantavi vineas.

5 Feci hortos, & pomaria, & consevi ea cuncti generis arboribus,

6 Et Extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam lignorum germinantium.

7 Possedi servos & ancillas, multamque familiam habui, armenta quoque, & magnos ovium greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem:

8 Coacervavi mihi argentum, & aurum, & substantia regum, ac provinciarum: feci mihi cantores, & cantatrices, & delicias filiorum hominum, scyphos, & urceos in ministerio ad vina fundenda.

9 Et supergressus sum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Ierusalem: sapientia quoque perseveravit mecum:

10 Et omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis: nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur, & oblectaret se in his, quæ præparaveram: & hanc ratus sum partem meam, si uterex labore meo.

11 Cumque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.

12 Transivi ad contemplandam sapientiam, erroresque & stultitiam (quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem factorem suum?)

13 Et vidi quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum distat lux à tenebris.

† Infid. 14 † Sapientis oculi in capite ejus stultus
2. 1. In tenebris ambulat: & didici quod unus
Prov. 17. 14. unusque esset interitus.

15 Et dixi in corde meo: Si unus & stultus & meus occasus erit, quid mihi prodest quod maiorem sapientiæ dedit operam? Locutusque cum mente mea, animadverti quod hoc quoque esset vanitas.

16 Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, & futura tempora oblivione cuncta pariter operient: mori & doctas similiter ut indoctos.

17 Et ideo tradidi me vite meæ, videntem mala universa esse sub sole, & cuncta

vanitatem & afflictionem spiritus.

18 Rursus detestatus sum omnem industriam meam, quæ sub sole studiosissime laboravi, habiturus heredem post me,

19 Quem ignoro, utrum sapiens an stultus futurus sit, & dominabitur in laboribus meis, quibus desudavi & sollicitus fui: & est quidquam tam vanum?

20 Unde cessavi, renuntiavique cor meum ultra labore sub sole.

21 Nam cum alius laboret in sapientia, & doctrina, & sollicitudine, homini otioso quæsitæ dimittit: & hoc ergo, vanitas, & magnum malum.

22 Quid enim proderit homini de universo labore suo, & afflictione spiritus, quæ sub sole cruciatus est?

23 Cuncti dies ejus doloribus & ærumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit: & hoc nonne vanitas est?

24 Nonne melius est comedere & bibere, & ostendere animæ suæ bona de laboribus suis? & hoc de manu Dei est?

25 Quis ita devorabit, & deliciis affluet ut ego?

26 Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam, & scientiam, & lætitiā? peccatori autem dedit afflictionem, & curam superfluum, ut addat, & congreget, & tradat ei qui placuit Deo: sed & hoc vanitas est, & cassa sollicitudo mentis.

C A P V T I I I.

Quod omnia suo proveniant tempore & transeant: quodque in nullis hic fluxis sit mentis quies: unus quoque sit hominis ac sumentorum interitus.

1 **O**mnia tempus habent, & suis spatiis transeunt universa sub czlo.

2 Tempus nascendi, & tempus moriendi. Tempus plantandi & tempus evellendi quod plantatum est.

3 Tempus occidendi, & tempus sanandi. Tempus destruendi, & tempus ædificandi,

4 Tempus flendi, & tempus ridendi.

Tempus plangendi, & tempus saltandi.

5 Tempus spargendi lapides, & tempus colligendi.

Tempus amplexandi, & tempus longè fieri ab amplexibus.

6 Tempus acquirendi, & tempus perdendi. Tempus custodiendi, & tempus abjiciendi.

7 Tempus scindendi, & tempus consuendi. Tempus tacendi, & tempus loquendi.

8 Tempus dilectionis, & tempus odij.

Tempus belli, & tempus pacis.

9 Quid habet amplius homo de labore suo?

10 Vidi afflictionem, quam dedit Deus filiis hominum, ut distendantur in ea.

11 Cuncta fecit bona in tempore suo, & mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus, quod operatus est Deus ab initio usque ad finem:

12 Et cognovi quod non esset melius nisi latari, & facere bene in vita sua.

13 Omnis enim homo, qui comedit & bibit, & videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est.

14 Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum: non possumus eis quidquam addere, nec auferre, quæ fecit Deus ut timeatur.

15 Quod

15 Quod factum est, ipsum permanet : quærat ea sunt, jam fuerunt : & Deus in staurat quod abiit.

16 Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, & in loco iustitiæ iniquitatem.

17 Et dixi in corde meo : Iustum & impium iudicabit Deus, & tempus omnis rei tunc erit.

18 Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, & ostenderet similes esse bestis.

19 Adcirco unus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusque conditio : sicut moritur homo, sic & illa moriuntur : similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius : cuncta subjacent vanitati.

20 Et omnia pergunt ad unum locum : de terra facta sunt, & in terram pariter re-vertuntur.

21 Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus iumentorum descendat deorsum ?

22 Et deprehendi nihil esse melius quam lætari hominem in opere suo, & hanc esse partem illius. Quis enim cum adducet, ut post se futura cognoscat ?

CAPUT IV.

Vanitatem hujus vite arguit sapiens ex innocentium oppressione, & quod industria humana sit invidia obnoxia : item quod stultus secure in otio agit, alio qui heredem non habet thesaurizante : explicat commoda societatis, regum regnorumque vanitatem, & obedientiam præfert stultorum victimis.

1 VERTI me & ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrynas innocentium, & neminem consolatorem : nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos.

2 Et laudavi magis mortuos, quam vi-ventes :

3 Et feliciorum utroque iudicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala quæ sub sole sunt.

4 Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias animadverti patere invidiæ proximi : & in hoc ergo vanitas, & cura superflua est.

5 Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas dicens :

6 Melior est pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore, & afflictione animi.

7 Considerans reperi & aliam vanitatem sub sole :

8 Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis : nec recogitat dicens : Cui laboro, & fraudo animam meam bonis ? in hoc quoque vanitas est, & afflictio pessima.

9 Melius est ergo duos esse simul, quam unum, habent enim emolumentum societatis suæ :

10 Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Vx soli : quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.

11 Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo : unus quomodo calefiet ?

12 Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei : stuniculus triplex difficile temptatur.

13 Melior est puer pauper & sapiens, rege senex & stulto, qui nescit prævidere in posterum.

14 Quod de carcere carenisque interdum quis egrediatur ad regnum : & alius natus in regno, inopia consumatur.

15 Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui con-surgeret pro eo.

16 Infinitus numerus est populi omnium, qui fuerunt ante eum : & qui postea futuri sunt, non lætabuntur in eo, sed & hoc vanitas & afflictio spiritus.

17 Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias. Multo enim melior est obedientia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt quid faciunt mali.

CAPUT V.

Nil temerè de Deo & ejus providentia loquendum : vota reddenda : non mirandum de egenorum oppressione, cum iniqui iudicem habeant, item quam sit misera conditio avari numquam impleti, & divitis coarctantis divitias, in proprium nunquam malum.

1 NE temerè quid loquaris : neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem tuum coram Deo. Deus enim in cælo, & tu super terram : idcirco sint pauci sermones tui.

2 Multas curas sequuntur somnia, & in multis sermonibus invenietur stultitia.

3 Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere : displicet enim ei : fidelis & stulta promissio : sed quodcumque voveris redde.

4 Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere.

5 Non dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam, neque dicas coram angelo : Non est providentia : ne forte iratus Deus contra sermones tuos dissipet cuncta opera manuum tuarum.

6 Vbi multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, & sermones innumeri : tu vero Deum time.

7 Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & subverti justitiam in provincia, non mireris super hoc negotio : quia excelso excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alii.

8 Et insuper universæ terræ rex imperat servienti.

9 Avarus non implebitur pecunia : & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis : & hoc ergo vanitas.

10 Vbi multæ sunt opes, multi & qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis.

11 Dulcis est somnus operanti, sive parum, sive multum comedat : saturitas autem divitis non finit eum dormire.

12 Est & alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole. divitæ conservatæ in malam domum sui.

13 Pereunt enim in afflictione pessima : generavit filium, qui in tumba cæset etiam.

† 1.
Regum
25.22.
Osee 6.
6.

† 16.
20.20.

† 14. Sicut egressus est nulus de utero matris suæ, sic revertetur: & nihil auferet secum de labore suo.

15. Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in venum?

16. Cunctis diebus vitæ suæ comedit in tenebris & in curis multis, & in zymna atque tristitia.

17. Hoc itaque visum est mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub sole, numero dierum vitæ suæ, quos dedit ei Deus: & hæc est pars illius.

18. Et omni homini, cui dedit Deus divitias, atque substantiam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis, & fruatur parte sua, & lætetur de labore suo: hoc est donum Dei.

19. Non enim satis recordabitur dierum vitæ suæ, eo quod Deus occupet deliciis cor ejus.

CAPUT VI.

Miser est avari vanitas, qui ne in necessariis quidem audeat partis uti.

1. Et aliud malum, quod vidi sub sole, & quidem frequens apud homines:

2. Vir, cui dedit Deus divitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ, ex omnibus qui desiderat: nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud, hoc vanitas, & miseria magna est.

3. Si genuerit quispiam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies ætatis habuerit, & anima illius non utatur bonis substantiæ suæ, sepulturaque careat: de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus.

4. Frustra enim venit, & pergit ad tenebras, & oblivione delebitur nomen ejus.

5. Non vidit solem, neque cognovit substantiam boni & mali:

6. Etiam si duobus millibus annis vixerit, & non fuerit perfructus bonis, nonne ad unum locum properant omnia?

7. Omnis labor hominis in ore ejus: sed anima ejus non implebitur.

8. Quid habet amplius sapiens à stulto: & quid pauper, nisi ut pergat illuc, ubi est vita?

9. Melius est videre quod cupias, quam desiderare quod nescias, sed & hoc vanitas est & presumptio spiritus.

10. Qui furvus est, jam vocatum est nomen ejus: & scitur quod homo sit, & non possit contra fortorem se in iudicio contendere.

11. Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem.

CAPUT VII.

Vanum est aliorum se quærere, & inter multa quæ quibus magis sint eligenda, sic & sapientia peritior est cum divitiis: dies malus præcavendus: ne plusquam oportet sapiens aut justus sit, quam sit mulieris consortium amatum & periculosum: quæ sunt hæc à Deo creaturæ velle.

1. Quid accessit est homini majora se quærere: cum ignoret quid condu-

cat sibi in vita sua: numero dierum peregrinationis suæ, & tempore quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit?

2. Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa: & dies mortis die natalitatis.

3. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit.

4. Melior est ira risu: quia per tristitiam vulnus, corrigitur animus delinquentis.

5. Cor sapientium ubi tristitia est: & cor stultorum ubi lætitia.

6. Melius est à sapiente corripì, quam stultorum adulatione decipi.

7. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti: sed & hoc vanitas.

8. Calumnia conturbat sapientem, & perdet robur cordis illius.

9. Melior est finis orationis, quam principium. Melior est patiens arrogante,

10. Ne sis velox ad irascendum: quia ira in sinu stulti requiescit.

11. Ne dicas: Quid putas causæ est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? Stulta enim est hujusmodi interrogatio.

12. Vilius est sapientia cum divitiis, & magis prodest videntibus solem.

13. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia: hoc autem plus habet eruditio, & sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo.

14. Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit.

15. In die bona frui bonis, & malam diem præcave: sicut enim hanc, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum justas querimonias.

16. Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ: iustus perit in iustitia sua, & impius multo vivit tempore in malitia sua.

17. Noli esse justus multum: neque plus sapias quam necesse est, ne obsolescas.

18. Ne impie agas multum, & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo.

19. Bonum est te sustentare iustum, sed & ab illo ne subtrahas manum tuam: quia qui timet Deum, nihil negligit.

20. Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis.

21. Non est enim homo justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.

22. Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne accomodes cor tuum: ne forte audas servum tuum maledicentem tibi.

23. Scit enim conscientia tua, quia & tu crebro maledixisti aliis.

24. Cuncta tentavi in sapientia. Dixi: Sapienter efficiar: & ipsa longius recessit à me.

25. Multo magis quam erat: & alia profunditas, quis inveniet eam?

26. Lustravi universa animo meo, ut scirem, & considerarem, & quærerem sapientiam, & rationem: & ut cognoscerem impietatem stulti, & errorem imprudentium.

27. Et inveni amariorum morum mulierem, quæ laqueus venatorum est, & laqueus

† Prov. 22, 1.

† 3.

Regum

2. 46.

2. Prov.

6. 36.

Prov.

20. 9.

1. 104.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

gas, vincula sunt in manus illius. Qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est, capietur ab illa.

28 Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum & alterum, ut invenirem rationem,

29 Quam adhuc quærit anima mea, & non inveni. Vitum de a ille unum reperi mulierem ex omnibus non inveni.

30 Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse se in facis miscuerit quæstionibus. Quis talis ut sapiens est? & quis cognovit solutionem verbi?

CAPUT VIII.

In vultu lucet sapientia: à Dei mandatis non recedendum: homo novit tantum præsentia, neque morsem potest evadere, impij ob Dei indulgentiam liberi peccant: vanissimum videtur quod iustis & impijs similia hic eveniunt: & opus Dei ratio non est investiganda.

1. 1 Sapientia hominis lucet in vultu eius, & potentissimus faciem illius commutabit.

2 Ego ut regis observo: & præcepta iuramenti Dei.

3 Ne festines recedere à facie eius, neque permaneas in opere malo: quia omne, quod voluerit, faciet:

4 Et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis?

5 Qui custodit præceptum non experietur quidquam mali. Tempus & responsum cor sapientis intelligit.

6 Omni negotio tempus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio:

7 Quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio.

8 Non est in hominis potestate prohibere spiritum: nec habet potestatem in die mortis, nec finitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium.

9 Omnia hæc consideravi, & dedi cor meum in cunctis operibus, quæ sunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum.

10 Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viverent, in loco sancto erant, & laudabantur in civitate quasi iustorum operum: sed & hoc vanitas est.

11 Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrant mala.

12 Atiamen peccator ex eo quod centies facit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius.

13 Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Domini.

14 Est & alia vanitas, quæ fit super terram: sunt iusti, quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum: & sunt impii, qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant: sed & hoc vanissimum iudico.

15 Laudavi igitur læticiam, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet, & biberet, atque gauderet: & hoc solum secum auferret de labore suo, in diebus vitæ suæ: quos dedit ei Deus sub sole.

16 Et apposui cor meum ut scirem sapien-

tiam, & intelligerem dissensionem quæ versatur in terra: est homo, qui diebus & noctibus somnum non capit oculis.

17 Et intellexi, quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem, eorum quæ fiunt sub sole: & quanto plus laboraverit ad querendum, tanto minus inveniat, etiam si dixerit sapiens, se nosse, non poterit repetere.

CAPUT IX.

Nemo scit an Dei odio vel amore sit dignus: quod eadem cunctis hic eveniunt: & cum post hanc brevem & incertam vitam non restet tempus, e-randi, morietur nunc operibus instantes incumbendum: & licet sapientia præstet fortitudinem in pauperibus tamen non estimatur.

1 Omnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem: Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit:

2 Sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa æque eveniant iusto & impio, bono & malo, mundo & immundo, immolanti victimas, & sacrificia contemnenti. Sicut bonus, sic & peccator: ut perjurus, ita & ille qui verum dejerat.

3 Hoc est pessimum inter omnia, quæ sub sole sunt, quia eadem cunctis eveniunt. Vade & corda filiorum hominum implentur malitia, & contemptu in vita sua, & post hæc ad inferos deducuntur.

4 Nemo est qui semper vivat: & qui huius rei habeat fiduciam: melior est canis vivus leone mortuo.

5 Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem: quia oblivioni tradita est memoria eorum.

6 Amor quoque, & odium, & invidia simul perierunt, nec habent partem in hoc sæculo, & in opere quod sub sole geritur.

7 Vade ergo & comede in læticia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent opera tua.

8 Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.

9 Perfrue vitæ cum uxore, quam diligis, cunctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dari sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuæ: hæc est enim pars in vita, & in labore tuo, quo laboras sub sole.

10 Quodcumque facere potest manus tua: instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.

11 Verum me ad aliud, & vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam: sed tempus, casumque in omnibus.

12 Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis ex tempore supervenerit.

13 Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, & probavi maximam:

14 Civitas parva, & pauci in ea viri:

Ec 5

venit contra eam rex magnus, & vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio.

15 Invenitque est in ea vir pauper, & sapiens, & liberavit urbem per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis.

16 Et dicebam ego, meliorem est sapientiam fortitudine: quomodo erit sapientia pauperis contempta est, & verba ejus non sunt audita?

17 Verba sapientium audiuntur in silentio, plusquam clamor principis inter stultos.

18 Melior est Sapientia, quam arma bellica: & qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

C A P V T X.

Sapientis à stulto differentia: tentationibus potentis spiritus resistendum, de stulto ac servo elationis, & divite ac principe humiliatis: occultus detractor serpenti comparatur: de rege puero, & principibus mane comedentibus: neque regi, neque diviti deprehendendum.

1 **M**ulce morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia & gloria, parva & ad tempus stultitia.

2 Cor sapientis in dextera ejus, & cor stulti in sinistra illius.

3 Sed & in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos æstimat.

4 Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet cessare peccata maxima.

5 Est malum quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens à facie principis:

6 Postquam stultum in dignitate sublimi, & divites sedere deorsum.

7 Vidi servos in equis, & principes ambulantes super terram quasi servos.

† Prov. 26.27. Eccli. 17.29. 8 **†** Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.

9 Qui transfert lapides, affligetur in eis: & qui scindit ligna, vulnerabitur ab eis.

10 Si retusum fuerit ferrum: & hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exaceretur; & post industriam sequetur sapientia.

11 Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit.

12 Verba oris sapientis gratia: & labia insipientis præcipitabunt eum.

13 Initium verborum ejus stultitia, & novissimum oris illius error pessimus.

14 Stultus verba multiplicat. Ignorat homo, quid ante se fuerit: & quid post se futurum sit; quis ei poterit indicare?

15 Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.

16 Vt tibi terra, cujus rex puer est, & cujus principes mane comedunt.

17 Beata terra, cujus rex nobilis est, & cujus principes vescuntur in tempore suo, ad reficiendum, & non ad luxuriam.

18 In pigris humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perstillabit domus.

19 In risum faciunt pariem, & vinum ut epulentur viventes: & pecuniarum obediunt oranti.

20 In cogitatione tua regi ne detrahas, & in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia & aves cæli portabunt vocem tuam, & qui habet pennas annuntiabit sententiam.

C A P V T XI.

Monet nostra aliis impartiri, & semper bene esse operandum: quod hominis judicium post obitum sit immutabile; futuri quoque judicii memoriam retinendam, in quo de omnibus judicandi sumus: iram quoque malitiam à corde auferendam.

1 **M**ues aquas: quia post tempora multa invenies illum.

2 Da partem septem, necnon & octo: quia ignoras quid futurum sit mali super terram.

3 Si repletæ fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

4 Qui observat ventum, non seminat: & qui considerat nubes, numquam metet.

5 Quomodo ignorans quæ sit via spiritus, & quæ ratione compingantur ossa in ventre prægnantis; sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium.

6 Mane semina semen tuum & vespere ne cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur: hoc aut illud; & si utrumque simul: melius erit.

7 Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem.

8 Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, & dierum multorum: qui cum venerint vanitatis arguentur præterita.

9 Lætare ergo juvenis in adolescentia tua, & in bono sit cor tuum in diebus juventutis tuæ, & ambula in viis cordis tui: & in intuitu oculorum tuorum; & scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium.

10 Aufer iram à corde tuo, & amove malitiam à carne tua. Adolescentia enim & voluptas vana sunt.

C A P V T XII.

Deum pro oculis habere in juventute, priusquam succedat molestus senectus, tandemque novissima mori: cumque omnia sint vanitas, Dei præcepta observare, nam de omnibus est reddenda ratio.

1 **M**emento creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas: non mihi placent.

2 Antequam tenebrescat sol, & lumen, & luna, & stellæ, & revertantur nubes post pluviam:

3 Quando commovebuntur custodes domus, & nutabunt viri fortissimi, & otiosæ erunt molentes in minuto numero, & tenebrescent videntes per foramina:

4 Et claudent ostia in platea: in humilitate vocis molentis, & consurgent ad vocem volucris & obsurdescent omnes filie carminis.

5 Excelsa quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta: & dissipabitur capparitis: quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, & circuibunt in platea plangentes.

6 Antequam

6 Antequam rupatur funiculus argenteus, & recurat vitta aurea, & conueratur hy tria super fontem, & constringatur rota super cisternam.

7 Et reuertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

8 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, & omnia vanitas.

9 Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, & enarravit quæ fecerat: & investigans composuit parabolas multas.

10 Quæsiuit verba utilia & conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos.

11 Verba sapientium sicut stimuli, & quasi clavi in altum defixi, quæ per magistrorum consilium data sunt à pastore uno.

12 His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis atque stultitio est.

13 Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo:

14 Et cuncta, quæ sunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonum, siue malum illud sit.

CANTICVM CANTICORVM. SALOMONIS, Quod Hebraice dicitur SIR HASIRIM. CAPVT I.

Hoc canticum totum est mysticum & plenissimum incomprehensibilis amoris Christi erga sponsam suam, ac vicissim sponsa erga Christum sponsum.

1 **O**sculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino,

2 Fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt te.

3 Trahe me: post te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus & lætabimur in te, memores uberum tuorum super vinum: recti diligunt te.

4 Nigra sum, sed formosa, filiz Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.

5 Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol: filii matris meæ pugnauerunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodiui.

6 Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

7 Si ignoraste, O pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, & pascet hœdos tuos juxta tabernacula pastorum.

8 Equitavi meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea

9 Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis: collum tuum sicut monilia.

10 Minutillas auræ facient tibi, vermiculatas argento.

11 Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.

12 Fasciculus myrtæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur

13 Baccus cypræ dilectus meus mihi, in vineis Engaddi.

14 Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum.

15 Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Lectulus noster floridus:

16 Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cyprælina.

CAPVT II.

1 **E**go flos campi, & lilium convallium: 2 Sicut lilium inter spinas, sic anima mea inter filias.

3 Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi: & fructus ejus dulcis gutturi meo.

4 Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.

5 Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore laqueo.

6 Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

7 Adjuro vos filiz Ierusalem, per capreas cervosque camporum, ne suscietis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit.

8 Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles:

9 Similis est dilectus meus caprea, hinnuloque cervorum, en ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.

10 En dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.

11 Iam enim hiems transiit, imber abiit, & recessit.

12 Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit: vox turturis audita est in terra nostra:

13 Ficus protulit grossos suos: vineæ florentes dederunt odorem suum. Surge amica mea, speciosa mea, & veni:

14 Columba mea in foraminibus petrae, in caverna maceræ, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora.

15 Capite nobis vulpes parvulas, & demoliantur vineas: nam vinea nostra floruit.

16 Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia.

17 Donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. Revertere: similis esto: dilecte mi, caprea, hinnuloque cervorum super montes Bether.

CAPVT III.

1 **I**n lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea: quæsiui illum, & non inveni

2 Surgam, & circuibo civitatem: per vias & plateas quæram quem diligit anima mea, quæsiui illum, & non inveni

3 Inveniant me vigiles, qui custodiunt civitatem

civitatem : Num quem diligit anima mea vidisti ?

4 Paululum cum pertransissem eos , inveni quem diligit anima mea . tenui eum , & dixi : donec introirem illum in domum matris meae , & in cubiculum genitricis meae .

5 Adjuro vos filiae Ierusalem per capreas , cervolque camporum , ne succutatis , neque evigilare faciatis dilectam , donec ipsa velit .

6 Quae st ista , quae ascen sit per desertum , sicut virgula fani ex aromatibus myrrhae , & thuris , & universi pulveris pigmentarii ?

7 In lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel :

8 Omnes tenentes gladios , & ad bella doctissimi : uniuscujusque ensis super femur suum propter timores nocturnos .

9 Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani :

10 Columnas ejus fecit argenteas , reclinatorium aureum , ascensum purpureum : media charitate constravit propter filias Ierusalem :

11 Egredimini & videte filiae Sion regem Salomonem in diademate , quo coronavit illum mater sua in die desponsationis illius , & in die lætitiæ cordis ejus .

CAPUT IV.

1 **Q**uam pulchra es amica mea , quam pulchra es ! Oculi tui columbarum , absque eo quod intrinsecus latet . Capilli tui sicut greges caprarum , quae ascenderunt de monte Galaad .

2 Dentes tui sicut greges tonsarum , quae ascenderunt de lavacro , omnes gemellis foribus , & sterilis non est inter eas .

3 Sicut vitra coccinea , labia tua : & eloquium tuum , dulce . Sicut fragmen mali punici , ita genae tuae , absque eo quod intrinsecus latet .

4 Sicut turris David collum tuum , quae edificata est cum propugnaculis : mille clypei pendent ex ea , omnis armatura fortium .

5 Duo ubera tua , sicut duo hinnuli caprae gemelli , qui pascuntur in lilis .

6 Donec aspiret dies , & inclinentur umbrae , vadam ad montem myrrhae , & ad collem thuris .

7 Tota pulchra es , amica mea : & macula non est in te .

8 Veni de Libano sponsa mea , veni de Libano , veni : coronaberis de capite Amana , de vertice Sanir & Hermon , de cubilibus leonum , de montibus pardorum .

9 Vulnerasti cor meum soror mea sponsa , vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum , & in uno crine colli tui .

10 Quam pulchrae sunt mammae tuae soror mea sponsa ! pulchriora sunt ubera tua vino , & odor unguentorum tuorum super omnia aromata .

11 Favus distillans labia tua sponsa , mel & lac sub lingua tua . & odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris .

12 Hortus conclusus , fons signatus .

13 Emissiones tuae paradisus malorum

pani orum cum pomorum fructibus . Cypri cum nardo .

14 Nardus & crocus , stibula & cinnamomum cum universis lignis Libani , myrrha & abie cum omnibus primis unguentis .

15 Fons hororum : puteus aquarum viventium , quae fluunt impetu de Libano .

16 Surge aquilo , & veni zuster , perfusa hortum meum , & sicut aromata illius .

CAPUT V.

1 **V**eniat dilectas meus in hortum suum , & comeda fructum pomorum suorum . Veni in hortum meum foras mea sponsa , messui myrrham meam cum aromatibus meis : comedi favum & manille meo , bibi vinum meum cum lacte meo : comedite amici , & bibite , & inebriamini carissimi .

2 Ego dormio , & cor meum vigilat : vox dilecti mei pulsantis : Aperi mihi soror mea , amica mea , columba mea , immaculata mea : quia caput meum plenum est rore , & cincinni mei guttis nocturnis .

3 Expoliavi me tunica mea : quomodo induar illa ? lavi pedes meos , quomodo inquinabo illos ?

4 Dilectus meus misit manum suam per foramen , & venter meus intremuit ad tactum ejus .

5 Surrexi , ut aperirem dilecto meo : manus meae stillaverunt myrrham , & digiti mei pleni myrrha probatissima .

6 Pessulum ostii mei aperui dilecto meo : at ille declinaverat , atque transierat . An mea liquefacta est , ut locutus est : quae sivi , & non inveni illum : vocavi , & non respondit mihi .

7 Invenierunt me custodes qui circumneunt civitatem : percusserunt me , & vulneraverunt me : tulerunt pallium meum mihi custodes murorum .

8 Adjuro vos filiae Ierusalem , si inveneritis dilectum meum , ut nuntietis ei quia amore laqueo .

9 Qualis est dilectus tuus ex dilecto , & pulcherrius mulierum ? qualis est dilectus tuus ex dilecto , quia sic adjurasti nos ?

10 Dilectus meus candidus & rubicundus , electus ex millibus .

11 Caput ejus aurum optimum : Cornu ejus sicut elatae palmarum , nigrae quasi corvus .

12 Oculi ejus sicut columbae super rivulos aquarum , quae lacte sunt lotae , & resident juxta fluentia plenissima .

13 Genae illius sicut areolae aromatum confixae a pigmentariis . Labia ejus sicut distillantia myrrham primam .

14 Manus illius tornatiles autem , plene hyacinthis . Venter ejus eburneus , distinctus sapphiris .

15 Crura illius columnae marmoreae , quae fundatae sunt super bases aureas . Species ejus ut Libani , electus ut cedri .

16 Guisur illius suavissimum , & totus desiderabilis : talis est dilectus meus , & ipse est arucus meus , sicut Ierusalem .

17 Quo abiit dilectus tuus , & pulcherrius mulierum ? quo declinavit dilectus tuus ? & quatenus cum tecum .

CAPUT VI.

CAPVT VI

1 Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatum, ut pascat in hortis, & lilia colligat.

2 Ego dilectio meo, & dilectus meus mihi, qui patitur inter lilia.

3 Pulchra es amica mea, suavis, & decora sicut Ierusalem: terribilis ut castrorum acies ordinata.

4 Averte oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad.

5 Dentes tui sicut grex ovium, quæ ascenderunt de lavatio, omnes gemellis fortibus, & sterilis non est eis.

6 Sicut cortex mali punici, sic genæ tuæ absque occultis tuis.

7 Sexaginta sunt reginæ, & octoginta concubinae, & adolescentulæ non est numerus.

8 Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, electa generici suæ. Viderunt eam filia, & beatissimam prædicaverunt, reginæ & concubinae, & laudaverunt eam.

9 Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora confurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?

10 Descendi in hortum nucum, ut viderem poma convallium, & inspicerem si florisset vinea, & germinassent mala punica.

11 Nescivi: anima mea conturbabit me, propter quadrigas Aminadab.

12 Revertere, revertere Salamis: revertere, revertere, ut intueamur te.

CAPVT VII

1 Quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis? iuncturæ femorum tuorum, sicut monilia quæ fabricata sunt manu artificis.

2 Umbilicus tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis.

3 Duo ubera tua, sicut duo hinnuli gemelli capræ:

4 Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in Hesebon, quæ sunt in porta filia multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascus.

5 Caput tuum ut Carmelus: & comæ capitis tui, sicut purpura regis vincita canaliculis.

6 Quam pulchra es, & quam decora charissima, in deliciis?

7 Statura tua assimilata est palmæ, & ulera tua botris.

8 Dixi: Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius: & erunt ubera tua sicut botri vineæ, & odor oris tui sicut malorum.

9 Gutture tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labique & dentibus illius ad ruminandum.

10 Ego dilectio meo, & ad me conversio eius.

11 Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.

12 Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus partu-

riunt, si floruerunt mala punica: ibi dabo tibi ubera mea.

13 Mandragoræ dederunt odorem. In portis nostris omnia poma: nova & vetera, dilecte mi, servavi tibi.

CAPVT VIII

1 Quid mihi det te fratrem meum surgentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat?

2 Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ: ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum.

3 Læva eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

4 Adjuro vos filia Ierusalem: ne susceperis, neque evigilare facias dilectam, donec ipsa velit.

5 Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, delicias affluens, innixa super dilectum suum? Sub arbore malo suscitavi te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua.

6 Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum: quia tortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio: lampades ejus, lampades ignis atque flammarum.

7 Aquæ mularum non poterunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam: si dederit homo omnem substantiam donis suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

8 Soror nostra parva, & ubera non habet: quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est?

9 Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea: si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis.

10 Ego murus: & ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem repiciens.

11 Vineam fuit pacifico in ea, quæ habet populos: tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu ejus mille argenteos.

12 Vineam meam coram me est. Mille tui pacifici, & ducenti his qui custodiam fructus ejus.

13 Quæ habitas in hortis, amici auctant: fac me audire vocem tuam.

14 Fuge dilecte mi, & assimilare capræ hinnuloque cervorum super montes aromatum.

LIBER

SAPIENTIÆ

CAPVT PRIMVM

*Judices sint justii: Dominus invenitur si simplici corde & fide queratur, fugit autem à peccatoribus & vanis cogitationibus. Cumque omnia se le-
mè leum iustice potest mutare, & dicitur, & mendacium detestanda: omnia fecit Deus ad vitam, non morte intendens, quam sibi peccator accipere.*

1 Diligite & justitiam, qui judicatis terram. & Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum.

2 Quo

† 3.
Reg. 3.
† 1sa.
† 36.

3 Dixerunt intra se per patientiam agentes,
& per angustia spiritus gentes: Hi sunt
quod habuimus aliquando in derisum, &
in ludibrium in prosperis.

† Supr.

3. 1.

4 † Nos insensati vitam illorum aestima-
mus infamiam, & faciem illorum sine
honore:

5 Ecce quomodo computati sunt inter fi-
lios Dei, & inter sanctos illorum est.

6 Ergo curavimus via ventris, & iusti-
tiae lumen non luxit nobis, & Sol intelli-
gentiae non est ortus nobis.

7 Iactati sumus in via iniquitatis & perdi-
tionis, & ambulavimus vias difficiles, viam
autem Domini ignoravimus.

8 Quid nobis profuit superbia? aut di-
vitiarum jactantia? Quid contulit nobis?

9 † Transierunt omnia illa tamquam um-
bra, & tamquam visus percurrentis.

† 2

Par.

29. 15.

Sup. 2.

5.

Prov.

30. 19.

10 † Et tamquamavis quae pertransit flu-
ctuantem aquam: cuius, cum praterierit,
non est vestigium invenire, neque semi-
tam carinae in fluctibus:

11 Aut ut quavis, quae transvolat in
aëre, cuius nullum invenitur argumentum
itineris, sed tantum sonitus alarum ver-
berans levem ventum, & sciens per vim
itineris aërem: communis alis transvola-
vit, & post hoc nullum signum invenitur
itineris illius:

12 Aut tamquam sagitta emissa in locum
destinatum, divinus aëre continuo in se re-
clusus est; ut ignoretur transitus illius:

13 Sic & nos nati continuo desivimus
esse: & virtutis quidem nullum signum va-
luimus ostendere: in malipotentia autem
nostra consumpti sumus.

14 Talia dixerunt in inferno hi, qui pec-
caverunt:

† Prov.

10. 28.

Ex. 11.

7.

Isai.

1. 4.

15 † Quoniam spes impii tamquam lanu-
go est, quae à vento tollitur: & tamquam
spuma gracilis, quae à procella dispergitur:
& tamquam fumus, qui à vento diffusus
est: & tamquam memoria hospitis unius
diei praeferuntis.

16 Iusti autem in perpetuum vivent, &
apud Dominum est merces eorum, & co-
gnatio illorum apud Altissimum.

17 Ideo accipient regnum decoris, & dia-
dema speciei de manu Domini: quoniam
dextera sua teget eos, & brachio sancto
suo defendet illos.

† Psal.

17. 40.

Ephes.

6. 13.

18 † Accipiet armaturam zelus illius,
& armabit creaturam ad ultimum inimi-
corum.

19 Induet pro thorace iustitiam, & ac-
cipiet pro galea iudicium certum.

20 Sumet scutum inexpugnabile equita-
tem:

21 Acuet autem duram iram in lanceam,
& pugnabit cum illo orbis terrarum con-
tra insensatos.

22 Ibunt directe emissiones fulgurum, &
tamquam à bene curvato arcu nobis ex-
terminabuntur, & ad certum locum in-
sistent.

23 Et à petrosa ira pluviae mitteretur gran-
dina, exardescet in aqua maris, &
flumen concurret ducere.

24 Contra illos stabit splendor virtutis,

& tamquam turbo venti divider illos: &
ad eternum perdetur omniem terram ini-
quitas illorum, & malignitas evertet te-
des potentium.

CAPUT VI.

Reges & iudices ad sapientiam, & iusti-
tiam sectandam exhortatur, & ostendit quam
grave maneat iniustis rebus supplicium: item
quam sit obvia sapientia quae sententiam non: quod-
que ejus acquisitio sit utilis, cuius capax non
est invidus.

1 Melior est sapientia quam vires: & Eccl. 7. 12.
vir prudens quam fortis.

2 Audite ergo reges, & intelligite: disci-
te iudices finium terrarum.

3 Praebete aures vos, qui continetis mul-
titudines, & placetis vobis in turbis na-
tionum:

4 † Quoniam data est à Domino pote-
tas vobis, & virtus ab Altissimo, qui in-
terrogabit opera vestra, & cogitationes
scrutabitur: † Rom. 13. 4.

5 Quoniam cum essetis ministri regni il-
lius, non recte iudicastis nec custodistis
legem iustitiae: neque secundum volunta-
tem Dei ambulastis.

6 Horrende & cito apparebit vobis:
quoniam iudicium durissimum, his qui
praesunt, fiet.

7 Exiguo enim conceditur misericordia:
potentes autem potenter tormenta patientur.

8 † Non enim subtrahet personam cu-
iusquam Deus, nec verebitur magnitudi-
nem cuiusquam: quoniam pusillum & ma-
gnum ipse fecit, & aequaliter cura est illi
de omnibus. † Deut. 10. 17. 2 Par. 17. 7. Eccl. 3. 15. Rom. 2. 11. Gal. 2. 6. Ephes. 6. 9. Col. 3. 25. 1 Cor. 10. 34. 1. Pet. 1. 17.

9 Fortioribus autem fortior instat cru-
ciatio.

10 Ad vos ergo reges sunt hi sermones
mei, ut discatis sapientiam, & non excidatis.

11 Qui enim custodierint iusta iuste, ju-
stificabuntur: & qui didicerint ista, inve-
nient quid respondeant.

12 Concupiscite ergo sermones meos,
diligite illos, & habetis disciplinam.

13 Clara est, & quae nunquam marcescit
sapientia, & facile videtur ab his qui di-
ligunt eam, & invenitur ab his qui quae-
runt illam.

14 Praeoccupat qui se concupiscunt, ut
illis se prior ostendat.

15 Qui de luce vigilaverit ad illam, non
latoabit: assidentem enim illam foribus
suis inveniet.

16 Cogitare ergo de illa, sensus est con-
summatus: & qui vigilaverit propter illam,
cito curas erit.

17 Quoniam dignos se ipsa cito ait quae-
rens, & in viis ostendit se illis hilariter, &
in omni patientia occurrere illis.

18 Virtutem enim illius, veritatem est disci-
plinam concupiscere.

19 Cura ergo de sapientia, dilectio est: &
dilectio, custodia legem illius est, custo-
dia autem legum, consummatio incor-
ruptionis est:

20 Incorruptio autem recte est: proxi-
mum Deo.

21 Concupiscencia itaque sapientiae de-
ducit ad regnum perpetuum.

L. aut aux
obsequium

7. Si ergo delectamini colitis & recipitis,
dum expulsi, a ligae lapientiam, ut in
veritatem regnatis.

33 *Prælogia lumen sapientie omnes qui*
per te suscipiunt

Quod est, utem sapientia, & quem-
laudem facta sit referam: & non ab-
cedam à vobis sacramenta Dei, sed ab
initio nativitatis investigabo, & ponam in
lucem scientiam illius, & non præteribo
veritatem:

25 N. que cum invidia tabescente iter habet: quoniam talis homo non erit particeps sapientiae.

6 Multitudo autem sapientium sanitas
est orbis terrarum : & rex sapiens stabili-
mentum populi est.

27 Ergo accipite disciplinam per sermones meos, & proderit vobis.

C A P V T VII

Cum unus sit omnibus introitus ad vitam, & similis exitus; pro omnibus eligendus est sapientia, adferens secum cunctis bonis, habens secum spiritum intelligentie multiplicem; & quæ hac mirum in modum extollitur, quamque abunde auctor fuerat affectus.

2 **S**VM quidem & ego mortalis homo,
similis omnibus, & ex genere terreni
illius, qui prior factus est, & in ventre ma-
tris figuratus sum caro,

† Job. 2. Decem mensium tempore † coagulatus
10.10. sum in sanguine, ex semine hominis, &
del. Etamento somni conveniente.

• Progo natus accepi communem aërem,
& in fin ilter factam decidi terram, & pri-
mam vocem fimiliter omnib⁹ emifi plorans.

4to involucris nutritis sum, & curis magnis:

5 Nemo enim ex regibus aliud habuit na-
tivitatis initium.

¶ 15. i. **Q**uod + Vltus ergo introitus est omnibus ad
21. vitam : & similis exitus.

1. *Tim.* 7 Propter hoc oprávi, & datus est mihi
6. 7. Eñius : & invocavi, & venit in me spíritus
sapientiæ :

3. L'apostrophe à l'illustre régence & à ses membres, & l'éloge de son état, n'ont rien de comparatif.

9 † Nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lumen effluabitur argentum in conspectu illius.

ro super salutem & speciem dilexi illam,
& propolui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile est lumen illius.

11. Veniunt autem mihi omnia bona
per te cum illa, & innumerabilis honestas
per manus illius.

12. Et laus omnia omnia: quoniam
an. crederet me illa sapientia, & ignora-
bam quoniam horum omnium mater est.

Quæ hæc fæctioe dicit, & sine in
vitiis convulso, & honesta em illas
non abscondo.

14. Iste autem laurus est hominibus commendatus, principes scilicet et amicis Dei, propter disciplinæ donum commendati.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

tenna, & praefumere digna horum gerit
dantur : quoniam ipse sapientiae dux est,
& sapientium emendator :

16 In annu erim illius & nos, & sermo-
nes nostri, & omnis sapientia, & experimen-
ta scientia & disciplina.

17 Ipse enim dedit mihi horum, quæ
sunt, scientiam veram: ut sciam & ipse ho-
nem orbis terrarum, & virtutes elementorū.

18 Initium, & confirmationem; & medietatem tenentium, vicissitudinum permutationes, & commutationes tenentium.

19 Anni cursus, & Stellarum dispositiones;
20 Naturas animalium, & iras bestiarum,
vim vento um, & cogitationes hominum.

differentias virgultorum, & virgines radicum,

21 Et quæcumque sunt abscondita & impro-
vita, didici; omnium enim artifex docuit
me sapientia.

2. Est enim in illa Spiritus intelligentie,
sacrus, unicus, multiplex, subtilis, di-
sertus, nobilis, incoquinatus, certus,
suavis, amans bonum, acutus, quem nihil
verat, benefaciens.

23. Humanus, benignus, stabilis, certus;
securus, omnem habens virtutem, omnia
prospiciens, & qui capiat omnes spiritus:
Intelligibilis, nundus, subtilis.

24. Omnibus enim mobilibus mobiliore est
sapiencia : attingit autem ubique propter
suam munditiam.

25 Vapor est enim virtutis Dei, & emanatio quædam est claritatis omnipotentis Dei sincera : & ideo nihil inquinatum in eam incurrit.

26 † Candor est enim lucis æternæ, & † Hæ-
speculum sine macula Dei majestatis, & 1.3.
imago bonitatis illius.

27 Et cum sit una, omnia potest, & in se
permanens omnia innovat, & per nationes
in animas sanctas se transfert, amicos Dei
& prophetas constituit.

23 Neminem enim diligit Deus, nisi eum,
qui cum sapientia inhabitat.

29 Et si enim hæc speciosior sole, & super
omnem dispositionem stellarum, luci com-
parata invenitur prior,

30 Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia.

C A P V T V I I I.

*Cum sapientiam continentur omni desiderabilia,
summe ambienda est, & à Deo petenda, & qua
Deo datus consentiat.*

1 **A**tingit ergo a fine usque ad finem
2 fortiter, & disponit omnia suaviter.
3 Hanc amavi, & exquiesivi à juventute
4 mea, & quasi sponsam, am in eam allumere,
5 & amator factus sum formæ illius.

3 Generositatem illius floriscat contu-
ernium habens Dei : sed & omnium Do-
minus dilexit illam.

4 Doctrina in ore discipulorum Dei, & electorum operum illorum.
5 Et si divitiarum appetuntur in vita, quid

6 Si autem totius operamur, qui s. portant,
que sunt, n. agis quam illa est artifex?

7 Et si iustitiam quis diligit, laborem
non habebit, et iustus non cadet.

enim, & prudentiam docet, & iustitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.

8 Et si multitudinem scientiæ desiderat quis, scit præterita, & de futuris æstimat: scit versutias sermonum, & dissolutiones argumentorum, signa & monstra scit antequam fiant, & eventus temporum & sæculorum.

9 Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum: sciens quoniam mecum communicabit de bonis, & erit allocutio cogitationis & tædii mei.

10 Habebo propter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud seniores juvenis:

11 Et acutus inveniar in iudicio, & in conspectu potentium admirabilis ero, & facies principum mirabuntur me:

12 Tacentem me sustinebunt, & loquentem me respicient, & sermocinante me plura: manus ori suo imponent.

13 Præterea habebo per hanc, immortalitatem: & memoriam æternam his, qui post me futuri sunt, relinquam.

14 Disponam populos: & nationes mihi erunt subditæ.

15 Timebunt me audientes reges horrendi: in multitudine videbor bonus, & in bello fortis.

16 Intrans in domum meam, conquiescam cum illa: non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiā & gaudium.

17 Hæc cogitans apud me, & commemorans in corde meo: quoniam immortalitas est in cognatione sapientiæ,

18 Et in amicitia illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sine defectione, & in certamine loquelæ illius sapientia, & præclaritas in communicatione sermonum ipsius: circūibam quærens, ut mihi illam assumerem.

19 Puer autem eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.

20 Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoquinatum.

21 Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius esset hoc donum: adiit Dominum: & deprecatus sum illum, & dixi ex totis præcordiis meis:

C A P V T IX.

Oratio sapientis cum agnitione propria imbecillitatis, ad impetrandam à Domino sapientiam quæ cum omnibus necessaria sit, potissimum tamen vestitoribus populorum: incerta est enim humana sapientia.

1. **D**us patrum meorum: & Domine misericordiæ qui fecisti omnia verbo tuo.

2 Et sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturæ, quæ à te facta est.

3 Ut disponat orbem terrarum in æquitate & iustitia, & in directione cordis iudicium judicet:

4 Da mihi sedium tuarum assistentem sapientiam, & noli me reprobare à pueris tuis:

5 Quoniam servus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ homo rusticus, & ex gui-

temporis, & minor ad intellectum iudicii & legum.

6 Nam & si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illis abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur.

7 Tu elegisti me regem populo tuo, & iudicem filiorum tuorum, & filiarum:

8 Et dixisti me ædificare templum in monte sancto tuo, & in civitate habitationis tuæ altare, similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio:

9 Et tecum sapientia tua: quæ novit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum faceres, & sciebat quid esset placitum oculis tuis, & quid directam in præ-

ceptis tuis.

10 Mitte illā de cælis sanctis tuis, & à sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit & mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit apud te:

11 Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet, me in operibus meis sobrie, & custodiet me in sua potentia.

12 Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iuste, & ero dignus sedium patris mei.

13 Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus?

14 Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ providentiæ nostræ.

15 Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.

16 Et difficile æstimamus quæ in terra sunt: & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt quis investigabit?

17 Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu concederis sapientiam, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis:

18 Et sic correctæ sint semitæ eorum qui sunt in terris, & quæ tibi placent didicerint homines:

19 Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi Domine in principio.

C A P V T X.

Commendatur sapientia quod servaverit & à malis liberaverit Adam, Noë, Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph, Moysen, per quem filios Israël de Ægypto duxit per mare rubrum: demersis in eo Ægyptiis.

1 **H**æc illum, qui primus formatus est à Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit,

2 Et eduxit illum à delicto suo, & dedit illi virtutem continendi omnia.

3 Ab hac ut recessit injustus in ira sua, per iram homicidii fraterni deperit.

4 Propter quem, cum aqua deleteret terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans.

5 Hæc & in consensu nequitiæ cum se nationes contulissent, scivit iustum, & conservavit sine querela Deo, & in filii misericordiæ fortem custodivit.

6 Hæc iustum à pereuntibus impiis liberavit fugientem, & descendente in pentapolim:

7 Quibus in testimonium nequitiæ & in gubunda constat deperita terra, & in medio tempore

† 1. Par. 28. 4.

5.

2. Par. 1. 9.

† 1. Par. 8. 22.

27. Ioan. 1. 1.

† 1. Par. 40. 13.

Rom. 11. 34.

1. Cor. 2. 16.

Gen. 1. 27.

† Gen. 2. 7.

† Gen. 8.

† Gen. 7. 21.

† Gen. 11. 2.

† Gen. 19. 17.

temere fructus habentes arbores, & incre-
ditis animæ memoria flans signum salis.

8 Sapientia enim peccatores, non tan-
tum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona,
sed & insipientiæ suæ reliquerunt homini-
bus memoriam, ut in his, quæ peccave-
runt, nec latere possent.

9 Sapientia autem hos, qui se observant
à doloribus liberavit.

† Gen. 28.5. 10 Hæc profugum iræ fratris justum de-
duxit per vias rectas, & ostendit illi regnum
Dei, & dedit illi scientiam sanctorum, ho-
nestavit illum in laboribus, & complevit
labores illius.

11 In fraude circumvenientium illum af-
fuit illi, & honestum fecit illum.

12 Custodivit illum ab inimicis, & à se-
ductoibus tutavit illum, & certamen forte
dedit illi ut vinceret, & sciret quoniam
omnium potentior est sapientia.

† Gen. 37.28. 13 Hæc venditum justum non dereli-
quit, sed à peccatoribus liberavit eum:
descenditque cum illo in foveam,

† Gen. 41.40. 14 Et in vinculis non dereliquit illum,
donec afferret illi sceptrum regni, & po-
tentiam aduersus eos, qui eum deprime-
bant: & mendaces ostendit, qui maculave-
runt illum, & dedit illi claritatem æternam.

† Exod. 2.11. 15 Hæc populum justum, & semen sine
querela, liberavit à nationibus: quæ illum
deprimebant.

16 Intravit in animam servi Dei, & stetit
contra reges horrendos in portis & signis.

17 Et reddidit iustis mercedem laborum
suorum, & deduxit illos in viam mirabili: &
fuit illis in velamento diei, & in luce stella-
rum per noctem.

† Exod. 14.22. 18 Transtulit illos per mare rubrum, &
transvexit illos per aquam nimiam.

† Exod. 12.35. 19 Inimicos autem illorum demersit in
mare, & ab altitudine inferorum eduxit il-
los.

† Exod. 15.1. 20 Ideo iusti tulerunt spolia impiorum,
Et decantaverunt Domine nomen san-
ctum tuum, & victricem manum tuam lau-
daverunt pariter:

21 Quoniam sapientia aperuit os muto-
rum, & linguas infantium fecit disertas.

C A P V T X I

Sapientia filios Israël per desertum deduxit, de-
vittis inimicis, datisque à petra aquas: punitis au-
tem multiplici flagello idololatras Aegyptii: cum
tamen Deus, omnium quærens salutem, longani-
miter solvere peccatores, ut resipiscant quos univer-
sus solo suo nutu continuo perdere posset.

† Exod. 16.1. 1 Duxit opera eorum in manibus
prophetarum sancti.

2 Iter fecerunt per deserta quæ non habi-
tabantur: & in locis desertis fixerunt casas.

† Exod. 17.11. 3 Steterunt contra hostes, & de inimi-
cis se vindicaverunt.

† Num. 20.11. 4 Siti erunt, & invocaverunt te, & data
est illis aqua de petra altissima: & requies
fuit de lapide duro.

5 Per quæ enim poenas passi sunt inimici
illorum à defectione potus sui, & in eis,
cum abundarent filii Israël lacti sunt;

6 Per hæc, cum illis desissent, bene cum
illis actum est.

7 Iam pro tanto quidem senectuti flu-
entis sanguinem dediti iniustis.

8 Qui cum minuerentur in erabibus, &
infantium occisorum, dedit illis abundan-
tem aquam insperare.

9 Ostendens per suum, quæ tuoc sunt,
quomodo odum tuos exaltares, & adversa-
rios horum necares.

10 Cum enim tentati sunt, & quidem cum
misericordia disciplinam accipientes, tur-
bati quemadmodum cum ira iudicati in pi-
torum patierunt.

11 Hos quidem tanquam pater monens
probasti: illos autem tanquam durus rex
interrogans condemnasti.

12 Absentes enim & præsentis similiter
torquebantur.

13 Duplex enim illos acceperat tedium:
& gemitus cum memoria prætorum.

14 Cum enim audirent per sua tormenta
bene secum agi commemorati sunt Domi-
num admirantes in faciem exitus.

15 Quem enim in expositione prava pro-
jectum deriserunt, in finem evectus mirati
sunt, non similiter iustis fruentes.

16 Pro cogitationibus autem insensatis
iniquitatis illorum: quod quidam erian-
tes colebant muros serpentes, & bestias lu-
pervacuas, immisisti illis multitudinem mu-
torum animalium in vindictam:

17 Ut scirent, quia per quæ peccat quis,
per hæc & torquetur.

18 Non enim impossibilis erat omni-
potens manus tua, quæ creavit orbem terra-
rum ex materia divisa, & immittere illis
multitudinem ursum, aut audaces leones.

19 Aut novi generis ira plenas ignotas
bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut
fumi odorem profertentes, aut horrendas ab
oculis scintillas emittentes:

20 Quorum non solum læsura poterat il-
los exterminare, sed & aspectu per timorem
occidere.

21 Sed & sine his uno spiritu poterant
occidi persecutionem passi ab ipsis factis
suis, & dispersi per spiritum virtutis tuæ:
sed omnia in mensura, & numero & pon-
dere disposuisti.

22 Multum enim valere, tibi soli supererat
semper: & virtuti brachii tui quis resistet?

23 Quoniam tanquam momentum stete-
re, sic est ante te orbis terrarum, & tam-
quam gutta roris anteculani, quæ descen-
dit in terram.

24 Sed misereris omnium, quia omnia
potes, & dissimulas peccata hominum
propter poenitentiam.

25 Diligis enim omnia quæ sunt, & nihil
odisti eorum quæ fecisti: nec enim odians
aliquid constituisti, aut fecisti.

26 Quomodo autem posset aliquid per-
manere nisi tu voluisses? aut quod à te vo-
catum non esset conservaretur?

27 Parce autem omnibus: quoniam tua
sunt Domine, qui amas animas.

C A P V T X I I

Ostendis quantæ clementiæ & longanimitatis
Deus corripuit peccatores: & va sancta inco-
gnita subita eos delens, cum non illos tantum, sed
& omnes nationes, nulli illas injuria, tanquam
solum omnium Dominus perdere posset: hæc videli-
cet erga inimicos clementia, electos suos de
† f. 2

suave bonitate bene sperare faciens, eosque à peccatis revocans.

1 Quam bonus & suavis est Domine spiritus tuus in omnibus.

2 Ideoque eos, qui exerrant partibus corripis: & de quibus peccant, admones & alloqueris: ut relictà malitia, credant in te Domine.

3 † Illos enim antiquos inhabitatores terræ sanctæ tuæ, quos exhorruisti,

4 Quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina, & sacrificia injusta,

5 Et filiorum suorum necatores sine misericordia, & comestores viscerum hominum, & devoratores sanguinis à medio sacramento tuo.

6 Et auctores parentes animarum inauxiliatarum, perdere voluisti per manus parentum nostrorum.

7 Ut dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, quæ tibi omnium charior est terra.

8 Sed & his tanquam hominibus pepercisti: & misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent.

9 Non quia impotens eras in bello subicere impios iustis, aut bestiis sævis, aut verbo duro simul exterminare:

10 † Sed partibus iudicans dabas locum poenitentiae, non ignorans, quoniam nequam est natio eorum, & naturalis malitia ipsorum, & quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum.

11 Scire enim erat inaledictum ab initio: nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.

12 Quis enim dicet tibi: quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi impurabit, si perierint nationes, quas tu fecisti:

13 Non enim est alius Deus quam tu, † cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium.

14 Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti.

15 Cum ergo sis iustus, iuste omnia disponis: ipsum quoque qui non debet puniri condemnare, exterum æstimas à tua virtute.

16 Virtus enim tua iustitiæ initium est: & ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.

17 Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, & horum, qui te nesciunt, audaciam traducis.

18 Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reverentia disponis nos: subest enim tibi, cum volueris, posse.

19 Docuisti autem populum tuum pertalia opera, quoniam oportet iustum esse & humanum, & bonæ spei fecisti filios tuos: quoniam iudicans das locum in peccatis poenitentiae.

20 Si enim inimicos servorum tuorum, & debiles morti, cum tanta cruciasti attentione, dans tempus & locum, per quæ possent mutari à malitia;

21 Cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quæ non parcat bas jactantia & con-

ventiones dedisti bonarum promissionum?

22 Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes: & cum de nobis iudicatur, speremus misericordiam tuam.

23 Unde & illis, qui in vita sua insensate & iniuste vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dedisti summa tormenta.

24 † Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos æstimantes hæc, quæ in animalibus sunt supervacua infantium insensatorum more viventes.

25 Propter hoc tanquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti.

26 Qui autem ludibriis & increpationibus non sunt correcti, dignum Dei iudicium experti sunt.

27 In quibus enim patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur videntes, illum, quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt: propter quod & finis condemnationis eorum venit super illos.

C A P V T XIII.

Vani quidem sunt qui ex creaturis Deum non agnoscunt, ipsæ potius creaturæ pro diis coluntur: at illi longe stultiores qui opus artificis Deum dicunt, ab insensato idolo futura interrogantes.

1 Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: & de his quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex.

2 Sed aut ignem, aut spiritum, aut ætherem, aut pyrum stellatum, aut nimiam aquam, aut solem & lunam, rectores orbis terrarum deos putaveunt.

3 Quorum si species delectari, deos putaverunt: sciant quanto his doctior creator omnium speciosior est, speciei enim generator hæc omnia construit.

4 Aut si virtutem & opera eorum mirari sunt intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit fortior est illis:

5 A magnitudine enim speciei & creaturæ, cognoscibiliter poterit creator locum videri.

6 Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi etiam fortiter errant, Deum querentes, & volentes invenire.

7 † Etenim cum in operibus illius conversentur, inquirent: & perscrutum habent quoniam bona sunt, quæ videntur.

8 Iterum autem nec his debet ignosci.

9 Si enim tantum potuerunt scire, et possent æstimare ædificium, quomodo hæc Dominum non facilius invenerant?

10 Infelices autem sunt, & inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, & aurum & argentum, autis inventionem, & similitudines animalium, aut lapidem, id est etiam opus manus antiquæ.

11 † At si quis artifex faber de silva lignum rectam fecerit, & hunc doctus eradat omnemque corripit, & arboris videri de genere fabricet vas utile in conversationem non videri.

† Supp.
11. 16.
1. 1.

23.

† 1. 10.
18.

† Deut.
4. 9.
17. 31.

† 1. 11.

1. 11.

† 1. 11.
1. 11.

1.

12 Reliquis autem operis ad prapationem mentis avertatur :

13 Per liquorem hominum, quod ad nullos usus facit, lignum curvum, & vorticibus plenum sculpat diligenter per vacuitatem suam, & per scientiam suam artus figuret illud, & adnudet illud imagini hominis.

14 Aural cui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica & rubicundum faciens fuo colorem illius, & omnem maculam, quæ in illo est, perliniens :

15 Et faciat ei dignam habitationem, & in pariete ponens illud, & confirmans ferro,

16 Ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest adjuvare se : imago enim est, & opus est illi adiutorium.

17 Et de substantia sua, & de filiis suis, & de nuptiis votum faciens inquit. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est :

18 Et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adiutorium inutilem invocatur :

19 Et pro itinere petit ab eo, qui ambulare non potest, & de acquitendo, & de operando, & de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus est inutilis.

C A P V T XIV.

Utilis inventio navis, qua etiam tempore diluvii semen humanum servatum est : idolum autem maledictum est cum suo fabricatore : & quod fuerit idolorum idololatriaque exordium ac progressus, item qua mala ex idololatria procedant.

1 Terum alius navigare cogitans, & per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, fragilius lignum invocatur.

2 Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, & artifex sapientia fabricavit sua.

3 Tua autem, Pater, providentia gubernat : † quoniam dedisti & in mari viam, & inter fluctus semitam firmissimam, † Exod. 14.22.

4 Ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquis adeat mare.

5 Sed ut non essent vacua sapientiae tuæ opera : propter hoc etiam & exiguo ligno credunt homines animas suas & transeuntes mare per ratem liberati sunt :

† Gen. 6.4. 7.7. 6 † Sed & ab initio cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens, remisit sæculo semen civitatis, quæ manu tua erat gubernata.

7 Benedictum est enim lignum, per quod fit iustitia.

† Psal. 113. 1. 113. 1. 113. 6. 8 † Per manus autem quod fit idolum maledictum est & ipsum, & qui fecit illud : quia ille quidem operatus est : illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est.

9 Similiter autem odio sunt Deo, impius & impietas ejus.

10 Etenim quod factum est, cum illo, qui fecit, tormenta patietur.

11 Propter hoc & in idolis nationum non erit respectus quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum : & in mulcipulam pedibus insipientium.

12 Initium enim fornicationis est exquiretio idolorum : & adinventio illorum corruptio vitæ est.

13 Neque enim erant ab initio neque erunt in perpetuum.

14 Supervacuitas enim hominum adveniens in orbem terrarum : & ideo brevis illorum finis est inventus.

15 Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit imaginem, & illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam deum colere coepit, & constituit inter servos suos sacra & sacrificia.

16 Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, & tyrannorum imperio colebantur figmenta.

17 Et hos quos in palam homines honorare non poterant, propter hoc quod longe essent, à longinquo figura eorum allata, evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt : ut illum, qui aberat, tamquam præsentem colerent suâ insipientia.

18 Provexit autem ad horum culturam : & hos qui ignorabant, artificis eximia diligentia.

19 Ille enim volens placere illi qui se assumpsit : elaboravit arte sua, ut similitudinem in melius figuraret.

20 Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum, qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum æstimaverunt.

21 Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio : quoniam aut affectui, aut regibus deservientes homines, incommunicabile nomen lapidibus & lignis imposuerunt.

22 Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed & in magno viventes inscientiæ bello, tot & tam magna mala pacem appellant.

23 † Aut enim filios suos sacrificantes, † Deut. 18.10. aut obscura sacrificia facientes, aut insanis plenas vigiliis habentes, † 1. Cor. 7. 6.

24 Neque vitam, neque nuptias mundas jam custodiunt, sed alius alium per invdiam occidit, aut adulterans contristat :

25 Et omnia commissa sunt, sanguis, homicidium, furtum & fictio, corruptio & infidelitas, turbatio & perjurium, tumultus bonorum.

26 Dei immemoratio, animarum inquinatio, civitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio moechiæ & impudicitiae.

27 Infandorum enim idolorum cultura : omnis mali causa est, & initium & finis.

28 Aut enim dum lætatur, insanunt : aut certe variantur falsa, aut vivunt injuste, aut peierant cito.

29 Dum enim confidunt in idolis, quæ sine anima sunt, male jurantes noceri se non sperant.

30 Vtraque ergo illis evenit digne, quoniam male senserunt de Deo, artebidentes idolis, & juraverunt injuste, in dolo contemnentes iustitiam.

31 Non enim juratorum virtus, sed peccantium poena perambulat semper in iustorum pravitationem.

C A P V T XV.

Vox fidelium suavis in misericordiam commendantium, inque gratia commendantium.

*scilicet: multo gratius est scire illi hominem edificare
cultures.*

1. *AV* autem Deus noster, suavis & ex-
celsus, pater, & in misericordia
disponens omnia.

2. Etenim si peccaverimus, tui sumus,
scientes magnitudinem tuam: & si non pec-
caverimus, scimus quoniam apud te sumus
computati.

3. Nolle enim te, consummata iustitia est:
& scire iustitiam, & virtutem tuam, radix
est immortalitatis.

4. Non enim in errorem induxit nos homi-
num malæ artis excogitatio, nec umbra pi-
cturæ labor sine fructu, effigies sculpturæ per
varios colores.

5. Cujus aspectus insensato dat concupis-
centiam, & diligit mortuæ imaginis effi-
giem sine anima.

6. Malorum amatores, digni sunt qui
spem habeant in talibus, & qui faciunt il-
los, & qui diligunt, & qui colunt.

7. *† Rom. 9, 31.* Sed & figulus mollem terram premens,
laboriose fingit ad usus nostros unumquod-
que vas, & de eodem luto fingit quæ mun-
da sunt in usum vasa, & similiter quæ his
sunt contraria: horum autem vasorum quis
sit usus, iudex est figulus.

8. Et cum labore vano deum fingit de eo-
dem luto, ille qui paulo ante de terra fa-
ctus fuerat, & post pusillum reducit se unde
acceptus est, repetitus animæ debitum quam
habebat.

9. Sed cura est illi, non quia laboraturus
est, nec quoniam brevis illi vita est, sed
concertatur: aurificibus & argentariis: sed
& ætarios imitatur, & gloriam præfert,
quoniam res supervacuas fingit.

10. Cinis est enim cor ejus, & terra super-
vacua spes illius, & luto vilior vita ejus:

11. Quoniam ignoravit qui se finxit, &
qui inspiravit illi animam, quæ operatur:
& qui insufflavit ei spiritum vitalem.

12. Sed & æstimaverunt lulum esse vitam
nostram, & conversationem vitæ composi-
tam ad lucrum, & oportere undecumque
etiam ex malo acquirere.

13. Hinc enim scit se super omnes delin-
quere, qui ex terræ materia fragilia vasa, &
sculptilia fingit.

14. Omnes enim insipientes, & infelices
supra modum animæ superbi, sunt inimici
populi tui, & imperantes illi:

15. Quoniam omnia idola nationum deos
æstima verant, *†* quibus neque oculorum
us est ad videndum, neque nares ad per-
cipiendum spiritum, neque aures ad audien-
dum, neque digiti manuum ad tractandum,
sed & pedes eorum pigri ad ambulandum.

16. Homo enim fecit illos: & qui spiritum
mutatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi
similem homo poterit deum fingere.

17. Cum enim sit moralis, mortuum fin-
xit in manibus iniquis. Melior enim est ipse
deus, quæ colitur, quia ipse quidem vivit, cum
est immortalis, illi autem nunquam.

18. Sed & animalia miserrima colunt: in-
sensata animæ comparata his, illis sunt deter-
iora.

19. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus

bus bona potest conspicere. *†* Tugurum: quæ
tem Dei laudem, & benedicti onem ejus.

CAPUT XVI.

*Aegyptiis ob idololatriam digna passis. Hebraei
escam a Deo acceperunt: castigati tamen aliquan-
tum morsu serpentium, erecto serpente antea sanati
sunt a Deo: impii vero morse consumpti per locu-
stas, muscas, ignemque grandinis mistum: cum illi
accepto manna, salvati sunt & confortati.*

1. *†* Propter hoc, & per locustilia passi
sunt digne tormenta, & per multitu-
dinem bestiarum exterminati sunt.

2. Pro quibus tormenta bene disposuisti
populum tuum, *†* quibus dedisti concupis-
centiam delectamenti sui, novum saporem,
escam parans eis ortygometram:

3. Ut illi quidem concupiscentes escam
propter ea, quæ illis ostensa & missa sunt,
etiam a necessaria concupiscentia averte-
rentur. Hi autem in brevi inopes facti, no-
vam gustaverunt escam.

4. Oportebat enim illis sine excusatione
quidem supervenire interitum exercentibus
tyrannidem: his autem tantum ostendere
quemadmodum inimici eorum extermina-
bantur.

5. *†* Etenim cum illis supervenit sæva be-
stiarum ira, moribus perversorum colu-
brorum exterminabantur. *† Num. 21. 6.*

6. Sed non in perpetuum ira tua perman-
sit, sed ad correptionem in brevi turbati
sunt, signum habentes salutis ad commemo-
rationem mandati legis tue.

7. Qui enim conversus est, non per hoc,
quod videbat, sanabatur, sed per te om-
nium salvatorem:

8. In hoc autem ostendisti inimicis no-
stris, quia tu es, qui liberas ab omni malo.

9. *†* Illos enim locustarum & muscarum
occiderunt morsus, & non est inventa sa-
nitas animæ illorum: quia digni erant ab
hujusmodi exterminari, *† Exod. 10. 4. 8.*

10. Filios autem tuos, nec draconum ve-
nenaletorum vicerunt dentes: misericordia
enim tua adveniens sanabat illos. *† Exod. 24. 10.*

11. In memoria enim sermonum tuorum,
examinabantur, & velociter salvabantur,
ne in altam incidentes oblivionem, non
possent tuo uti adiutorio.

12. Etenim neque herba, neque malagina
sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo qui
sanat omnia.

13. *†* Tu es enim, Domine, qui vitæ &
mortis habes potestatem, & deducis ad
portas mortis, & reducis: *† Psal. 32. 39.*

14. Homo autem occidit quidem per mali-
tiam, & cum exierit spiritus, non revertetur,
nec revocabit animam quæ recepta est: *† Psal. 2. 6.*

15. Sed tuam manum flagere impossibile
est.

16. *†* Negantes enim te nosse impii, per
fortitudinem brachii tui flagellati sunt: no-
vis aquis, & grandinibus, & pluvias percu-
sionem passi, & per ignem conturpi. *† Exod. 24. 3.*

17. Quod tam mirabile erat, in aqua,
quæ omnia extinguit, plus ignis valebat:
vindex est enim omnis peccatorum.

18. Quodam enim te potest manifestari a-
nimæ, te comburere animam quæ ad opor-
tuna erat animalia: sed ut ipsi viderent
scirent,

scirent, quoniam Dei iudicio patiantur per-
secutionem.

10 Et quodam tempore in aqua si pra vir-
tutem igitur exardescit, ut iniqua
terre nationem exterminaret.

† Exod. 25. Pro quibus Angelorum esca nutriti-
16. 14. si populum tuum, & paratum panem de
2. 7. celo praeferat, ut illis sine labore, omnia de le-
11. 7. etaverunt in te habentem, & omnis capo-
1. 11. tus suavitatem.

7. 25. 21 Substantia enim tua dulcedinem tuam,
1. 7. quam in filios habes, ostendebat: & deser-
6. 31. viens uniuscuiusque voluntati, ad quod
qui quae volebat, convertebatur.

† Exod. 22. Nix autem & glacies sustinebant vim
9. 24. ignis & non tabescebant, ut scirent quoniam
fractus inimicorum exterminabat ignis ar-
dens in grandine & pluvia coruscans.

23 Ille autem iterum ut nutrentur iusti,
etiam lux virtutis oblitus est.

24 Creatura enim tibi Factori deserviens,
exarlescit in tormentum adversus injustos:
& lenior fit ad benefaciendum pro his, qui
in te confidunt.

25 Propter hoc & tunc in omnia transfi-
gurata, omnium nutrici gratiae tuae deser-
viebat, ad voluntatem eorum, qui à te de-
siderabant:

† Deut. 26. Vt scirent filii tui, quos dilexisti Do-
8. 7. mine, & quoniam non nativitatis fructus
2. 21. pascunt homines, sed sermo tuus hos, qui
4. 4. in te crediderint, conservat.

27 Quod enim ab igne non poterat exter-
minari, statim ab exiguo radio solis cale-
factum tabescebat.

28 Vt notum omnibus esset, quoniam
oportet praeveneri solem ad benedictionem
tuam, & ad ortum lucis te adorare.

29 Ingrati enim spes tanquam hibernalis
glacies tabescet, & disperiet tanquam aqua
super vacua.

C A P V T X V I I.

*Aegyptii triduanas passi sunt invincibiles te-
nebras, cum incredibili timore & horrore: reliqua
orbis parte illustrata lumine.*

1 Magna sunt enim iudicia tua Domine, &
minenarrabilia verba tua: propter
hoc indisciplinae animae erraverunt.

† Exod. 2. Dum enim persuasum habent, iniqui
20. 25. posse dominari nationi sanctae: vinculis te-
nebrarum & longae noctis compediti, inclu-
si sub tectis, fugitivi perpetuae providentiae
jacuerunt.

3 Et dum putant se latere in obscuris pec-
catis, tenebroso oblivionis velamento dis-
persi sunt, paventes horrendo, & cum admi-
ratione nimia perturbati.

4 Neque enim quae continebat illos spe-
Junca, sine timore custodiebat: quoniam
sonitus descendens perturbat illos, &
personae tristes illis apparentes pavorem il-
lis praestabant.

5 Et ignis quidem nulla vis poterat illis lu-
men praebere, nec siderum limpidae flammae
illuminare poterat illam noctem horrendam.

† Exod. 6. Apparebat autem illis subitaneus ignis,
7. 22. timore plenus: & timore perculsi illius,
7. 22. quae non videbatur, faciei, aestimabant de-
† 8. 7. teriora esse quae videbantur.

7 Et magiae artis appositae erant deri-

lus, & sapientiae gloriae correptio cum con-
tumelia.

8 Illi enim qui promittebant timores &
perturbationes expellere se ab anima lan-
guente, hi cum dentu pleni timore lan-
guabant.

9 Non etsi nihil illos ex monstris pertur-
babat: transitu animalium & serpentium fi-
bilatione commotum, tremebundi peribant: &
aërem, quem nulla ratione quis effugere
posset, negantes se videre.

10 Cum sit enim timida nequitia, dat re-
sistendum condemnationis: semper enim
praesumit sava, perturbata conscientia.

11 Nihil enim est timor nisi proditio co-
gitationis auxiliorum.

12 Et dum ab intus minor est expectatio,
majorem computat in scientiam ejus causae,
de qua tormentum praestat.

13 Illi autem qui impotentem verè noctem
& ab infimis, & ab altissimis inferis super-
venientem, eundem somnum dormientes,

14 Aliquando monstrorum exagitantur
timore, aliquando animae deficiebant tradu-
ctione: subitaneus enim illis & insperatus
timor supervenerat.

15 Deinde si quisquam ex illis decidisset,
custodiebatur in carcere sine ferro reclusus.

16 Si enim rusticus qui erat, aut pastor, aut
agri laborum operarius praecipitatus esset,
ineffugibilem sustinebat necessitatem.

17 Una enim catena tenebrarum omnes
erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut in-
ter spissos arborum ramos avium sonus
suavis, aut vis aquae decurrentis nimium.

18 Aut sonus validus praecipitatarum pe-
trarum, aut ludentium animalium cursus in-
visus, aut mugientium valida bestiarum vox,
aut resonans de altissimis montibus Echo:
deficientes faciebant illos praetimore.

19 Omnis enim orbis terrarum limpidus il-
luminabatur lumine, & non impeditis ope-
ribus continebatur.

20 Solis autem illis superposita erat gra-
vis nox, imago tenebrarum, quae super-
ventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant gra-
viores tenebris.

C A P V T X V I I I.

*Hebraei luce gaudent, & ducatum columnae ignis
accipiunt: occiduntur omnia Aegypti primogenita
ab Angelo: Hebraei in seditione Core iram Dei pro-
vocant, sed in medio incendii liberantur, offerente
Aaron incensum, & pro multisitudine depre-
cante.*

1 Sanctis autem tuis maxima erat lux, † Exod. 10. 23.
& horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non & ip-
si eadem passi erant, magnificabant te:

2 Et qui ante laesi erant, quia non laede-
bantur, gratias agebant: & ut esset differen-
tia, donum petebant.

3 Et propter quod ignis ardentem colum- † Exod. 14. 24.
nam ducem habuerunt ignis vix, & so- 14. 24.
lem sine laesura boni hospitii praestitisti. 14. 24.

4 Digni quidem illi carere luce, & pati 104.
carcerem tenebrarum, qui inclusos custo- 39.
diebant filios tuos, per quos incipiebat in- 1. 6.
corruptum legis lumen saeculo dari. † Exod. 1. 6.

5 Et cum cogitarent iustorum occidere 2. 30.
infantes: & uno exposito filio, & liberato, 2. 30.

† Exod. 17. 27. in translationem illorum, multitudinem si-
lencio abluisti. & pariter illos perdidisti
in aqua valida.

6 Illa enim nox ante cognita est à patribus
nostris, ut verè scientes quibus juramentis
crediderunt, animæ quiores essent.

7 Suscepta est autem à populo tuo sanitas
quidem iustorum, iniustorum autem ex-
terminatio.

8 Sicut enim laetisti adversarios: sic & nos
provocans magnificasti.

9 Absconse enim sacrificabant iusti pueri
honorum, & iustitiae legem in concordia
disposuerant: similiter & bona & mala
recepturos iustos, patrum jam decantantes
laudes.

10 Resonabat autem inconveniens inimi-
corum vox, & flebilis audiebatur planctus
ploratorum infantium.

† Exod. 17. 29. 11 † Simili autem poena servus cum do-
mino afflictus est, & popularis homo regi
similia passus.

12 Similiter ergo omnes, uno nomine
mortis, mormos habebant innumerabiles.
Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant:
quoniam uno momento, quæ erat præcla-
rior natio illorum, exterminata est.

13 De omnibus enim non credentes pro-
pter beneficia, tunc vero primum cum fuit
extremum primogenitorum, spoponde-
runt populum Dei esse.

14 Cum enim quietum silentium contine-
ret omnia, & nox in suo cursu medium iter
haberet,

15 Omnipotens sermo tuus de cælo à re-
galibus sedibus, iurus debellator in mediam
extremum terram profiliavit,

16 Gladius acutus insinulatum imperium
tuum portans, & stans replevit omnia
morte, & usque ad cælum attingebat stans
in terra.

17 Tunc continuo visus somniorum ma-
lorum turbaverunt illos, & timores super-
venerunt insperati.

18 Et alius alibi projectus semivivus,
propter quam moriebatur, causam demon-
strabat mortis.

19 Visiones enim, quæ illos turbaverunt,
hæc præponebant, ne inscii, quare mala
patiebantur, perirent.

20 Tetigit autem tunc & iustos tentatio
mortis, & commotio in eremo facta est mul-
titudinis: sed non diu permansit ira tua.

† Num. 20. 46. 21 † Properans enim homo sine querela
deprecari pro populo, proferens servi uris
sue salutem, orationem & per incensam de-
precationem allegans, restitit iræ, & suam
in populo necessitati, ostendit eas quoniam
tuus es famulus.

22 Vixit autem turbas, non in virtute cor-
poris, nec armæ aut potentia, sed verbo il-
lum, qui se vexavit, subiecit, iuramentum pa-
rentum, & testamentum commemorans.

23 Cum enim jam acervam cecidisset
super albam ramorum, interstitit, & am-
plexu in populum, & divisit illam quæ ad vi-
ros necabat viam.

† Exod. 28. 2. 24 In te enim poteris, quam habe-
re, videris, & orbis terra non: & patrum
magnum in cælorum ordinibus lapidum

erant sculpta, & magnificentia tua in diado-
mare capitis illius sculpta erat.

25 His autem cessit qui exterminabat, &
hæc extinxit: erat enim sola tentatio iræ
sufficiens.

C A P V T XIX.

*Hebraei persequentes Aegyptii, mari absorpti
sunt, muscis & ranis antea vexati, Hebraei
vero concupiscentes carnes accipientibus, impii in-
hospitaliter percutiuntur cecitate, clementia Dei
serviens in afflictione malorum, & obsequio bo-
norum.*

1 Impiis autem usque in novissimum fi-
ne misericordia ira supervenit. Præ-
sciebat enim & futura illorum:

2 Quoniam cum ipsi permisissent ut se
educerent, & cum magna sollicitudine præ-
misissent illos, consequebantur illos peni-
tentia acti.

3 † Adhuc enim inter manus habentes † Exod. 14. 5.
luctum, & deplorantes ad modum via
mortuorum, aliam sibi assumpserunt co-
gitationem inscientiæ: & quos rogantes
projecerant, hoc tanquam fugitivos perse-
quebantur.

4 Ducebat enim illos ad hunc finem digna
necessitas: & horum, quæ acciderant, com-
memorationem amittebant, ut quæ deerant
tormentis, repleret punitio:

5 Et populus quidem tuus mirabiliter tran-
siret, illi autem novam mortem invenirent.

6 Omnis enim creatura ad suum genus ab
initio figurabatur, deserviens tuis præce-
ptis, ut pueri tui custodirentur illæsi.

7 Nam nubes casta coram obumbrabat,
& ex aqua, quæ ante erat, terra arida
apparuit, & in mari rubro via sine impe-
dimento, & campus germinans de profundo
nimio:

8 Per quem omnis natio transivit, quæ
tegebatur tua manu, videntes tua miracula
& monstra.

9 Tanquam enim equi depaverunt escam,
& tanquam agni exultaverunt, magnifican-
tes te Domine, qui liberaisti illos.

10 Memores enim erant adhuc eorum,
quæ in incolatu illorum facta fuerant, quem-
admodum pro natione animalium eduxit
terra muscas, & pro piscibus eructavit flu-
vius multitudinem ranarum.

11 † Novissime autem viderunt novam † Exod. 10. 13.
creaturam avium, cum adducti concupiscen-
tia postulaverunt escas epularionis.

12 In allocutione enim desiderii, ascendit
illis de mari & tygonetra: & vexationes
peccatoribus supervenerunt, non sine illis,
quæ ante factæ erant, argumentis per vi-
subornum: iustè enim patiebantur secun-
dum suas nequitiæ.

13 Præsum detestabiliorem in hospitalita-
tem instituerunt: alii quidem in vias non
recipiebant advenas, alii a membris hospi-
tes in servitute redigebant.

14 Et non solum hæc, sed & alius quidam
respectus illorum erat: quoniam noviti re-
cipiebant extraneos.

15 Quoniam cum hæc a te peremerentur,
quæ clementer erant in illis, & ex tunc at-
tulerant dolorem.

16 Perempta sunt autem cecitate: sicut & i

In foribus iusti, cum tribus cooperiti esset tenebris, unusquisque intuitum oculi sui querebat.

17 In se enim elementa dum convertuntur sicut in organo qualitates sonus immutatur, & omnia suum sonum custodiunt, unde determinati ex ipso visu certo potest.

18 Agrestia enim in aquatica conveniebantur: & quaecumque erant natantia, in terram transibant.

19 Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, & aqua extinguentis naturæ obli-
vifcebat.

20 Flammæ è contrario corruptibilia à malum non vexaverunt caries coam-
burentur, nec dissolvebant illa, quæ facile dissolvebatur sicut glacies, bonam sciam. In oratione enim magni asti populum tuum Domine, & honorasti, & non despecti, in omni tempore, & in omni loco assistens eis.

IN

ECCLESIASTICVM

Iesu filii Sirach

PROLOGVS.

Multorum nobis, & magorum, per legem & prophetas aliosque qui fecerunt illi, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israël doctrinæ & sapientiæ causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & dicentes & scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectonis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus nostris traditi sunt, voluit & ipse scribere aliquod horum, quæ ad doctrinam & sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, & illorum periti facti, magis magisque ardeant animo, & confirmati ad legitimam vitam. Horum itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori studio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur, sequentes imaginem sapientiæ, deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed & ipsa lex, & prophetæ, cæteraque aliorum librorum; non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo & trigesimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum, & cum multum temporis ibi fuisset, inveni ibi libros relictos, non parvæ neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & necessarium putavi & ipse aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum istum: & multa vigilia annuli doctrinam in spatio temporis, ad illa quæ ad finem ducunt, librum istum dare, & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmodum oporteat in-

stinere mores, qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICVS.

CAPVT PRIMVM.

*Superiora incomprehensibilia & inordinabilia
Iucens, ab æternis æternis & ipso Deo manifestata
erant, quam dat dū gentium ac tunc & hunc & illud
nam timor Domini quod & remanet licet communica-
tur, non solum sapientiam, sed & cunctis secum
ad se & virtutes: simpliciter autem eade ad Deum
accedendum est.*

1 **O**mnis sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper: & est ante ævum.

2 Arenam maris, & pluvie guttas, & dies sæculi quis digne eravit? Altitudinem cæli, & latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est?

3 Sapientiam Dei præcedentem omnia quis investigavit?

4 Prior omnium creata est sapientia, & intellectus prudentiæ ab ævo.

5 Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis, & ingressus illius mandata æterna.

6 Radix sapientiæ cui revelata est, & astutias illius quis agnovit?

7 Disciplina sapientiæ cui revelata est, & manifestata? Et multiplicationem ingressus illius quis intellexit?

8 Unus est altissimus Creator omnipotens, & Rex potens, & metuendus nimis, sedens super thronum illius, & dominans Deus.

9 Ipse creavit illam in Spiritu sancto, & vidit, & dinumeravit, & mensus est.

10 Effudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundum datum suum, & præbuit illam diligentibus se.

11 Timor Domini gloria, & gloriatio, & læticia, & corona exultationis.

12 Timor Domini delectabit cor, & dabit læticiam, & gaudium, & longitudinem dierum.

13 Timentem Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedicetur.

14 Dilectio Dei honorabilis sapientia.

15 Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, & in agnitione magnalium suorum.

16 Initium sapientiæ, timor Domini, & cum fidelibus in vulva concreatus est, cum electis feminis graditur, & cum iustis & fidelibus agnoscitur.

17 Timor Domini, scientiæ religiositas.

18 Religiositas custodiet & justificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.

19 Timentem Dominum bene erit, & in diebus consummationis illius benedicetur.

20 Plenitudo sapientiæ est timere Deum, & plenitudo à fructibus illius.

21 Omnem domum illius implebit à generationibus, & receptacula à thesauris illius.

22 Corona sapientiæ, timor Domini, re-plens pacem, & salutis fructum.

3. Reg.
3. 9.
Eccl. 4.
29.

† Prov.
1. 7.
Psal. 110.

10.

23 Et vilis, & dnumeravit eam: utraque autem sunt dona Dei.

24 Scientiam, & intellectum prudentiæ, sapientia comparietur: & gloriam teatium se exaltat.

25 Radix sapientiæ est timere Dominum: & rami illius longævi.

26 In thesauris sapientiæ intellectus, & scientiæ religiositas: execratio autem peccatoribus sapientiæ.

27 Timor Domini expellit peccatum:

28 Nam qui sine timore est, non poterit justificari: iracundia enim animositatis illius, subversio illius est.

29 Usque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio iucunditatis.

30 Bonus sensus inque in tempus abscondet verba illius, & labia multorum enarrant sensum illius.

31 In thesauris sapientiæ significatio disciplinæ:

32 Execratio autem peccatori, cultura Dei.

33 Fili concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, & Deus præbebit illam tibi.

34 Sapientia enim & disciplina timor Domini: & quod beneplacitum est illi.

35 Fides, & mansuetudo, & adimplebit thesauros illius.

36 Ne sis incredibilis timori Domini: & ne accesseris ad illum duplici corde.

37 Ne tueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris in labiis tuis.

38 Attende in illis, ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem,

39 Et revelet Deus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te:

40 Quoniam accessisti maligne ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia.

C A P V T II.

Deo serviturus stes in iustitia, Dei timore & patientia; timentes vero Deum credant, fidantes in illum, & maximos hinc fructus accipiant: ut autem incredulis & impatiensibus: effectus quoque divini timoris explicentur.

Math. 1 Fili accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.

2. Tim. 2 Deprime cor tuum, & sustine, inclina aurem tuam, & suscipe verba intellectus: & ne festines in tempore obductionis.

3. 12. 3 Sustine sustentationes Dei: conjungere Deo, & sustine, ut crescat in novissimo via tua.

4 Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe: & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habe:

† 3. 1. p. 5 Quoniam in igne probatur aurum & argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis.

6 Crede Deo, & recuperabit te: & dirige viam tuam, & spera in illum. Serva timorem illius, & in illo veterasce.

7 Metuentes Dominum sustinere misericordiam ejus: & non deflectatis ab illo, ne cadatis.

8 Qui timetis Dominum, credite illi: & non evacuabitur merces vestra.

9 Qui timentis Dominum, sperate in illum:

& in oblectationem veniet vobis misericordia.

10 Quis timetis Dominum diligite illum, & illuminabuntur corda vestra.

11 Respicite filii nationes hominum: & scitote quia nullus speravit in Domino, & confusus est.

12 Quis enim permansit in mandatis ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & despoxit illum? *† 1. 1. 10. 1.*

13 Quoniam pius & misericors est Deus, & remittet in die tribulationis peccata: & protector est omnibus exquirentibus se in veritate.

14 Væ duplici corde, & labiis scelestis, & manibus malefacientibus, & peccatori qui terram ingredienti duabus viis. *† 1. 3. 18. 21.*

15 Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo: & ideo non protegentur ab eo.

16 Væ his, qui perdididerunt sustentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & divertunt in vias pravas.

17 Et quid facient, cum inspicere coeperit Dominus?

18 Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius: & qui diligunt illum, conservabunt viam illius. *† 1. 1. 14. 23.*

19 Qui timent Dominum, inquirent quæ beneplacita sunt ei: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipsius.

20 Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas.

21 Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt usque ad inspectionem illius.

22 Dicentes: Si poenitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.

23 Secundum enim magnitudinem ipsius, sic & misericordia illius cum ipso est.

C A P V T III.

Honor parentum multiplicem Dei meretur benedictionem, & inhonoratio maledictionem: modestia animi laudatur contra curiositatem, & cor durum, nequam & superbum vituperatur, laudato sapientiæ & elemosynæ tribuente.

1 Filii sapientiæ, Ecclesia iustorum: & natio illorum, obedientia & dilectio.

2 Iudicium patris audite filii, & sic facite ut salvi sitis.

3 Deus enim honoravit patrem in filiis: & iudicium matris exquirens, firmavit in filios.

4 Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit se ab illis, & in oratione dierum exaudietur.

5 Et sicut qui thesaurizat, ita & qui honorificat matrem suam.

6 Qui honorat patrem suum, jucundabitur in filiis, & in die orationis suæ exaudietur. *† Exod. 20. 12.*

7 Qui honorat patrem suum, vita vivet longiore: & qui obedit patri, refrigerabit matrem. *† 1. 16. 2. 16.*

8 Qui timet Dominum honorat parentes, & quasi dominis serviet his, qui te genuerunt. *† 1. 4. 2. 10.*

9 In opere, & sermone, & omni patientia honora patrem tuum, *† 1. 10. 2. 10.*

10 Ut superveniat tibi benedictio ab eo, & benedictio illius in novissimo maneas. *† 1. 11. 1. 11.*

† Gen. 11. † Benedictio patris firmat domos filiorum : maledictio autem matris eradicat testamenta.

1. 12 Ne gloriaris in contumelia patris tui : non enim est tibi gloria, eius confusio.

13 Gloria enim hominis ex honore patris sui, & dedecus filii pater sine honore.

14 Fili suscipe senectam patris tui, & non contristes eum in vita illius :

15 Et si defecerit sensu, veniam da, & ne spernas eum in virtute tua : eleemosyna enim patris non erit in oblivione.

16 Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum.

17 Et in iustitia edificabitur tibi, & in die tribulationis commemorabitur tui : & sicut in sereno glacies, solventur peccata tua.

18 Quam malæ famæ est, qui derelinquit patrem : & est maledictus à Deo, qui exasperat matrem.

19 Fili in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris.

† Phil. 2. 3. 20. † Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam :

21 Quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur.

† Prov. 25. 27. 22. † Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris : sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ejus ne fueris curiosus.

23 Non est enim tibi necessarium, ea quæ abscondita sunt, videre oculis tuis.

24 In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus operibus ejus non eris curiosus.

25 Plurima enim super seipsum hominum ostensa sunt tibi.

26 Multos quoque supplantavit suspicio illorum, & in vanitate detinuit sensus illorum.

27 Cor durum habebit malè in novissimo : & qui amat periculum, in illo peribit.

28 Cor ingrediens duas vias, non habebit successus, & pravus corde in illis scandalizabitur.

29 Cor nequam gravabitur in doloribus, & peccator adjiciet ad peccandum.

30 Synagoga superbiorum non erit sanitas : frutex enim peccati radicabitur in illis, & non intelligetur.

31 Cor sapientis intelligitur in sapientia, & auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam.

32 Sapiens cor & intelligibile abstinabit se à peccatis & in operibus justitiæ successus habebit.

† Dan. 9. 24. 33. † Ignem ardentem exstinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis :

34 Et Deus prospector est ejus qui reddidit gratiam : meminit ejus in posterum, & in tempore casus sui inveniet firmitermentum.

C A P V T IV.

Ad opera misericordie & sapientiam multipliciter hortatur, hujus ostendunt utilitates : confusio bona & mala : non occultanda sapientia, nec veritas contradicendum : pro justitia curandum : verbo suo opus respondeat : sit humanus erga subditos & non avarus.

1 Fili eleemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne transvertas à 4. 7. paupere.

2 Animam esurientem ne despexeris : & non exasperes pauperem in inopia sua.

3 Cor inopis ne affligeris, & non protahas datum angustiani.

4 Rogationem contribulati ne abjicias : & non avertas faciem tuam ab egeno.

5 Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram : & non relinquant quærentibus tibi retro maledicere :

6 Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius : exaudiet autem eum, qui fecit illum.

7 Congregationi pauperum affabilem te facito, & presbytero humilia animam tuam, & magistro humilia caput tuum.

8 Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, & redde debitum tuum & responde illi pacifica in mansuetudine.

9 Libera eum, qui injuriam patitur de manu superbi : & non acide feras in anima tua.

10 In judicando esto pupillis misericors ut pater, & pro viro matri illorum :

11 Et eris tu velut filius Altissimi obediens, & miserebitur tui magis quam mater.

12 Sapientia filiis suis vitam inspirat & suscipit inquirentes se, & præbuit in via justitiæ.

13 Et qui illam diligit, diligit vitam : & qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem ejus.

14 Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt : & quo introibit, benedicet Deus.

15 Qui serviunt ei, obsequentes erunt sancto : & pater, qui diligunt illam, diligit Deus.

16 Qui audit illam judicabit gentes : & qui intuetur illam permanebit confidens.

17 Si crediderit ei, hereditabit illam, & erunt in confirmatione creaturæ illius.

18 Quoniam in tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eum.

19 Timorem & metum & probationem inducet super illum : & cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec teneat eum in cogitationibus suis, & credat animæ illius.

20 Et firmabit illum, & iter adducet directum ad illum, & lætificabit illum :

21 Et denudabit absconsa sua illi, & thesaurizabit super illum scientiam & intellectum justitiæ.

22 Si autem oberraverit, derelinquet eum & tradet eum in manus inimici sui.

23 Fili conserva tempus, & devota à malo.

24 Pro anima tua ne confundaris dicere verum.

25 Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam.

26 Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium.

27 Ne reverearis proximum tuum in casu suo :

28 Nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in corde tuo.

29 In lingua enim sapientia dignoscitur: & sensus, & scientia, & doctrina in verbo sensati, & firmamentum in operibus iustitiae.

30 Non contradicas verbo veritatis ullo modo, & de mendacio inexcusationis tuae confundere.

31 Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subicias te omni homini pro peccato.

32 Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra iectum fluvii.

33 Pro iustitia agonizare pro anima tua, & usque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

34 Noli citatus esse in lingua tua, & inutilis, & renissus in operibus tuis.

35 Noli esse sicut leo in domo tua, evergens domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi.

36 Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta.

C A P V T V.

Non permanendum in peccato ob confidentiam divitiarum, inventurum fortitudinem, aut misericordiam Domini: ne sis vagus, sed firmus & mansuetus in via Domini, & cordatus in verbis: ne sis susurro aut bilinguis.

1 Noli attendere ad possessiones iniquas, & ne dixeris: Est mihi sufficiens vita: nihil enim proderit in tempore vindictae & obductionis.

2 Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui:

3 Et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit.

4 Ne dixeris: Peccavi, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens reditor.

5 De propitiato peccato noli esse sine metu: neque adjicias peccatum super peccatum.

6 Et ne dicas: Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

7 † Misericordia enim & ira ab illo cito proximant, & in peccatores respicit ira illius.

8 Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.

9 Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictae disperdet te.

10 † Noli anxius esse in divitiis iniustis: non enim proderunt tibi in die obductionis & vindictae.

11 Non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam, sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua.

12 Esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui & scientia, & prosequatur te verbum pacis & iustitiae.

13 Esto mansuetus ad audiendum verbum ut intelligas: & cum sapientia proferas responsum verum.

14 Si est tibi intellectus, responde proximo: si autem, sit manus tua super os eam, ne capiaris in verbo indisciplinato, & confundaris.

15 Honor & gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subverbo est ipsius.

16 Non appelleris susurro, & lingua tua te capiat, & confundat.

17 Super furem enim est confusio & poenitentia, & denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia.

18 Iustifica pusillum, & magnum similiter.

C A P V T VI.

Proximi dilectionem repellunt, improprium, invidia, ac ferocitas: quam juvant dulcedo in verbis & pacifica conversatio: multiplices sunt amici, sed verus amicus non potest satis estimari: quantum diligenda & conservanda sit sapientia: quae eadem est prudentium societas, & servanda Dei praecepta.

1 Noli fieri pro amico inimicus proximo: improprium enim & contumeliam malus hereditabit, & omnis peccator invidus & bilinguis.

2 † Non te extollas in cogitatione animae tuae velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per stultitiam,

3 Et folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquareis velut lignum aridum in eremo.

4 Anima enim nequam disperdet qui se habet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in sortem impiorum.

5 Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundat.

6 Multi pacifici sint tibi, & consiliarius sit tibi unus de mille.

7 Si possides amicum, in tentatione posside eum, & ne facile credas ei.

8 Est enim amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis.

9 Et est amicus, qui convertitur ad inimicitiam: & est amicus qui odium & rixam & convitia denudabit.

10 Est autem amicus socius mensae, & non permanebit in die necessitatis.

11 Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coequalis, & in domesticis tuis fiducialiter ager:

12 Si humiliaverit se contra te, & a facie tua absconderit se, unanimum habebis amicitiam bonam.

13 Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis attende.

14 Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum,

15 Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius.

16 Amicus fidelis, medicamentum vitae & immortalitatis: & qui metuunt Dominum, invenient illum.

17 Qui timet Deum, & quae habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius.

18 Fili à juventute tua excipe doctorem, & usque ad canos invenies sapientiam.

19 Quasi is qui arat, & seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius.

20 In opere enim ipsius exiguum laborabis, & cito edes de generationibus illius.

21 Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, & non permanebit illa excoctis.

22 Quasi lapidis virtus probatio erit illis, & non demorabuntur propterea illi.

23 Sequen

1. Sapientia enim doctrinæ secundum naturam est regis, & non est natus in manu illa, quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei.

24 Audi fili, & accipe consilium intellectus, & ne abjicias consilium meum.

25 Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum:

26 Subjice humerum tuum, & porta illam, & ne acedieris vinculis ejus.

27 In omni animo tuo accede ad illam, & in omni virtute tua conserva vias ejus.

28 Investiga illam, & manifestabitur tibi, & continens factus ne derelinquas eam:

29 In novissimis enim invenies requiem in ea, & convertetur tibi in oblectationem.

30 Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ:

31 Decor enim viri est in illa, & vincula illius alligatura salutaris.

32 Stolam gloriæ indues eam, & coronam gratulationis superpones tibi.

33 Fili, si attenderis mihi, discas: & si accommodaveris animum tuum, sapiens eris.

34 Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam: & si dilexeris audire, sapiens eris.

35 † In multitudo presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ illorum ex corde

† Infr. 9. conjungere: ut omnem narrationem Dei possis audire, & proverbia laudis non effugiant à te.

36 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

† Psal. 2. 2. 37 † Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

38 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

39 † Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor, & concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

40 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

41 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

42 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

43 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

44 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

45 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

46 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

47 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

48 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

49 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

50 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

51 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

52 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

53 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

54 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

55 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

56 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

57 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

58 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

11 Ne dicas: in multitudine numerum meorum triplicet Deus, & offerre me Deo altissimo munera mea solent.

12 Non irideas hominem in vanitatu ne anime: † est enim qui humiliat & exaltat circumspexit Deus.

13 Noli arare thensarium adversus fratrem tuum: neque in amicum similiter facias.

14 Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona.

15 Noli verbosus esse multitudine presbyterorum, & non iteres verbum in oratione tua:

16 Non oderis laboriosa opera, & rusticationem creatam ab Altissimo.

17 Non te reputes in multitudine disciplinatorum

18 Memento iræ, quoniam non tardabit.

19 Humilia valde spiritum tuum: quoniam vindicta carnis impij, ignis & vernus.

20 Noli pravaricari in amicum pecuniam diffundentem, neque fratrem charissimum auro spreveris.

21 Noli discedere à muliere sensata & bona, quam sortitus es in timore Domini: gratia enim verecundiæ illius super aurum.

22 † Non lædas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam.

23 Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum.

24 Pecora tibi sunt? attende illis: & si sunt utilia, perseverent apud te.

25 Filii tibi sunt? erudi illos & curva illos à pueritia illorum.

26 Filia tibi sunt? conserva corpus illarum, & non ostendas hilarē faciem tuam ad illas:

27 Trade filiam, & grande opus feceris, & homini sensato da illam.

28 Mulier si est tibi secundum animam tuam, non projicias illam: & odibili non credas te. In toto corde tuo.

29 † Honora patrem tuum, & geminus matris tuæ ne obliviscaris: †

30 Memento quoniam nisi per illos natus non fuisses: & retribue illis, quomodo & illi tibi.

31 In tota anima tua time Dominum, & sacerdotes illius sanctifica.

32 In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: & ministros ejus ne derelinquas.

33 † Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes, & propurga te cum brachiis.

34 Da illis partem † sicut mandatum est tibi, primitiarum & purgationis: & de negligentia tua purga te cum paucis.

35 Datum brachiorum tuorum & sacrificium sanctificationis offeres Domino & iniuria sanctorum:

36 Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio & benedictio tua.

37 Gratia dati in conspectu omnis vivis, & mortuo non prohibeas gratiam.

38 † Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula.

39 † Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione sumaberis.

40 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

41 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

42 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

43 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

44 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

45 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

46 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

47 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

48 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

CAPUT VII.

Abstinentum à malis: vetantur ambitio, presumptio, pusillanimitas mendacium, verbositas coram presbyteris, & presumptio in oblationibus: laus agricultura: bona mulieris & servi frugi: parentes filios erudiant, & filias eloquent: filii honorent parentes: Deus ac sacerdotes ipsius honorandi: ad opera misericordia hortatur, & ad memoriam novissimorum.

1 Noli facere mala, & non te apprehendent.

2 Discede ab iniquo, & deficient mala abste.

3 Fili, non semines mala in sulcis injustitiæ, & non metes ea in septuplum.

4 Noli quætere à Domino ducatum, neque à rege cathedram honoris.

† Psal. 24. 2. 5 † Non te iustifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est: & penes re-

† Eccl. 7. 17. 6 Noli quætere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperere iniquitates: ne forte ex-

† Job. 9. 20. timeas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tua.

† Luc. 18. 21. 7 Non pecces in multitudinem civitatis, nec te inenitas in populum,

† Infr. 11. 3. 8 † Neque alliges duplicia peccata: nec enim in uno eris innoxius.

9 Noli esse pusillanimis in animo tuo:

10 Exorare, & facere elemosynam ne despicias.

31 In tota anima tua time Dominum, & sacerdotes illius sanctifica.

32 In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: & ministros ejus ne derelinquas.

33 † Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes, & propurga te cum brachiis.

34 Da illis partem † sicut mandatum est tibi, primitiarum & purgationis: & de negligentia tua purga te cum paucis.

35 Datum brachiorum tuorum & sacrificium sanctificationis offeres Domino & iniuria sanctorum:

36 Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio & benedictio tua.

37 Gratia dati in conspectu omnis vivis, & mortuo non prohibeas gratiam.

38 † Non desis plorantibus in consolatione, & cum lugentibus ambula.

39 † Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione sumaberis.

40 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

41 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

42 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

43 Et si videris sensatum, evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.

creata sunt: qui autem exultant in malis, consenscunt in malo.

17 Datio Dei permanet iustis, & profectus illius successus habebit in æternum.

18 Est qui locupletatur parce agendo, & hæc est pars mercedis illius.

19 In eo quod dicit: † Inveni requiem mihi, & nunc manducabo de bonis meis solus:

20 Et nescit quod tempus præteriet, & mors appropinquet, & relinquat omnia aliis, & morietur.

21 Sta in testamento tuo, & in illo colloquere, & in opere mandatorum tuorum veterare.

22 Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in Deo, & mane in loco tuo.

23 Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.

24 Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, & in hora veloci processus illius fructificat.

25 Ne dicat: Quid est mihi opus; & quæ erunt mihi ex hoc bona?

26 Ne dicas: Sufficiens mihi sum: & quid ex hoc pessimabor?

† Infr. 27 † In die bonorum ne immemor sis malorum: & in die malorum ne immemor sis bonorum:

28 Quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.

29 Malitia horæ oblivionem facit luxuriz magnæ, & in fine hominis denudatio operum illius.

30 Ante mortem ne laudes hominē quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir.

31 Non omnem hominem inducas in domum tuam: multæ enim sunt insidie dolosi.

32 Sicut enim eructant præcordia scelerum, & sicut perdix inducitur in caveam, & ut caprea in laqueum: sic & cor superbiorum, & sicut prospector videns casum proximi sui.

33 Bona enim in mala convertens insidiatur, & in electis imponet maculam.

34 Ascintilla una augetur ignis, & ab uno doloso augetur sanguis: homo vero peccator sanguini insidiatur.

35 Atte, de tibi à pesti terro, fabricat enim mala: ne forte inducat super te sublationem in perpetuum.

36 Admite ad te alienigenam, & subvertet te in turbine, & abalienabit te à tuis propriis.

C A P V T XII.

Benefaciendum iusto: impii vero & peccatores non suscipiuntur: difficile est amicos ab inimicis agnoscere, nec inimici unquam fidendum, quantumvis amicitiam simulent.

1 Si bene feceris, scito cui feceris, & sciet gratia in bonis tuis multa.

2 Benefac iusto, & invenies retributionem magnam: & si non ab ipso, certe à Domino.

3 Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, & elemosynas non danti: quoniam & Altissimus odio habet peccatores, & multatus est per vitiosos.

4 † Da maledictum, & te suscipias peccatorum, & a peccatoribus reddet vin-

dictam, custodiens eos in diem vindictæ.

5 Da bono, & non receperis peccatorem.

6 Benefac humili, & non dederis irp o: prohibe panes illi dari, ne in ipsis potestior te sit.

7 Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis, quæcumque feceris illi: quoniam & Altissimus odio habet peccatores: & impiis reddet vindictam.

8 Non abscondatur in bonis amicus, & non abscondetur in malis inimicus.

9 In bonis viri, inimici illius in tristitia: & in malitia illius, amicus agnitus est.

10 Non credas inimico tuo in æternum, sicut enim æramentum, æruginat nequitia illius:

11 Et si humiliatus vadat curvis, adice animum tuum, & custodi te ab illo.

12 Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne forte conversus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: & in novissimo agnoscas verba mea, & in sermonibus meis stimuleris.

13 Quis miserebitur incantatori à serpente percusso, & omnibus, qui appropiant bestiis? & sic qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus est in peccatis ejus.

14 Una hora tecum permanebit: si autem declinaveris, non supportabit.

15 † In labiis suis indulcat inimicus: & in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam.

16 In oculis suis lacrymatur inimicus: & si invenerit tempus, non satiabitur sanguine.

17 Et si inciderint tibi mala, invenies eum illic priorem.

18 In oculis suis lacrymatur inimicus, & quasi adjuvans suffodiet plantas tuas.

19 Caput furum movebit, & plaudet manu, & multa susutrans commutabit vultum suum.

C A P V T XIII.

Periculosa sunt consortia cum superbo, divite, & potentiore: dilige Deum ac proximum: non convenit diviti cum paupere, & hoc despecto ille honoratur.

1 Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: † & qui communicaverit superbo, induet superbiam.

2 Pondus super se tollet, qui honestiori se communicat: et d tiori te ne socius fueris.

3 Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, confringetur.

4 Dives injuste egit, & fremet: pauper autem laesus tacbit.

5 Si largitus fueris, assaniet te: & si non habueris derelinquet te.

6 Si habes, convivet tecum, & evacuabit te, & ipse non dolbit super te.

7 Si ne effarius illi facis, supplantabit te, & subdeas spe o dabit, narrans tibi bona, & dicit: Quid opus est tibi?

8 Et confunder e in cibus suis, donec te exinaniat his, & ter: & in novissimo deridebit te: & postea videns derelinquet te, & c. pur suum movebit ad te.

9 Il militare Deo, & expecta manus ejus.

10 Arrende ne seductus in salutem bo-

11 Noli esse humilis in sapientia tua,

re in malitia in stabilitate non educatis.

11 Advocatus à potentiore discede : ex hoc enim magis te advocabit.

13 Ne improbus sis, ne impingaris : & ne longè sis ab eo, ne eas in oblivionem.

14 Ne retineas ex æquo loqui cum illo : nec credas multis verbis illius, & multa enim loquela tentabit te, & subridens interrogabit te de absconditis tuis.

15 Immitis animus illius conservabit verba tua : & non pareet de malitia, & de vinculis.

16 Cave tibi, & attende diligenter auditui tuo : quoniam cum subversione tua ambulas.

17 Audiens vero illa quasi in somnis vides, & vigilabis.

18 Omni vita tua dilige Deum, & invoca illum in salute tua.

19 Omne animal diligit simile sibi : sic & omnis homo proximum sibi.

20 Omnis caro ad similem sibi conjungitur, & omnis homo simili sui sociabitur.

21 Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto.

† 2. 22 † Quæ communicatio sancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem?

6. 24. 23 Venatio leonis, onager in creta : sic & pascua divitum sunt pauperes.

24 Et sicut abominatio est superbo humilitas : sic & execratio divitis pauper.

25 Dives commotus confirmatur ab amicis suis : humilis autem cum ceciderit, expelletur & à notis.

26 Diviti decepto multi recuperatores : locutus est superba, & justificaverunt illum.

27 Humilis deceptus est, insuper & arguitur : locutus est sensate, & non est datus ei locus.

28 Dives locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducunt.

29 Pauper locutus est, & dicunt : Quis est hic? & si offenderit, subvertent illum.

30 Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia : & nequissima paupertas in ore impii.

31 Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala.

32 Vestigium cordis boni, & faciem bonam difficile invenies, & cum labore.

C A P V T X I V.

Beatus qui non est verbo lapsus : avaro & livido perniciosa divitiæ, & de utriusque miseris : de substantia benefaciendum ante mortem qua non tardat : de hominis fragilitate : beatus sapientia & iustitia studiosus.

Infra 19. 16. 1 **B**eatu vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, & non est stimulatus in tristitia delicti.

2 Felix, qui non habuit animi sui tristitiam, & non excidit à spe sua.

3 Viro cupido & tenaci sine ratione est substantia, & homini livido ad quid aurum?

4 Qui acervat ex animo suo injustè, aliis congregat, & in bonis illius alius luxurabitur.

5 Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? & non jucundabitur in bonis suis.

6 Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, & hæc reductio est malitiæ illius.

7 Et si bene fecerit, ignorantes, & non

volens facit : & in novissimo manifestat malitiam suam.

8 Nequam est oculus lividus & avertens faciem suam, & despicies animam suam.

9 Infatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis : non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam.

10 Oculus malus ad mala : non satiabitur pane, sed indigens & in tristitia erit super mensam suam.

11 Fili si habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer.

12 Memor esto quoniam mors non tardat, & testamentum inferorum quia demonstratum est tibi : testamentum enim huius mundi, morte morietur.

13 † Ante mortem benefac amico tuo, & secundum vires tuas exportigens da pauperi.

14 Non defrauderis à die bono, & paritula boni doni non te prætereant.

15 Nonne aliis relinques dolores & labores tuos in divisione fortis?

16 Da, & accipe, & justifica animam tuam.

17 Ante obitum tuum operare iustitiam : quoniam non est apud inferos invenire cibum.

18 † Omnis caro sicut scænum veterascet, & sicut folium fructificans in arbore viridi.

19 Alia generatur, & alia desiciuntur : sic generatio carnis & sanguinis, alia finitur, & alia nascitur.

20 Omne opus corruptibile in fine deficiet, & qui illud operatur, ibit cum illo.

21 Et omne opus electum justificabitur : & qui operatur illud, honorabitur in illo.

22 † Beatus vir, qui in sapientia morabitur & qui in iustitia sua meditabitur, & in sensu cogitabit circumspeditionem Dei.

23 Qui excogitat vias illius in corde suo, & in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi investigator, & in viis illius consistens :

24 Qui respicit per fenestras illius, & in januis illius audiens.

25 Qui requiescit juxta domum illius, & in parietibus illius figens palum statuet casulam suam ad manus illius, & requiescent in casula illius bona per ævum,

26 Statuet filios suos sub tegmine illius, & sub ramis ejus morabitur.

27 Protegetur sub tegmine illius à fervore, & in gloria ejus requiescet.

C A P V T X V.

Beatus qui in timore Dei aptat se ad sapientiam, quam stulti & mendaces non assequuntur : peccata vero non sunt adscribenda, sed homini quod ab illo conditus est libero arbitrio, propositis præceptis quæ servare poterat : Dei oculis omnia nuda sunt.

1 **Q**ui timet Deum, faciet bona : & qui continens est iustitiæ, apprehendet illam.

2 Et obviabit illi quasi mater honorificata, & quasi mulier à virginitate suscipiet illum.

3 C habet illum pane vitæ & intellectu, & aqua sapientiæ salutaris potabitur illum : & firmabitur in illo, & non flectetur.

4 Et continebit illum, & non contumdesur, & exaltabit illum apud proximos suos.

Et in medio Ecclesie aperietur os ejus, & adimplebit illum spiritus sapientie & intellectus, & stola glorie vestiet illum.

6 Iucunditatem & exultationem habundabit super illum, & nomine eterno hereditabit illum.

7 Homines stulti non apprehendent illam, & homines sensati obviabunt, illi, homines stulti non valebunt eam: longè enim abest à superbia & dolo.

8 Viri mendaces non erunt illius memores: & viri veraces invenientur in illa, & succellum habebunt usque ad inspectionem Dei.

9 Non est speciosa laus in ore peccatoris:

10 Quoniam à Deo profecta est sapientia: sapientie enim Dei astabit laus, & in ore fidei abundabit, & Dominator dabit eam illi.

11 Non dixeris: Per Deum abest: quæ enim odisti ne feceris.

12 Non dicas: Ille me implanavit: non enim necessarii sunt ei homines impii.

13 Omne execramentum erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum.

14 De is ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui.

15 Adiecit mandata & præcepta sua:

16 † Si volueris mandata servare, conservabo te: & in perpetuum fidem placitam facies.

17 Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam.

18 Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi.

19 Quoniam multa sapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes sine intermissione.

20 † Oculi Domini ad timentes eum, & imple agrosque omnem operam hominis.

21 Nemini mandavi impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi:

22 Non enim concepsit multitudinem filiorum infidelium & inutulum.

C A P V T X V I

Non exultandum in filiis impiis: de ica. Dei in malis & misericordia in bonis: magna sunt opera misericordie merita: & dei cogniti non in iudicio nemo se potest abstrahere, cujus opera sunt ab homine iniquitatis.

1 **N**on iucundaberis in filiis impiis, si multiplicentur: nec oblectaris super ipsos, si non est timor Dei in illis.

2 Non credas vix illorum, & ne respexeris in labores eorum.

3 Melior est enim unus timens Deum, quam mille filii impii.

4 Et utile est mori sine filiis, quam relinqueri filios impios.

5 Ab uno seclato inhabitabitur patria, tristes in periculum delinunt.

6 Multa scia vidit oculus meus, & fortis homo, audivit auris mea.

7 In synagoga peccatorum exardescit, & in gente incredula exardescit.

8 Non exoraverit pro peccatoribus, qui in iudicio sunt condempnati.

9 Non perdetur peritiam dei, &

executus est eos pro superbia verbi illorum.

10 Non misertus est illis, gentem totam perdens, & extollenti se in peccatis suis.

11 † Et sicut sexcenta millia pedum, qui congregati sunt in duritia cordis sui: & si unus fuisset cervicatus, mirum, si fuisset immunis.

12 Misericordia enim & ira est cum illo. Potens exoratio, & effundens iram:

13 Secundum misericordiam suam, sic correptio illius hominem secundum opera sua judicat.

14 Non effugiet in rapina peccator, & non retardabit sufferentia misericordiam facientis.

15 Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum, & secundum intellectum peregrinationis ipsius.

16 Non dicas: A Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur?

17 In populo magno non agnoscar: quæ est enim anima mea in tam immensa creatura?

18 Ecce cælum, & cæli cælorum, abyssus, & universa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur.

19 Montes sin ul, & colles, & fundamenta terræ: cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.

20 Et in omnibus his insensatum est cor: & omne cor intelligitur ab illo:

21 Et vias illius quis intelligit, & procellam, quam nec oculus videbit hominis?

22 Nam plurima illius opera sunt in visceribus: sed opera iustitie ejus quis enuntiabit? aut quis sustinebit? Longè enim est testamentum à quibusdam, & interrogatio omnium in confutatione est.

23 Qui minoratur corde, cogitat inania: & vir inprudens & errans, cogitat stulta.

24 Audi me fili, & dulce discipulum sentis, & in verbis meis attende in corde tuo,

25 Et dicam in æquitate disciplinam, & scripabo enarrare sapientiam: & in verbis meis attende in corde tuo, & dico in æquitate spiritus virtutes, quas posuit Deus in opera sua ab initio, & in veritate enuntiaverunt scientiam ejus.

26 In iudicio Dei opera ejus ab initio, & ab institutione ipsorum distinxit patres illorum, & miria eorum in gentibus suis.

27 Ornavit in æterna opera illorum, ne elaberent, nec laboraverunt, & non destiterunt ad operibus suis.

28 Unusquisque proximum tibi non angustabit usque in æternum.

29 Non timorabilis verbo illius.

30 Post hæc Deus in terram respexit, & implevit eam bonis suis.

31 Anima omnis vasculi denuntiavit ante faciem ipsius, & in ipsam operum revelavit illorum.

C A P V T X V I I

Deus in iudicio operum ejus ab initio, & ab institutione ipsorum distinxit patres illorum, & miria eorum in gentibus suis.

Ornavit in æterna opera illorum, ne elaberent, nec laboraverunt, & non destiterunt ad operibus suis.

Unusquisque proximum tibi non angustabit usque in æternum.

Non timorabilis verbo illius.

Post hæc Deus in terram respexit, & implevit eam bonis suis.

Anima omnis vasculi denuntiavit ante faciem ipsius, & in ipsam operum revelavit illorum.

- 23 Ante orationem prepara animam tuam & nol' esse quasi homo qui tentat Deum: 7
 † Sap. 7. 18. 24 † Memento iræ in die consummationis: & tempus retributionis in conversatione faciei.
 † Sap. 11. 27. 25 † Memento paupertatis in tempore al' n' tui: & necessitatum paupertatis in die advenarum.
 26 Viri autem utque ad vesperam immutabuntur tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei.
 27 Homo sapiens in omnibus metuet, & in diebus delictorum attendet ab inertia.
 28 Omnis astutus agnoscit sapientiam, & inveniendi eam dabit confessionem.
 29 Sensati in verbis & ipsi sapientes egerunt: & intellexerunt veritatem & justitiam, & in pluerunt proverbialia & iudicia.
 30 † Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua avertere.
 † Rem. 6. 12. 31 Si præsles animæ tuæ concupiscentias
 13. 14. ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.
 32 Ne oblecteris in turib' nec in modicis: assidua enim est commissio illorum.
 33 Ne fueris mediocri in contentione ex fœnore, & est tibi nihil in sacculo: eris enim invidus vitæ tuæ.

CAPUT XIX

De vino, luxuria, loquacitate, cito credente, gaudente super iniquitate, odiente correptionem, exultante in malitia, discretionem in verbis servanda, correptione, fide humilitate, & laude tacentis

- 1 Oportet ebrios non locupletari: & qui spernit modica, paulatim decideret.
 † Gen. 10. 5. 2 † Vinum & mulieres apostatate faciunt sapientes, & arguent sensatos:
 3. 11. 3 Et qui se jungit fornicariis, erit nequam: pueri & vermes hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum majus, & tolletur de numero animarum ejus.
 † Inf. 22. 11. 4 † Qui credit cito, levis corde est, & minorabitur: & qui delinquit in animam suam, in super habebitur.
 5 Qui gaudet iniquitate, denotabitur: & qui odit correptionem, minuetur vita: & qui odit loquacitatem, exstinguit malitiam.
 6 Qui peccat in animam suam, poenitebit: & qui jucundatur in malitia, denotabitur.
 7 Ne iteres verbum nequam & durum, & non minoraberis.
 8 Amico & inimico noli narrare sensum tuum: & si est tibi delictum, noli denudare.
 9 Audet enim te, & custodiet te, & quasi defendens peccatum odiet te, & sic aderit tibi semper.
 10 Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.
 11 A facie verbi parturit fatuus, tanquam gemitus parvus infantis.
 12 Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti.
 † Lev. 19. 17. 13 † Corripe amicum, ne forte non intellexerit, & dicat: Non feci: aut si fecerit, ne iterum addat facere.
 14. 15. 14 Corripe proximum, ne forte non dixerit: & si dixerit, ne forte iteret.
 15. 3. 15 Corripe, amicum: sapienter enim fit commissio.

16 Et non omni verbo credas, est qui labitur lingua, sed non ex animo.

17 † Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam comminueris.

18 Et da locum timori Altissimi: quia omnis sapientia timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni sapientia dispositio legis.

19 Et non est sapientia nequitie disciplina: & non est cogitatus peccatorum prudentia.

20 Est nequitia & in ipsa execratio: & est insipiens qui minuitur sapientia.

21 Melior est homo, qui minuitur sapientia, & deficiens sensu in timore, quam qui abundat sensu, & transgreditur legem Altissimi.

22 Est solertia certa, & ipsa iniqua.

23 Et est qui emitit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se, & interiora ejus plena sunt dolo.

24 Et est qui se nimium submittit à multa humilitate: & est qui inclinat faciem suam, & fingit se non videre quod ignoratum est.

25 Et si ab imbecillitate virium veteret peccare, si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.

26 Ex visu cognoscitur vir, & ab occursum faciei cognoscitur sensatus.

27 Amictus corporis, & rilus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo.

28 Est correptio mendax in ira contumeliosi: & est iudicium, quod non probatur esse bonum: & est tacens, & ipse est prudens.

CAPUT XX.

De correptione, & correpti poenitentia: de tacente, & loquace: de dono sapientis, & fatui de falsa promissione & mendacio: de sapiente qui placet magnatis: de donis non accipiendis, & sapientia abscondita.

1 Quam bonum est arguere, quam irasci, & consistentem in oratione non prohibere?

2 Concupiscentia spadonis devirginabit juvenulam:

3 Sic qui facit per vim iudicium iniquum.

4 Quam bonum est correptum manifestare poenitentiam: sic enim effugies voluntarium peccatum.

5 Est tacens, qui invenitur sapiens: & est odibilis, qui procax est ad loquendum.

6 Est tacens non habens sensum loquelæ: & est tacens sciens tempus aptum.

7 Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem & imprudens non servabit tempus.

8 Qui multis utitur verbis, lædet animam suam: & qui potestatem sibi sumit injuste, odietur.

9 Est processio in malis viro indisciplinata, & est inventio in detrimentum.

10 Est durum, quod non est utile: & est dauid, cuius retributio duplex.

11 Est propter gloriam in notario: & est qui ab humiliare levat caput.

12 Est qui multa redit à modico pretio, & restituens ea in septuplum.

13 Sapiens in verbis se quam amabilem facit:

et: gratia autem fatuorum effundetur.

14 Datus insipientis non erit utilis tibi: cum enim illi usqueque sapientie sunt.

15 Exigua dabitur, & multa impropere operabitur: & apertio oris illius inflammatio est.

16 Hodie sceneratur quis, & cras expetit: odibilis est homo huiusmodi.

17 Fatuus non erit amicus, & non erit gratia bonis illius.

18 Qui enim edunt panem illius, falsae linguae sunt. Quoties, & quanti iridebunt eum?

19 Non quod enim quod habendum erat, directo sensu distribuit: similiter & quod non erat habendum.

20 Lapsus falsae linguae, quasi qui in pavimento cadens: sic casus malorum festinanter veniet.

21 Homo acharis quasi fabula vana, in re ipsa disciplinatorum assidua erit.

22 Ex ore fatui reproba habetur parabola: non enim indicat illam in tempore suo.

23 Est qui veratur peccare propter inopiam, & in requie sua stimuletur.

24 Est qui perdet animam suam propter confusionem, & ab imprudenti persona perdet eam: personae autem acceptione perdet se.

25 Est qui propter confusionem promittit amico & lucratus est ei in inimicum gratis.

26 Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indisciplinatorum assidue erit.

27 Potior fur quam assiduitas viri mendacis, perditionem autem ambo hereditabunt.

28 Mores hominum mendacium sine honore: & confusio illorum cum ipsis sine intermissione.

29 Sapiens in verbis producet seipsum, & homo prudens placebit agnatis.

30 Qui operatur terram suam, inaltabit acervum frugum: & qui operatur iustitiam, ipse exaltabitur: qui vero placet magnatis, effugiet iniqui aem.

† Exod. 23.8. Deus. 31. 8. & dona excæcant oculos iudicum, & quasi mutus, in ore avertit correptiones eorum.

16. 19. 7. 1. 18. 32. 1. Sapientia absconsa & thesaurus invisus: quæ utilitas in utrisque?

33. 18. 33. Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

CAPUT XXI

Docet fugiendum peccatum: primum in genere, deinde in specie productis variis peccatis.

1. Fugite peccatum: non adicias iterum: sed & de pristinis deprecare ut ubi dimittitur.

2. Quasi a facie colubri fuge peccata: & si a cæcis a villa, suscipiente te.

3. Dentes leonum, dentes ejus, interficientes animas hominum.

4. Quasi rhinoceros his acuta omnis iniquitas, plene illius non est factas.

5. Objurgatio & injuriarum annullabunt substantiam: & donus quæ nimis locuples est, annullabitur superbia: sic substantia superbi erudabitur.

6. De precatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet, & jubileum festinatio adveniet illi.

7. Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris: & qui timet Deum, convertetur ad eum.

8. Notus à longè potens lingua anteloci: & sensatus seu labi se ab ipso.

9. Qui adificat domum suam in imperiis alienis, quasi qui colligit lapides tuos in hinc.

10. Stuppa collecta synagoga peccantium & consummatio illorum flamma penis. 16. 7.

11. Via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebrae, & poena.

12. Qui custodit iustitiam, continebit sensum suum.

13. Consummatio timoris Dei sapientia & sensus.

14. Non erudietur, qui non est sapiens in bono.

15. Est autem sapientia, quæ abundat in malo: & non est sensus ubi est avaritudo.

16. Scientia sapientie tanquam inundatio abundabit, & consilium illius sicut fons vivæ permanet.

17. Cor fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit.

18. Verbum sapientis quodcumque audierit sciens, laudabit, & ad se obicit: audivit luxuriosus, & displicebit illi, & projiciet illud post dorsum suum.

19. Narratio fatui quasi sarcina in via: nam in labiis sensati invenietur gratia.

20. Os prudentis queritur in Ecclesia, & verba illius cognabunt in cordibus suis.

21. Tanquam domus exterminata, sic fatuus sapientia: & scientia insensati inenarrabilia verba.

22. Cope des in pedibus, stulto doctrina & quasi vincula manuum super manum dextram.

23. Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacet ridebit.

24. Ornamentum aureum prudenti doctrina, & quasi brachiale in brachio dextero.

25. Pes fatui facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur à personâ potentis.

26. Stultus à fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit.

27. Stultitia hominis auscultare per os suum: & prudens gravabitur contumelia.

28. Labia imprudentium stulti narrabunt: verba autem prudentium, statim ponderabuntur.

29. In ore fatuorum cor illorum: & in corde sapientis in os illorum.

30. Dura maledicti in pias diabolum, maledicti ipse animam suam.

31. Sulfuro conquirebit animam suam, & in omnibus odietur: & qui cum eo manserit, odiosus erit: taciens & se satis honorabitur.

CAPUT XXII

De lapidatione peccatoris, hinc id est peccatoris, hinc que fatua, macta in luctu, dolente fatuum, morte plorantem stultum non loquendum: de corde stulti & macta de servanda fide, cum amico, & ois.

1. In lapide luto lapidatur peccator, & in eo loquentur superbiae: & tunc illius.

1 De stercore hominum lapidatus est piger : & omnis qui tetigerit eum , excutiet manus .

3 Confusio patris est de filio indisciplinato : filia autem in deminutione fiet .

4 Filia praelens hereditas viro suo ; nam quæ confundit , in contumeliam fit genitoris .

5 Patrem & virum confundit audax , & ab impiis non minorabitur : ab iurisque autem inhonorabitur .

6 Musica in luctu importuna narratio ; flagella & doctrina in omni tempore sapientia .

7 Qui docet fatuum , quasi qui conglutinat testam .

8 Qui narrat verbum non audienti , quasi qui excitat dormientem de gravi somno .

9 Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam : & in fine narrationis dicit : Quis est hic ?

† Infr. 38. 16. 10 † Supra mortuum plora , defecit enim lux ejus : & supra fatuum plora , deficit enim sensus .

11 Modicum plora supra mortuum , quoniam requievit .

12 Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui .

† Gen. 39. 19. 13 † Luctus mortui septem dies : fatui autem & impij , omnes dies vitæ illorum .

14 Cum stultus ne multum loquaris , & cum insensato ne abieris .

15 Serva te ab illo , ut non molestiam habearis , & non coinquinaberis peccato illius .

16 Deserte ab illo , & invenies requiem , & non accideris in stulticia illius .

17 Super plumbum quid gravabitur ? & quod illi aliud nomen quam fatuus ?

† Prov. 27. 3. 18 † Arenam , & salem , & massam ferri facilius est ferre , quam hominem imprudentem , & fatuum , & impium .

19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificij non dissolvitur : sic & cor confirmatum in cogitatione consilij .

20 Cogitatus sensati in omni tempore , metu non depravabitur .

21 Sicut pali in excelsis , & cimenta sine impensa posita contra faciem venti non permanent :

22 Sic & cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet .

23 Sicut cor trepidum in cogitatione fatui , omni tempore non metuet , sic & qui in præceptis Dei permanet semper .

24 Pungens oculum deducit lacrymas : & qui pungit cor , profert sensum .

25 Mittens lapidem in volatilia , dejiciet illa : sic & qui convitiatur amico , dissolvit amicitiam .

26 Ad amicum etsi produxeris gladium , non desperes : est enim regressus . Ad amicum :

27 Si aperueris os triste , non timeas : est enim concordatio : excepto convitio , & improprio , & superbia , & mysterij revelatione , & plaga dolosa : in his omnibus effugiet amicus .

28 Eodem possi le cum amico in paupertate illius , ut & in bonis illius le eris .

29 In tempore tribulationis illius permanet illi similis , ut & in hereditate illius possides .

30 Ante ignem camini vapor , & fumus

ignis inaltatur : sic & ante sanguinem maledicta , & contumelia , & minæ .

31 Amicum salutare non confundat , a facie illius non me abscondam : & si mala mihi evenierint per illum , sustinebo .

32 Omnis qui audiet , cavebit se ab eo .

33 † Quis dabit ori meo custodiam , & super labia mea signaculum certum , ut non cadam ab ipsis , & lingua mea perdat me ?

C A P V T XXIII.

Oratio adversus superbiam , gulam & luxuriam : consuetudo jurandi vitanda , & indisciplinatus sermo ad ferens improprium : duo genera in peccato abundantia , & tertium adducens iram : confusio hominis ad peccandum se hortantia : de peccatis in adulterio concurrentibus , & inde timor Domini .

1 Domine pater , & dominator vitæ meæ ne derelinquas me in consiliis eorum : nec sinas me cadere in illis .

2 Quis superponet in cogitatu meo flagella , & in corde meo doctrinam sapientia : ut ignorantibus eorum non parcane mihi , & non appareant delicta eorum ,

3 Et non adincrescant ignorantia meæ , & multiplicentur delicta mea , & peccata mea abundent , & incidam in conspectu adversariorum meorum , & gaudeat super me inimicus meus ?

4 Domine pater , & Deus vitæ meæ , ne derelinquas me in cogitatu illorum .

5 Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi , & omne desiderium averte à me .

6 Aufer à me ventris concupiscentias , & concubitus concupiscentiæ ne apprehendant me , & animæ irreverenti & infruienti ne tradas me .

7 Doctrinam oris audite filii : & qui custodierit illam , non periet labijs , nec scandalizabitur in operibus nequissimis .

8 In vanitate sua apprehenditur peccator , & superbus & maledicus scandalizabitur in illis .

9 † Jurationi non assuescat os tuum : multi enim casus in illa .

10 Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo , & nominibus Sanctorum non admiscearis quoniam non eris immunis ab eis .

11 Sicut enim servus interrogatus assidue , à livore non minuitur : sic omnis jurans , & nominans , in toto à peccato non purgabitur .

12 Vir multum jurans implebitur iniquitate , & non discedet à domo illius plaga .

13 Et si frustraveris , delictum illius super ipsum erit : & si dissimulaveris , delinquit dupliciter :

14 Et si in vacuum juraveris , non justificabitur , replebitur enim retributione domus illius .

15 Est & alia loquelæ contra vitam mortis , non invenitur in hereditate Iacob .

16 Etiam à misericordiis omnia hæc auferuntur , & in delictis non voluntariis .

17 Indisciplinata loquelæ non abscondit os tuum : est enim in illa verbum peccati .

18 Memore tuo patris & matris & ceterorum deorum non habita ovis :

19 Ne forte obliuiscamini .

32 Hæc omnia liber vitæ, & testamen-
tum Altissimi, & agnitio veritatis.

33 Legem mandavit Moyses in præceptis
justitiarum, & hereditatem domui Iacob,
& Israël promissiones.

34 Posuit David puero suo excitare re-
gem ex ipso fortissimum, & in throno ho-
noris sedentem in sempiternum.

† Gen. 21.11. 35 † Qui implet quasi Phison sapientiam,
& sicut Tigris in diebus novorum

† 1. 36 Qui adimplet quasi Euphrates sen-
sum: † qui multiplicat quasi Jordanis in
† 3. 37 tempore messis.

37 Qui mittit disciplinam sicut lucem, &
assistens quasi Gehon in die vindemiæ.

38 Qui perficit primus scire ipsam, & in-
firmior non investigabit eam.

39 A mari enim abundavit cogitatio ejus,
& consilium illius ab abyssu magna.

40 Ego sapientia effudi flumina.

41 Ego quasi trames aquæ immensæ de
fluvio, ego quasi fluvii Diorix, & sicut
aquæductus exivi de paradiso.

42 Dixi: Rigabo hortum meum planta-
tionum, & inebriabo prati mei fructum.

43 Et ecce factus est mihi trames abun-
dans, & fluvius meus appropinquavit ad
mare:

44 Quoniam doctrinam quasi antelucanum
illumino omnibus, & enarrabo illam
usque ad longinquum.

45 Penetrabo omnes inferiores partes
terræ, & inspiciam omnes dormientes, &
illuminabo omnes sperantes in Domino.

46 Adhuc doctrinam quasi prophetiam
effundam, & relinquam illam quærentibus
sapientiam, & non desinam in progenies
illorum usque in ævum sanctum.

† Infr. 31.18. 47 † Videte quoniam non soli mihi labo-
ravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

C A P V T XXV.

Tria qua Domino placent, & tria qua odit:
novem insuspicabilia: laus timoris Dei: mulieris
nequam mira detestatio: a muliere initium peccati
& mortis: mulieris dominium non ferendum.

1 IN tribus placitum est spiritui meo,
Iquæ sunt probata coram Deo &
hominibus:

2 Concordia fratrum, & amor proximo-
rum, & vir & mulier bene sibi consentientes.

3 Tres species odit anima mea, & aggra-
vor valde animæ illorum:

4 Pauperem superbum: divitem menda-
cem: senem fatuum & insensatum.

5 Quæ in juventute tua non congregasti,
quomodo in senectute tua invenies?

6 Quam speciosum canitiei iudicium, &
presbyteris cognoscere consilium!

7 Quam speciosa veteranis sapientia, &
et orationis intellectus, & consilium!

8 Corona senum multa peritia, & gloria
illorum timor Dei.

† Infr. 26. 1. 9 Novem insuspicabilia cordis magnifica-
vi, & decorem dicam in lingua hominibus:

† Supr. 14. 1. 10 Homo, qui jucundatur in filiis,
† 29. 16. 11 vivens & videns subversionem inimicorum
† Job. 3. 2. suorum.

12 † Beatus qui habitat cum muliere
sancta, † & qui lingua sua non est lapsus,
& qui non intervivit indignis se.

12 Beatus, qui invenit amicum verum,
& qui enarrat iustitiam auri audienti.

13 Quam magnus, qui invenit sapien-
tiam, & scientiam! sed non est super timen-
tem Dominum.

14 Timor Dei super omnia se superpo-
suit:

15 Beatus homo, cui donatum est habere
timorem Dei: qui tenet illum, cui assimi-
labitur?

16 Timor Dei initium dilectionis ejus:
fidei autem icinum agglutinandum est ei.

17 Omnis plaga, tristitia cordis est: &
omnis malitia, nequitia mulieris.

18 Et omnem plagam, & non plagam vi-
debit cordis:

19 Et omnem nequitiam, & non nequi-
tiam mulieris:

20 Et omnem obductum, & non obdu-
ctum odientium:

21 Et omnem vindictam & non vindi-
ctam inimicorum.

22 Non est caput nequius super caput
colubri:

23 Et non est ira super iram mulieris. † † Prov. 21.19.
Commorari leoni & draconi placebit,
quam habitare cum muliere nequam.

24 Nequitia mulieris immutat faciem ejus:
& obæcat vultum suum tamquam ursus:
& quasi saccum ostendit. In medio proxi-
morum ejus.

25 Ingemuit vir ejus, & audiens suspira-
vit modicum.

26 Brevis omnis malitia super malitiam
mulieris, fors peccatorum cadat super illam.

27 Sicut ascensus arenosus in pedibus
veterani, sic mulier linguata homini quieto.

28 † Ne respicias in mulieris speciem, &
non concupiscas mulierem in specie.

29 Mulieris ira, & irreverentia, & con-
fusio magna.

30 Mulier si primatum habeat, contraria
est viro suo.

31 Cor humile, & facies tristis, & plaga
cordis, mulier nequam.

32 Manus debiles, & genua dissoluta, mu-
lier quæ non beatificat virum suum,

33 † A muliere initium factum est pecca-
ti, & per illam omnes morimur.

34 Non des aquæ tuæ exitum, nec modi-
cum: nec mulieri nequam veniam pro-
deundi.

35 Si non ambulaveris ad manum tuam:
confunder te in conspectu inimicorum.

36 A carnibus tuis abscinde illam, ne
semper te abutatur.

C A P V T XXVI.

Proponit vicissim laudes bonæ mulieris, &
vituperia malæ ac zelotypæ: filia custodienda:
tria timenda: duo contristantia, & duo pe-
riculosa.

1 Mulieris bonæ beatus vir: cuivertus
Menim annorum illius d. plex.

2 Mulier fortis oblectat virum suum, &
annos vitæ illius in pace implebit.

3 Pars bona mulier bonis, parte timen-
tibus Deum dabitur viro pro tactis bonis:

4 Dixit autem & propter hoc bonas,
in omni tempore vult ex fortibus bonis.

5 A tribus timet cor totum, & non
timet.

quarto facies mea metuit:

6 Delatorem civitatis, & collectionem populi,

7 Columniam mendacem, super mortem omnia gravia:

8 Dolor cordis & luctus, & mulier zelotypa.

9 In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.

10 Sicut boum jugum, quod movetur, ita & mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit forpionem.

11 Mulier ebriosa, ita magna: & contumelia & turpitudine illius non tegetur.

12 Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoscetur.

† Infr. 42.11. 13 In filia non avertente se, firma custodia: ne inventa occasione utatur se.

14 Ab omni irreverentia oculorum ejus cave, & ne miteris si te neglexerit.

15 Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, & contra omnem palam sedebit, & contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat.

16 Gratia mulieris sedula delectabit virum suum, & ossa illius impinguabit.

17 Disciplina illius, datum Dei est.

18 Mulier sensata & tacita, non est immutatio eruditæ animæ.

19 Gratia super gratiam, mulier sancta & pudorata.

20 Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ.

21 Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornatu domus ejus.

22 Lucerna splendens super candelabrum sanctum, & species faciei super ætatem stabilem.

23 Columnæ aureæ super bases argenteas, & pedes firmi super plâtas stabilis mulieris.

24 Fundamenta æterna supra petram solidâ, & mandata Dei in corde mulieris sanctæ.

25 In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi advenit:

26 Vir bellator deficiens per inopiam: & vir sensatus contemptus:

27 Et qui transgreditur à justitia ad peccatum, Deus paravit eum ad thronum.

28 Duæ species difficiles & periculose mihi apparuerunt, difficile enim negotians à negligentia: & non justificabitur caupo à peccatis labiorum.

C A P V T XXVII.

Ob inopiam & amorem divitiarum multi delinquant: timor Domini constanter servandus: tentatio probat eum qui tentatur: sequenda justitia: inconstanter stulti: & modesti in verbis servanda: secreta amici non revelanda: de annuente oculo & insidioso.

1 Propter inopiam multi delinquerunt: & qui querit locupletari, avertit oculum suum.

2 Sicut in medio conpignis lapidem, palus firmus, sic & intercedunt ve diciones & conpignis angustiaabitur peccatum.

3 Converteretur eum delinquente delictum.

4 Si non in timore Domini teneris te instanter, cito subvertetur domus tua.

5 Sicut in perustura cribri remanet pulvis, sic aporia hominis in cogitatione illius.

6 Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.

7 Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius, sic verbum ex cogitatione cordis hominis.

8 Ante sermonem non laudes virum: hæc enim tentatio est hominum.

9 Si sequaris justitiam, apprehendes vitam: & indues quasi poderem homines, & inhabitabis cum ea & proteges te in sempiternam, & in die agnitionis invenies firmanentum.

10 Volatilia ad sibi similia conveniunt: & veritas ad eos, qui operantur illam, revertentur.

11 Leo venationi insidiatur semper, sic peccata operantibus iniquitates.

12 Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur.

13 In medio insensatorum serva verbum temporis: in medio autem cogitantium assiduus esto.

14 Narratio peccantium odiosa, & risus illorum in deliciis peccati.

15 Loquela multum jurans, horripilationem capiti statuet: & irreverentia ipsius obturatio aurium.

16 Effusio sanguinis in rixa superborum: & malefictio illorum auditus gravis.

17 Qui derodat arcana amici, fidem perdit, & non inveniet amicum ad adiutorem suum.

18 Dilige proximum, & conjungere fide cum illo.

19 Quod si denudaveris absconsa illius: non persequeris post eum.

20 Sicut enim homo, qui perdit amicum suum, sic & qui perdit amicum à proximo suo.

21 Et sicut qui dimittit avem de manu sua sic dereliquisti proximum tuum, & non eum capies.

22 Non illum sequaris, quoniam longe abest: effugit enim quasi caprea de laqueo: quoniam vulnerata est anima ejus.

23 Ultra eum non poteris colligare. Et maledicti est concordatio:

24 Denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicitis.

25 Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abjiciet:

26 In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, & si per sermones tuos admirabitur: novissime autem pervertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum.

27 Multa audiivi, & non corquavi ei, & Dominus odiet illum.

28 Qui in altum nititur lapidem, super caput ejus cadet, & plaga dolosa, dolosi dividet vulnera.

29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum ali ponit, peribit in illo.

30 Faci amicum quod tibi in consilio, facit ipsum deus, & non avertet unde adveniat illi.

31 Illusio, & improperium superborum, & vindicta sicut leo insiliat.

32 Laqueo peribunt qui odierint, & in laqueo

justorum: dolor autem consumet illos an-
tequam moriantur.

3 Ira & furor, utraque execrabilia sunt,
& ita peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

*Non querenda vindicta, sed offensae remittenda:
ab ira ac lite cessandum. in. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.*

4 Qui vindicari vult, à Domino inve-
niet vindictam, & peccata illius
servans servabit.

5 Relinque proximo tuo nocere te: &
tunc deprecanti tibi peccata solvenitur.

6 Homo homini reservat iram, & à Deo
querit medelam.

7 In hominem similem sibi non habet mi-
sericordiam, & de peccatis suis deprecatur.

8 Ipse cum caro sit, reservat iram, & pro-
pitiacionem perit à Deo: quis exorabit pro
delictis illius?

9 Memento novissimorum, & desine ini-
micari.

10 Tabitudo enim & mors imminet in
mandatis tuis.

11 Memorare timorem Dei, & non irasca-
ris proximo.

12 Memorare testamentum Altissimi, &
desine innotari proximo.

13 Abiit te à me, & natus es peccata:

14 Hoc enim iracundus incendit litem,
& vir peccator turbabit amicos, & in medio
pacem habentium immittere inimicitiam.

15 Secundum enim ligna sive, sic ignis
exardet: & secundum virtutem hominis,
sic iracundia illius erit, & secundum sub-
stantiam suam exalabit iram suam.

16 Certamen telum unum incendit ignem:
& sic et thorus flandit sanguinem: & lin-
gua testis suus adducit mortem.

17 Si inflaveris in scutellam, quasi ignis
exardabit: & si expueris super illam, ex-
tinguetur: utraque ex ore proficiuntur.

18 Sufurro & bilinguis maledictus: mul-
tos enim turbavit pacem habentes.

19 Lingua terrena multos commovit, &
pervertit illos de gente in gentem.

20 Covaris muras divinum destruxit,
& domos magnarum civitatum.

21 Virtutes populorum concidit, & gen-
tes fortes dissolvit.

22 Lingua terrena mulieres viratas eiecit,
& pervertit illas laboribus suis.

23 Qui respicit illum, non habebit re-
quiem, nec habebit amicum, in quo re-
quiescat.

24 Plaga in plaga livorem facit: plaga au-
tem lingue conminuet ossa.

25 Malice strunt in ore gladii, sed non
sicut gladius interficiunt per linguam suam.

26 Lingua qui rectus est à lingua nequam,
etiam in malum illius non trahebat, & qui
in malum non trahebat, & in vinculis
eius non erat ligatus.

27 Lingua enim illius, iuxta ferream
est, & sicut gladius in ore eius.

28 Mors illius, mors, & gladius: & quis
potest resistere illi?

29 Lingua illius non permanebit,

sed obtinebit vias iniquorum: & inflam-
ma sua non comburet justos.

30 Qui in ore suo non habet mentem, i-
lent in il-
lam, & exardabit in illis, & non extingue-
tur, & immitetur in illos quasi leo, &
quasi pardus laedet illos.

31 Sepi aures tuas spinis, linguam nequam
noli audire, & ori tuo facito ostia & scias.

32 Aurum tuum & argentum tuum conli-
& verbis tuis facito stateram, & frenos ori
tuo rectos.

33 Et attende ne forte labaris in lingua, &
cadas in conspectu inimicorum insidiau-
tium tibi, & sit casus tuus insanabilis in
portem.

CAPUT XXIX.

*Per mutuum subveniendum proximo: fides ju-
murae servanda: & quamquam multi fidem
fallant, non tamen ob id cessandum ab elemosyna,
cujus laudes deservit: fide ussori gratia habenda
est, fidesque servanda: in quibus consistat inimi-
cus hominis differit, & de vagis & ingratis
hospitibus.*

1 Qui facit misericordiam, serva-
tur proximo suo, & qui pravalet
manu, mandata servat.

2 Foenerare proximo tuo in tempore ne-
cessitatis illius, & iterum redde proximo
in tempore suo.

3 Confirma verbum, & fideliter age cum
illo: & in omni tempore invenies quod
tibi necessarium est.

4 Multi quasi inventionem aestimaverunt
seorsus, & praestiterunt molestiam his qui
se adjuverunt.

5 Donec accipiant, osculantur manus
dantis, & in promissionibus humiliant vo-
cem suam.

6 Et in tempore redditionis postulabis
tempus, & loqueris verba teli & mura-
tionum, & tempus causatur.

7 Si autem potueris reddere, adversabi-
tur, solidi vix reddet dandum, & compu-
tabit illud quasi inventionem.

8 Sin autem, fraudabit illum pecunia sua,
& possidebit illum in omni tempore gratis.

9 Et convitia & maledicta reddet illi, &
pro honore & beneficio reddet illi convic-
tiam.

10 Mali non causa nequitiæ non ser-
vati sunt, sed fraudati gratis transierunt.

11 Verumtamen super humilem admo-
fortior esto, & pro elemosyna non trahas
illum.

12 Propter mandatum afflige paupe-
rem, & propter inopiam ejus ne dimittas
eum vacuum.

13 Perde pecuniam propter fratrem &
amicum tuum: & non abscondas illam sub
lapide in perditionem.

14 Pone thesaurum tuum in preceptis
Altissimi, & proderit tibi magis quam
aurum.

15 Conclusio elemosynæ in corde pau-
peris, & hac pro te exoratur ab omni malo.

16 Superbum potentis, & superbum
ceat, & adversus eum conuenit in pauperem.

17 Vir bonus hile est, & qui per se
timore & qui per se timore & qui per se
detrahunt boni.

20 Gratiam fidei illius ne obliviscaris :
ad hoc enim propter avertam tuam.

21 Reprimam florentem tunc peccator & im-
mortalis.

22 Bona reprimissoris tibi ascribit pec-
cator : & ingratus sensu derelinquet libe-
ratem te.

23 Vix reprimittit de proximo suo : &
cum perdat tibi reverentiam , derelinquetur
ab eo.

24 Reprimissio nequissima multos perdi-
dit gentes , & commovit illos quasi flu-
ctus maris.

25 Viros potentes gyrens migrare fecit ,
& vagati sunt in gentibus alienis.

26 Peccator transgrediens mandatum Do-
mini , incidet in promissionem nequam : &
qui conatur multa agere , incidet in judi-
cium.

27 Recupera proximum secundum virtutem
tuam , & attende tibi ne incidas.

Inf. 28 † Initium vite hominis , aqua & pa-
nis , & vestimentum , & domus protegens
turpitudinem ,

29 Melior est victus pauperis sub tegmine
asserum , quam epulæ splendide in peregre
sine domicilio.

30 Minimum pro magno placeat tibi , &
improperium peregrinationis non audies.

31 Vita nequam hospitandi de domo in
domum : & ubi hospitabitur , non fiducia-
liter ager , nec aperiet os.

32 Hospitabitur , & pascet , & potabit in-
gratos , & ad hæc amara audiet.

33 Transi hospes , & orna mensam : &
quæ in manu habes , ciba ceteros.

34 Exi à facie honoris amicorum meo-
rum : necessitudine domus meæ hospitio
mihi factus est frater.

35 Gravia hæc homini habenti sensum :
correctio domus , & improperium fornicato-
ris.

CAPV T XXX

*Fili in disciplina educandi , & quam sit perni-
ciosum illis indulgere : corporis sanitas præstat di-
vitiis : & quam sit noxia & fugienda hominibus tri-
stia : cordis vero jucunditas quam sit utilis.*

Prov. 1 **Q**ui diligit filium suum , assidue illi
flagella : ut lætetur in novissimo
suo , & non pauper proximorum ostia.

2 Qui docet filium suum , laudabitur in
illo , & in medio domesticorum in illo glo-
riabitur .

3 † Qui docet filium suum , in zelum
mittit inimicum , & in medio amicorum
gloriabitur in illo.

4 Mortuus est pater ejus : & quasi non
est mortuus : similem enim reliquit sibi
post se.

5 In vita sua vidit , & lætatur est in illo :
in obitu suo non est contristatus , nec con-
fusus est coram inimicis.

6 Reliquit enim defensorem domus con-
tra inimicos , & amicis reddentem gra-
tiam.

7 Pro animabus filiorum colligabit vul-
nera sua , & super omnem vocem turba-
bitur v. scera ejus.

8 Equus indomitus evadit durus , & filius
indomitus evadit durus .

9 Læta filia , & paventem te faciet :
in te curam , & contristabit te.

10 Non contendas illi : ne dolas , & in
novissimo obstupescas de re tua.

11 Non des illi potestatem in juventute ,
& ne despicias consilium illius.

12 † Curva cervicem ejus in juventute , & tunc
tunde latera ejus dum intans est , ne forte
induret , & non credat tibi : & erit tibi do-
lor animæ.

13 Doce filium tuum , & operare in illo ,
ne in turpitudinem filius offendas.

14 Melior est pauper sanus , & fortis vi-
ribus , quam dives imbecillus : & flagellatur
malitia.

15 Salus animæ in sanctitate justitiæ , me-
lior est omni auro & argento , & corpus
valdum , quam census immensus.

16 Non est census super celum salutis
corporis : & non est oblectamentum in super
cordis gaudium.

17 Melior est mors quam vita amara , &
requies æterna quam labor perperam.

18 Bona abscondita in ore clauso , quasi
appositiones epularum circumposuit & pul-
chro.

19 † Quid proderit libatio idolo ? nec
enim manducabit , nec odorabit :

20 Sic qui effigatur à Domino , portant
mercedes iniquitatis :

21 Videns oculis , & iugemiscens , sicut
spado complectens virginem , & suspens.

22 † Tristitiam non des animæ tuæ , &
non affligas remetipsum in consilio tuo.

23 Jucunditas cordis hæc est vita homi-
nis , & thesaurus sine defectu sanctitatis :
& exultatio viri est longævitas.

24 Miserere animæ tuæ placens Deo , &
contine : congrega cor tuum in sanctitate
ejus , & tristitiam longe repellat te.

25 † Multos enim occidit tristitia , &
non est utilitas in illa.

26 Zelus & iracundia minuant dies , &
ante tempus senectam adducet cogitatus.

27 Spondidum cor , & bonum in epulis
est : epulæ enim illius diligenter sunt.

CAPV T XXXI

*Vigilia honesta : cogitatus præscientia & labor
dignus , & pauperis : diligens aurum : multi reser-
vati in auro : læta divitiis sine macula : modestia in
mensa servanda : læta sobrietate : & vincens
gula : læta usus modici vini , & vinperatio in
modicia.*

1 Vigilia honesta is rube faciet carnes :
& cogitatus illius interficiet somnum.

2 Cogitatus præscientiæ a venit se sumet
infirmas gravis sobriam facit animam.

3 Laboravit dives in congregatione sub-
stantiæ , & in requie sua replebitur bonis
suis.

4 Laboravit pauper in diminutione vi-
ctus , & in fine inops fit.

5 Qui aurum diligit , non justificabitur :
& qui perit in aurum , non eripietur in
tempore.

6 † Multidum sunt in auri casus , & facta
est in specie : & perditio illorum.

7 Lignum ostensionis est aurum sacifi-
cium : vix illis qui se fecerunt illud , &
tunc non sperant in illo.

3 Beatus

tim, alienus, & superbus non pertinet et
iuniorum:

23 Etiam postquam f. circum eo sine con-
silio, & suis insectationibus arguetur.

24 Eia sine consilio nihil facias, & post
factum non poenitebis.

25 In via ruinæ non eas, & non offen-
des in lapides: nec credas te viæ laborio-
sæ, ne ponas animæ tuæ scandalum:

26 Et a filiis tuis cave, & a domesticis
tuis attende.

27 In omni opere tuo crede ex fide ani-
mæ tuæ, hoc est enim conservatio manda-
torum.

28 Qui credit Deo, attendit mandatis: &
qui confidit in illo, non minorabitur.

CAPUT XXXIII.

*Laudantur timens Dominum & sapiens: incon-
stantia præcordiorum fatui, amicus subfannator:
dies & tempora à Deo sunt, qui & reliqua omnia
creavit ac disponit, in cujus manu est homo ut lu-
rum in manu figuli: malum contra bonum: pos-
sessio non in vita, sed in morte distribuenda aliis:
& quomodo servi sint tractandi.*

1 **T**imenti Dominum non occurrent
mala sed in tentatione Deus illum
conservabit & liberabit à malis.

2 Sapiens non odit mandata & justitias,
& non illidetur quasi in procella navis.

3 Homo sensatus credit legi Dei, & lex
illi fidei.

4 Qui interrogationem manifestat, para-
bit verbum, & sic deprecatus exaudietur,
& conservabit disciplinam, & tunc respon-
debit.

5 † Præcordia fatui quasi rota carri: &
quasi axis versatilis cogitatus illius.

6 Equus emissarius, sic & amicus subfan-
nator, sub omni supradente hinnit.

7 Quare dies diem superat, & iterum lux
lucem, & annus annum à sole?

8 A Domini scientia separati sunt, facto
sole, & præceptum custodiente.

9 Et immutavit tempora, & dies festos
ipsorum, & in illis dies festos celebra-
runt ad horam.

10 Ex ipsis exaltavit & magnificavit Deus,
& ex ipsis posuit in numerum dierum. Et
omnes homines de solo, † & ex terra, un-
de creatus est Adam.

11 In multitudine disciplinæ Dominus
separavit eos, & immutavit vias eorum.

12 Ex ipsis benedixit, & exaltavit: & ex
ipsis sanctificavit, & ad se applicavit: & ex
ipsis maledixit, & humiliavit, & convertit
illos à separatione ipsorum.

13 † Quasi lutum figuli in manu ipsius,
plasmare illud & disponere.

14 Omnes viæ ejus secundum disposi-
tionem ejus: sic homo in manu illius, qui
se fecit, & reddet illi secundum judicium
suum.

15 Contra malum bonum est, & con-
tra mortem vita: sic & contra virum ju-
stum peccator. Et sic innere in omnia ope-
ra Altissimi. Duo & duo, & unum contra
unum.

16 Et ego novissimus evigilavi, & quasi
qui colligit acinos post vindemiatores.

17 In benedictione Dei & ipse speravi

& quasi qui vindemia, replevi torcular.

18 † Respice quoniam non mihi soli
laboravi, sed omnibus exquirentibus disci-
plinam.

19 Audite me magnates, & omnes popu-
li, & rectores Ecclesiæ à vobis percipite.

20 Filio & mulieri, fratri & amico, non
des potestatem super te in vita tua: & non
dederis alii possessionem tuam: ne forte
poeniteat te, & depreceris pro illis.

21 Dum adhuc superes & aspiras, non im-
mutabit te omnis caro.

22 Melius est enim ut filii tui te rogent,
quàm te respicere in manus filiorum tuorum.

23 In omnibus operibus tuis præcellens
esto.

24 Ne dederis maculam in gloria tua. In
die consummationis dierum viæ tuæ, & in
tempore exitus tui distribue hæreditatem
tuam.

25 Cibaria, & virga, & onus asino: pa-
nis, & disciplina, & opus servo,

26 Operatur in disciplina, & querit re-
quiescere: laxa manus illi, & querit li-
bertatem.

27 Iugum & lorum curvant collum du-
rum, & servum inclinant operationes assi-
duæ.

28 Servo malevolo tortura & compedes:
mitte illum in operationem, ne vacet:

29 Multam enim malitiam docuit otio-
sitas.

30 In opera constitue eum: sic enim con-
decet illum. Quod si non obaudierit, cur-
va illum compedibus, & non amplifies
super omnem carnem: virum sine judicio
nihil facias grave.

31 † Si est tibi servus fidelis, sit tibi qua-
si anima tua: quasi fratrem sic eum tracta:
quoniam in sanguine animæ comparasti
illum.

32 Si laxeris eum injuste, in fugam con-
vertetur.

33 Et si extollens discesserit, quem quæ-
ras, & in qua via quæras illum, nescis.

CAPUT XXXIV.

*Vanitas somniorum, divinationum, augurii,
mendaciorum: laus expertorum: levitas ti-
mentium Deum: oblationes iniquarum: frau-
dens pauperem: unus adificans, & alter de-
struens faciens penitentiam, & non abstinens
à peccatis.*

1 **V**ana spes, & mendacium viro in-
sentato: & somnia extollunt im-
prudentes.

2 Quasi qui apprehendit umbram, & per-
sequitur ventum: sic & qui attendit ad visa
mendacia.

3 Hoc secundum hoc visio somniorum:
ante faciem hominis similitudo hominis.

4 Ab innando quid mundabitur? & à
mendace quid verum diceretur?

5 Divinatio erroris: & auguria mendacia:
& somnia malefacientium, vanitas est.

6 Et sicut parturientis, cor tuum phanta-
sia paritur, nisi ab Altissimo fuerit emissæ
visi à io, ne dederis in illis cor tuum:

7 Multos enim errare fecerunt somnia, &
excederunt sperantes in illis.

8 Sine mendacio consuminabitur verbum
leo's

† 3. p. 24. 47.

† Supra 7. 43.

† Gen. 2. 7.

† Rem. 9. 2.

28 Qui credit ei, qui non habet nūm;
& desit, cōsuetudinē, quę obsecraverit, quā-
si succinctus latro exiliens de civitate in
civitatem.

Misere nostri Deus omnium, &
reprehenso & ostende nobis lucem
in te. Amen. Gloria.

Desestatis fidei amici : veri amici ne obliviscamini :
discretio in captandis consiliis . Et cum quibus
conyalas , Et quibus te Et consilium tuum oculares :
laus sententia viri sancti : verbum nequam : qua-
tuor ex corde oriuntur : laus viri periti Et sa-
pientie : qui sophisticare loquitur , edibilis est : venter
animum tuum , Et si sis nequam non des illi po-
testatem : perniciet crapula .

O Mortuus amicus dicit: *Li ego amicum copulavi, sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem?*

2. *Sodalis autem & amicus ad inimicitias convertebatur.*

3 O praesumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitia, & dolositate illius?

4 Sodalis amico conjungatur in oblationibus, & in tempore tribulationis adversarius erit?

5 Sodalis amico condolet causa ventris
& contra hostem accipiet suum.

6 Non obliuiscaris amicum tuum in animo tuo : & non immemor sis illius in opibus tuis.

7 Noli consiliari cum eo qui tibi infidiat,
 & à zelantibus te absconde consilium.

8 Omnis confiliarius, prode confilium,
sed est confiliarius in semetipso:

9 A confiliatio serva animam tuam, prius scito quæ sit illius necessitas : & ipse enim animo suo cogitabit.

io Ne forte mittat eudem in terram, &
dicat tibi;

II Bona est via tua ; & nescis contrariis
videre quid tibi eveniat.

12 Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum injusto de justitia, & cum muliere de ea quæ amulatur: cum timido de bello, cum negotiatore de trajectione, cum emptore de venditione, cum viro livido de gratiis agendis

13 Cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere,

14 Cum operario annuali de consumatione anni, cum servo pigro de multa operatione; non attendas his in omni consilio.

15 Sed cum viro sancto assiduus esto ;
quemcumque cognoveris observantem ti-
morem Dei ;

16 Cujus anima est secundum animam
tuam : & qui , cum titubaveris in tenebris ;
condolebit tibi .

17 Carboni consilii flammæ recum : non
est enim tibi alius pluri illo.

18 Anima vici sancti enunciat aliquando
vera, quam septem circumspectores seden-
tes in excelsis ad specularandum.

19 Et in his omnibus deprecate altis-
simum, ut dirigat in veritate viam tuam

20 Ante omnia opera verbum verax pre-
cedat te, & ante omnem actum consilium
stabile.

32 Vols. 1007

3 à 5 centimes

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

21 Verbum nequam immutabit cor : ex quo partes quatuor oriuntur, bonum & malum, vita & mors : & dominatrix illorum est assidua lingua. Est vir astutus multorum eruditor, & animæ suæ inutilis est.

22 Vir peritus multos erudit, & animæ suæ suavis est.

23 Qui sophistice loquitur odibilis est : in omni re defraudabitur.

24 Non est illi data à Domino gratia : omni enim sapientia defraudatus est.

25 Est Sapiens, animæ suæ sapiens : & fructus lentus illius laudabilis.

26 Vir sapiens plebem suam erudit, & fructus lentus illius fideles sunt.

27 Vir sapiens implebitur benedictionibus, & videntes illum laudabunt.

28 Vita viri in numero dierum : dies autem Israel innumerabiles sunt.

29 Sapiens in populo hereditabit honorem, nomen illius erit vivens in æternum.

30 Fili in vita tua tenta animam tuam : & si fuerit nequam, non des illi potestatem :

31 Non enim omnia omnibus expediunt, & non omni animæ omne genus placet.

32 Noli avidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam :

33 In multis enim escis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usque ad choleram.

34 Propter crapulam multi obierunt : qui autem abstinentes est, a luctu vitam.

C A P V T XXXVIII.

Honora melicem à Deo datam est homini medicinam : quomodo agrotus se habebit rega Deum & medicum : mortuus plorandus, temperandum autem à tristitia quæ mortuus non prodest & tibi obest : sed memineris te etiam mortuum : quisque artifex considerat ea in quibus operatur : & hi necessarii quidem sunt in communitate, sed in ea non præminent dignitate vel sapientia.

1 **H**onora in dictum propter necessitatem : etenim illum creavit Altissimus.

2 A Deo est enim omnis medela, & à rege accipiet donationem.

3 Disciplina medici exaltabit caput illius, & in conspectu magnatorum collaudabitur.

4 Altissimus creavit de terra medicamentum, & vir prudens non abhorrebit illa.

† Exed. 25.25. amara? 5 † Nonne à ligno indurcata est aqua?

6 Ad agnitionem hominum virum illorum, & dedit hominibus scientiam. Altissimus, honorati in mirabilibus suis.

7 In his unguentis mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta suavitatis, & unctio es cohaeret sanguinis, & non contumax malum ut operæ ejus.

8 P. x enim Dei super faciem terræ.

9 **F**ili in tua infirmitate ne despicias : † Isai. te ipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te.

10 Averte à delicto, & dirige manus, & ab omni delicto non nota cor tuum.

11 De suavitatem & memoriam simila p. 13, & in pugna collationem, & da locum d. 10.

12 Tremam illum Dominus creavit : &

non discedat à te, quia opera ejus sunt necessaria.

13 Est enim tempus quando in manus illorum incurtas :

14 Ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & sanctatem, propter conversationem illorum.

15 Qui delinquit in conspectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici.

16 Fili in mortuum produc lacrymas, & quasi dira passus incipe plorare, & secundum judicium contege corpus illius, & non despicias sepulturam illius.

17 Propter delaturam autem amare fletum illius uno die, & consolare propter tristitiam,

18 Et fac luctum secundum meritum ejus uno die, vel duobus propter detractionem.

19 † A tristitia enim festinat mors, & cooperit virtutem, & tristitia cordis flectit cervicem. † Prov. 15.13.

20 In abductione permanet tristitia : & substantia inopis secundum cor ejus. † 17.22.

21 Ne dedetis in tristitia cor tuum, sed repelle eam à te : & memento novissimo.

22 Noli oblivisci : neque enim est conversio, & huic nihil proderis, & te ipsum pessimabis.

23 Memor esto judicii mei : sic enim erit & tuum : mihi heri, & tibi hodie.

24 † In requie mortui requiescere fac memoriam ejus, & consolare illum in exitu spiritus sui. † 2. Regum 12.21.

25 Sapientia scribæ in tempore vacuitatis, & qui minoratur actu, sapientiam percipiet : qua sapientia replebitur.

26 Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in jaculo, & stimulo boves agitat, & conversatur in operibus eorum, & exarratio ejus in filiis tanorum.

27 Cor suum dabit ad versandos sulcos, & vigilia ejus in sagina vaccarum.

28 Sic omnis faber & ar hinc & illuc, qui noctem tamquam diem transigit, qui sculpt signacula sculptilia, & assiduitas ejus variat picturam : cor suum dabit in similitudinem picturæ, & vigilia sua perficiet opus.

29 Sic faber ferrarius sedens juxta incidet, & considerans opus ferri : Vapor ignis uret carnes ejus, & in calore fornacis concerratur.

30 Vox mallei innovat aurem ejus, & contra similitudinem vasis oculus ejus.

31 Cor suum dabit in conformationem operum, & vigilia sua ornabit in perfectionem.

32 Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, & in numero est omnis operatio ejus.

33 In brachio suo formabit lutum, & ante pedes suos curvabit virtutem suam.

34 Cor suum dabit ut confusio metus timorem, & vigilia sua nundabit finem.

35 Omnes hi in manibus suis peraverunt, & unusquisque in arte sua sapiens est.

36 Sic illos omnibus non exlescent civitas.

37 Et non inhabitabunt, nec itambulant.

la mris, & in Ecclesiam non transibunt.

18 Super tellam iudicis non sedebunt, & testamentum iudicis non intelligunt, neque salutarium disciplinam & iudicium, & in parabolis non inveniuntur.

19 Sed creaturam avi confirmabunt, & deprecato illorum in operatione artis, accommodantes animam suam, & conquirentes in lege Altissimi.

C A P V T XXXIX.

Saudum sapientia, ipsiusque praelata opera & nominis perpetuitas: Deus benedicendus in operibus suis, cui nihil occultum est: benedictio Dei in bonos, & ira in malos: bonis omnia in bonum cedunt, malis in malum, ad quos puniendos & cetera sunt creata.

1 Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in prophetis vacabit.

2 Narrationem virorum nominatorum conservabit: & in versutias parabolarum simul introibit.

3 Occulta proverbiorum exquiret, & in absconditis parabolarum conversabitur.

4 In medio magnatorum ministrabit: & in conspectu principis apparebit.

5 In terram alienigenarum gentium pertransiet: bona enim & mala in hominibus tentabit.

6 Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.

7 Aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur.

8 Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiae replebit illum.

9 Et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiae suae, & in oratione confitebitur Domino.

10 Et ipse diriget consilium eius, & disciplinam, & in absconditis suis consiliabitur.

11 Ipse palam faciet disciplinam doctrinae suae, & in lege testamenti Domini glorificabitur.

12 Collaudabunt multi sapientiam eius, & usque in saeculum non delebitur.

13 Non recedet memoria eius, & nomen eius requireretur a generatione in generationem.

14 Sapientiam eius enarrabunt gentes, & laudem eius enuntiabit ecclesia.

15 Si permanserit, non derelinquet plus quam mille, & si requieverit, proderit illi.

16 Adhuc consiliabor, ut enarrem: ut furore enim repletus sum.

17 In voce dicit: Obaudite me divini fructus, & quasi rola plantata super rivos aquarum fructificat.

18 Quasi Libanus odorem suavitatis habere.

19 Floreat flores, quasi lilium, & date odorem, & fronde te in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite Dominum in operibus suis.

20 Date nomini eius magnificentiam, & contemni illi in voce laborum vestrorum, & in canticis laborum, & citharis, & sic dicitis in conspectu eius.

21 Opera Domini universa bona valde.

22 In verbo eius stetit aqua sicut congeries: & in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum.

23 Quoniam in precepto ipsius placet, & non est minoratio in salute ipsius.

24 Opera omnis carnis coram illo & non est quidquam absconditum ab oculis eius.

25 A saeculo usque in saeculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu eius.

26 Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quarentur.

27 Benedictio illius quasi fluvius inundavit.

28 Quomodo cataclysmus aridam inervavit: sic ira ipsius gentes, quae non exquirunt eum hereditabit.

29 Quomodo convertit aquas in siccitatem, & siccata est terra: & vix illius viis illorum directae sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius.

30 Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona & mala.

31 Initium necessariae rei vitae hominum, aqua, ignis, & ferrum, sal, lac, & panis similagineus, & mel, & botrus uvae, & oleum, & vestimentum.

32 Haec omnia sanctis in bona, sic & impiis & peccatoribus in mala convertentur.

33 Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, & in furore suo confirmaverunt tormenta sua.

34 In tempore consummationis effundens virtutem: & furorem eius, qui fecit illos, placabunt.

35 Ignis, grando, fames, & mors, omnia haec ad vindictam creata sunt.

36 Bestiarum dentes, & scorpia, & serpentes, & thomphza vindicans in exterminium impios.

37 In mandatis eius epulabuntur, & super terram in necessitatem praeparabuntur, & in temporibus suis non praeterient verbum.

38 Propterea ab initio confirmatus sum, & consiliatus sum, & cogitavi, & scripta dimisi.

39 Omnia opera Domini bona, & omne opus, hora sua subministrabit.

40 Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.

41 Et nunc in omni corde & ore collaudate, & benedicite nomen Domini.

C A P V T XL.

Occupationi magna, iugo gravi, ac multis miseriis homo obnoxius: omnia creata: iniqui cum suis divitiis esse delendiclaus vasa sibi sufficientia: vasa binarios commendat, quibus tamen alia anteponebat: laus timoris Domini: fac ne irasceas, nec in alienam mensam respicias, a quo vir disciplinatus & eruditus se servat.

1 Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulturae, in matrem omnium.

2 Corporales eorum, & in ore eorum, disadventio expectatio, & dies satisfactionis.

3 A residentibus foret sedem gloriosam.

† Gen. 1. 31, Marc. 7. 37, † Gen. 8. 31

† Gen. 7. 21.

† Exod. 14. 21.

† 1. 29, 29. 28.

† Gen. 1. 31

usque ad humiliatum in terra & cinere :

4 Ab eo qui utitur hyacintho, & portat coronam, usque ad eum qui operitur lino crudo : furor, zelus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis, iracundia perseverans, & contentio,

5 Et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam ejus.

6 Modicum tamquam nihil in requie, & ab eo in somnis, quasi in die respectus.

7 Contrubatus est in visu cordis sui tamquam qui evalerit in die belli. In tempore salutis suæ exurrexit, & admirans ad nullum timorem.

8 Cum omni carne, ab homine usque ad pecus, & super peccatores septuplum.

† Sep. 9 † Ad hæc mors, sanguis, contentio, 39.35. & rhomphæa, oppressiones, fames, & contritio, & flagella :

† Gen. † Super iniquos creata sunt hæc omnia, & propter illos factus est cataclysmus.

† Eccl. 7. 10. 11 Omnia, quæ de terra sunt, in terram converterentur, † & omnes aquæ in mare reverterentur.

1.7. 12 Omne munus, & iniquitas delebitur, & fides in sæculum stabit.

13 Substantiæ iniquorum sicut fluvius siccabuntur, & sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt.

14 In aperiendo manus suas lætabitur : sic prævaricatores in consummatione tabescent.

15 Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, & radices immundæ super cacumen petreæ sonant.

16 Super omnem aquam viriditas, & ad oram fluminis ante omne fœnum evellitur.

17 Gratia sicut paradus in benedictionibus, & misericordia in sæculum permanet.

18 Vita tibi sufficiens operarii condulcabitur, & in ea invenies thesaurum.

19 Filii, & ædificatio civitatis confirmabit nomen, & super hæc mulier immaculata computabitur.

20 Vinum & musica lætificant cor : & super utraque dilectio sapientiæ.

21 Tibiæ & psalterium suavem faciunt melodiam, & super utraque lingua suavis.

22 Gratiam & speciem desiderabit oculus tuus, & super hæc virides sationes.

23 Amicus & sodalis in tempore convenientes, & super utrosque mulier cum viro.

24 Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, & super eos misericordia liberabit.

25 Aurum & argentum est constitutio pedum : & super utrumque consilium beneplacitum.

26 Facultates & virtutes exaltant cor : & super hæc timor Domini.

27 Non est in timore Domini minoratio, & non est in eo inquirere adiutorium.

28 Timor Domini sicut paradus benedictionis, & super omnem gloriam operuerunt illum.

29 Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas : melius est enim mori, quam indigere.

30 Vir respiciens in mensam alienam, non est vita ejus in cogitatione victus : alit enim animam suam cibis alienis.

31 Vir autem disciplinatus & eruditus custodiet se.

32 In ore imprudentis condulcabitur inopia, & in ventre ejus ignis ardebit.

C A P V T X L I.

Memoria mortis cui est amara, & cui non est mortem non metuas, sed præteritorum & futurorum memento, contentus d'vina dispositione circa te & maledictio manens impiis : cura boni nominis & sapientia & thesaurus absconditi invictus : qualiter sit de peccatis erubescendum : ne faciem avertas a proximo, nec respicias mulierem alieni, neque improperes post datum.

1 O Mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in substantiis suis :

2 Viro quieto, & cujus viæ directæ sunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum ?

3 O mors, bonum est judicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus.

4 Defecto ætate, & cui de omnibus cura est, & incredibili, qui perdit patientiam ?

5 Noli metuere judicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ supervēura sunt tibi : hoc judicium à Domino omni carni.

6 Et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi ? sive decem, sive centum, sive mille anni.

7 Non est enim in inferno accusatio vitæ.

8 Filii abominationum sunt filii peccatorum, & qui conversantur secus domos impiorum.

9 Filiorum peccatorum periet hæreditas, & cum semine illorum assiduitas opprobrii.

10 De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.

11 Væ vobis viri impii, qui dereliquistis legem Domini altissimi.

12 Et si nati fueritis, in maledictione nascemini : & si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra.

13 † Omnia, quæ de terra sunt, in terram converterentur : & sic impii à maledicto in perditionem. † Sep. 40.21.

14 Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur.

15 Curam habe de bono nomine : hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi & magni.

16 Bonæ vitæ numerus dierum : bonum autem nomen permanebit in ævum.

17 Disciplinam in pace conservare filii, † sapientia enim abscondita, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque ? † Sep. 20.31.

18 Melior est homo qui abscondit stultitiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

19 Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo.

20 Non est enim bonum omnem reverentiam observare : & non omnia omnibus bene placent in fide.

21 Erubescite à patre & à matre de fornicatione : & à præfidente & à potente de mendacio :

22 A principe & à iudice de delicto : à synagoga & plebe de iniquitate :

23 A socio & amico de injustitia : & de loco in quo habitas :

24 De

24 De furto, de veritate Dei, & testamento: de discubitu in panibus, & ab obfuscatione dati & accepti:

25 A salutaribus de silentio: à respectu mulieris fornicatiæ: & ab aversione vultus cognati.

26 Ne avertas faciem à proximo tuo, & ab auferendo partem & non restituendo.

† Mat. 5. 28. 27 † Ne respicias mulierem alieni viri, & ne scruteris ancillam ejus, neque steteris ad lectum ejus

28 Ab amicis de sermonibus improprietatis: & cum dederis, ne improprietes.

C A P V T X L I I.

Secretum non revelandum: à respectu personarum & aliis plerisque vitiis hic innumeratis abstinendum: datum & acceptum scribendum: de felicitate custodia filia, & super luxuriosam firmanda custodia: commorari mulieri periculosum: melior est autem iniquitas viri quam mulier benefaciens: opera Domini, qui omnia videt etiam occulta cordium, sunt perfecta & desiderabilia.

1 **N**on duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, & eris vere sine confusione, & invenies gratiam in conspectu omnium hominum: ne pro his omnibus confundaris, † & ne accipias personam ut delinquas.

† Levit. 19. 15. 2 De lege altissimi, & testamento, & de judicio justificare in pium,

† Deut. 1. 17. 3 De verbo sociorum & viatorum, & de datione hereditatis amicorum.

† Eccl. 10. 19. 4 De æqualitate stateræ & pondetum, de acquisitione multorum & paucorum,

† Prov. 24. 27. 5 De corruptione emptionis & negotiorum, & de multa disciplina filiorum, & servo pessimo, latus sanguinare.

† Luc. 2. 1. 6 Super mulierem nequam bonum est signum.

7 Vbi manus multe sunt, claude; & quodcumque trades, numera, & appende: datum vero, & acceptum non ne describe.

8 De disciplina insensati & fatui, & de senioribus, qui judicantur ab adolescentibus: & eris eruditus in omnibus, & probabilis in conspectu omnium vivorum.

9 Filia patris abscondita est vigilia, & sollicitudo ejus aufert somnum, ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur, & cum viro commorata odibilis fiat.

10 Nequando polluat in virginitate sua, & in paternis suis gravida inveniat: ne forte cum viro commorata transgrediat, aut certe sterilis efficiatur.

11 Super filiam luxuriosam confirma custodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis, à detractio in civitate, & objectione plebis, & confundat te in multitudine populi.

12 Oam homini noli intendere in specie: & in medio mulierum noli commorari:

13 De vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.

14 Melior est enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium.

15 Memor ero igitur operum Domini, & quæ vidi annuntiabo. In sermonibus Domini opera ejus.

16 Sol illuminans per omnia respexit:

& gloria Domini plenum est opus ejus.

17 Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quæ confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua?

18 Abyssum, & cor hominum investigavit: & in astutia eorum excogitavit.

19 Cognovit enim Dominus omnem scientiam, & inspexit in signum æni, annuntians quæ præterierunt, & quæ superventura sunt, revelans vestigia occultorum.

20 Non præterit illi omnis cogitatus, & non abscondit se ab eo ullus sermo.

21 Magnalia sapientiæ suæ decoravit: qui est ante sæculum, & usque in sæculum neque adjectum est,

22 Neque minuitur, & non eget alicujus consilio.

23 Quam desiderabilia omnia opera ejus, & tamquam scintilla, quæ est considerare!

24 Omnia hæc vivunt, & manent in sæculum, & in omni necessitate omnia obaudiunt ei.

25 Omnia duplicia, unum contra unum, & non fecit quidquam deesse.

26 Vniuscujusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam ejus?

C A P V T X L I I I.

Eminentia creatoris relucet in colorum ornatu & pulchritudine, nempe in celo, luna, stellis, iride, nive, grandine, nubibus, tonitru, gelu ab aquilone, pruina, & mari, in quo sunt plurima genera belluarum: denique nemo ad Deum laudandum sufficit.

1 **A**litudinis firmamentum pulchritudo ejus est, species cæli in visione gloriæ.

2 Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile opus Excelsi.

3 In meridiano exurit tetram, & in conspectu ardoris ejus qui poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris:

4 Tripliciter sol exurens montes, radios igneos exufflans, & refulgens radiis suis obæcat oculos.

5 Magnus Dominus qui fecit illum, & in sermonibus ejus festinavit iter.

6 Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, & signum ævi.

7 A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione.

8 Mensis secundum nomen ejus est, crescens mirabiliter in consummatione.

9 Vas caelorum in excelsis, in firmamento cæli resplendens gloriose.

10 Species cæli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus.

11 In verbis sancti stabunt ad judicium, & non deficient in vigiliis suis.

12 Vide arcum & benedic eum † qui fecit illum: valde speciosus est in splendore suo.

13 Gyravit cælum in circuitu gloriæ suæ, & manus Excelsi aperuerunt illum.

14 Imperio suo acceleravit nivem, & accelerat coruscationes emittere judicii sui.

15 Propterea aperti sunt thesauri, & evolverunt nebulae sicut aves.

16 In magnitudine sua posuit nubes, & contracti sunt lapides grandinis.

17 In conspectu ejus commovebuntur montes, & in voluntate ejus aspirabit Nivis.

18 Vox tonitruum ejus verberabit terram, tempestas aquilonis, & congregatio spiritus:

19 Et sicut avis deponens ad sedendum, aspergit nivem, & sicut locusta demergens descensus ejus.

20 Pulchritudinem candoris ejus admirabitur oculus, & super imbrem ejus expanset cor.

21 Gelu sicut salem effundet super terram: & dum gelaverit, fiet tanquam cacumina tribuli.

22 Frigidus ventus aquilo flavit & gelavit crystallus ab aqua, super omnem congregationem aquarum requiescet, & sicut lorica induet se aquis.

23 Et devorabit montes: & exuret desertum, & exstinguet viride sicut igne.

24 Medicina omnium in festinatione nebulae: & ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum.

25 In sermone ejus siluit ventus & cogitatione sua placavit abyssum, & plantavit in illa Dominus insulas.

26 Qui navigant mare, enarrant pericula ejus: & audientes auribus nostris admirabimur.

27 Illic praeclara opera, & mirabilia: varia bestiarum genera, & omnium pecorum, & creatura belluarum.

28 Propter ipsum confirmatus est itineris finis, & in sermone ejus composita sunt omnia.

29 Multa dicemus, & deficiemus in verbis: consummatio autem sermonum ipse est in omnibus.

30 Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua.

31 Terribilis Dominus & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipsius.

32 Glorificantes Dominum, quantumcumque potueritis, supervalebunt enim adhuc, & admirabilis magnificentia ejus.

33 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis: major enim est omni laude.

34 Exaltantes eum replemini virtute ne laboretis: non enim comprehendetis.

† Psal. 205.2. 35 † Quis videbit eum, & enarrabit? & quis magnificabit eum sicut est ab initio?

36 Multa abscondita sunt majora his: pauca enim vidimus operum ejus.

37 Omnia autem Dominus fecit, & pie agentibus dedit sapientiam.

C A P V T XLIV.

Eius priorum patrum ac feminis eorum: primum in genere, deinde nominatim laudantur Henoch, Noë, Abraham, cui facta sunt promissiones, Isaac, & Jacob.

1 **L**audemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua.

2 Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a saeculo.

3 Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute, & prudentia sua praediti, nunciantes, in prophetis dignitatem prophetarum,

4 Et imperantes in praesenti populo, & virtute prudentiae populis sanctissima verba.

5 In pericula sua requirentes modos muli-

cos, & narrantes carmina scripturarum.

6 Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes: pacificantes in domibus suis.

7 Omnes isti in generationibus gentis suae gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudibus.

8 Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum:

9 Et sunt quorum non est memoria: perierunt quasi qui non fuerint: & nati sunt, quasi non nati, & filii ipsorum cum ipsis.

10 Sed illi viri misericordiae sunt, quorum pietates non defuerunt:

11 Cum semine eorum permanent bona.

12 Haereditas sancta nepotes eorum, & in testamentis stetit semen eorum:

13 Et filii eorum propter illos usque in aeternum manent: semen eorum & gloria eorum non derelinquetur.

14 Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem & generationem.

15 Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum nunciet ecclesia.

16 † Henoch placuit Deo, & translatus est in paradysum ut det gentibus poenitentiam.

17 † Noë inventus est perfectus, justus, & in tempore iracundiae factus est reconciliatio.

18 Ideo dimissum est reliquum terrae, cum factum est diluvium.

19 † Testamenta saeculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro.

20 † Abraham magnus pater multitudinis gentium, & non est inventus similis illi in gloria: qui conservavit legem excelsi, & fuit in testamento cum illo.

21 † In carne ejus stare fecit testamentum, & † in tentatione inventus est fidelis.

22 Ideo jurejurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terrae cumulum,

23 Et ut stellas exaltare semen ejus, & haereditare illos à mari usque ad mare, & à flumine usque ad terminos terrae.

24 Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham patrem ejus.

25 Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus, & testamentum confirmavit super caput Jacob.

26 Agnovit eum in benedictionibus suis, & dedit illi haereditatem, & divisit illi partem in tribubus duodecim.

27 Et conservavit illi homines misericordiae, invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

C A P V T XLV.

De laudibus Moysi, Aaron, & Phineas: de congregatione Core interempta.

1 **D**ilectus Deo & hominibus Moyses: cuius memoria in benedictione est.

2 Similem illum fecit in gloria sanctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis suis monstra placavit.

3 † Glorificavit illum in conspectu regum, & iussit illi coram populo suo, & ostendit illi gloriam suam.

4 † In fide & lenitate ipsius sanctum fecit

† Gen. 5.24. Heb.

† Gen. 11.5.

† Gen. 9.9.

† Gen. 6.14.

† Gen. 7.1. Heb.

† Gen. 11.7.

† Gen. 12.1.

† Gen. 15.5.

† Gal. 3.6.

† Gen. 17.10.

† Gen. 22.1.

Exod. 11.3.

† Exod. 6.7.

† Num. 12.3.

fecit illum, & elegit eum ex omni carne.

5 Audivit enim eum, & vocem ipsius, & induxit illum in nubem.

6 Et dedit illi coram præcepta, & legem viæ & disciplinæ, docere Iacob testamentum suum, & iudicia sua Israël.

7 Excelsum fecit Aaron fratrem ejus, & similem sibi de tribu Levi:

8 Statuit ei testamentum æternum, & dedit illi sacerdotium gentis: & beatificavit illum in gloria.

9 Et circumcinxit eum zona gloriæ, & induit eum stolam gloriæ, & coronavit eum in vasis virtutis.

¶ Exod. 28.35. 10 Circumpedes, & femoralia, & humerale posuit ei, & cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro,

11 Dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo, in memoriam filiis gentis suæ.

12 Stolam sanctam auro & hyacintho, & purpura, opus textile, viri sapientis, iudicio & veritate præditi:

13 Torto cocco opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, & opere lapidarii sculpsit, in memoriam secundum numerum tribuum Israël.

14 Corona aurea super mitram ejus expressa signo sanctitatis, & gloria honoris, opus virtutis, & desideria oculorum ornata.

15 Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem.

16 Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli, & nepotes ejus per omne tempus.

17 Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie.

¶ Levit. 2.12. 18 ¶ Complevit Moyse manus ejus, & unxit illum oleo sancto.

19 Factum est illi in testamentum æternum, & semini ejus sicut dies, cæli, fungi sacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum suum in nomine ejus.

20 Ipsum elegit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo insensum, & bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo.

21 Et dedit illi in præceptis suis potestatem, in testamentis iudiciorum, docere Iacob testimonia, & in lege sua lucem dare Israël.

¶ Num. 26.1. 22 ¶ Quia contra illum steterunt alieni, & propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto, qui erant cum Dathan & Abiron, & congregatio Core in iracundia.

23 Vidit Dominus Deus, & non placuit illi, & confusi sunt in imperio iracundiæ.

24 Fecit illis monstra, & consumpsit illos in flamma ignis.

25 Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi hereditatem, & primitias frugum terræ divisi illi.

26 Panem ipsis in primis paravit in sacrificiis: nam & sacrificia Domini edent, quæ dedit illi & semini ejus.

27 Ceterum in terra gentes non hereditabit, & pars non est illi in gente: ipse est enim pars ejus, & hereditas.

28 ¶ Phinees filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini: ¶ Num. 25.7.

29 Et stare in reverentia gentis: in bonitate & alacritate animæ suæ placuit Deo pro Israël. ¶ 1. Mac. 2.54.

30 Ideo statuit illi testamentum pacis, principem sanctorum, & gentis suæ, ut sit illi & semini ejus sacerdotii dignitas in æternum.

31 Et testamentum David regi filio Iesse de tribu Iuda, hereditas ipsi & semini ejus, ut daret sapientiam in cor nostrum judicare gentem suam in iustitia, ne abolerentur bona ipsorum, & gloriam ipsorum in gentem eorum æternam fecit.

CAPUT XLVI.

Laudes Iosue, Caleb, & Samuelis.

1 Fortis in bello Iesus Nave, successor Moyse in Prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum,

2 Maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Israël.

3 Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, & iactando contra civitates & homphas?

4 Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse Dominus perduxit.

5 ¶ An non in iracundia ejus impeditus est sol, & una dies facta est quasi duo? ¶ 1. Jos. 10.14.

6 Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, & audivit illum magnus & sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valde fortis.

7 Impetum fecit contra gentem hostilem, Et in descensu perdidit contrarios,

8 Ut cognoscant gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnare non est facile. Et secutus est à tergo potentis:

9 ¶ Et in diebus Moyse misericordiam fecit ipse, & Caleb filius Iephone, stare contra hostem, & prohibere gentem à peccatis, & perfringere murmur malitiæ. ¶ Num. 14.6.

10 Et ipsi duo constituti, à periculo liberati sunt à numero sexcentorum millium peditum, inducere illos in hereditatem, in terram quæ manat lac & mel.

11 Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem, & usque in senectutem permansit illi virtus, ut ascenderet in excelsum terræ locum, & semen ipsius obtinuit hereditatem:

12 Ut viderent omnes filii Israël, quia bonum est obsequi sancto Deo.

13 Et iudices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor: qui non aversi sunt à Domino,

14 Ut sit memoria illorum in benedictione, & ossa eorum pullulent de loco suo,

15 Et nomen eorum permaneat in æternum, permanent ad filios illorum, sanctorum virorum gloria.

16 Dilectus à Domino Deo suo Samuel propheta Domini, renovavit imperium, & unxit principes in gente sua.

17 In lege Domini congregationem iudicavit, & vidit Deus Iacob, & in fide sua probatus est propheta.

18 Et cognitus est in verbis suis fidelis, quia vidit Deum lucis:

